

I dysleksiens minefelt

Interviews med ordblinde akademikere om skolegang og studier

Interviewer: Helle T. Justesen

Redaktion: Helle T. Justesen og
Anne Leth Pedersen

Rådgivnings- og støttecentret
AARHUS UNIVERSITET
DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITETSSKOLE

I dysleksiens minifelt

På *Rådgivnings- og støttecentret* tilbyder vi rådgivning og specialpædagogisk studiestøtte (SPS) til studerende, som har studiemæssige vanskeligheder som følge af specifikke funktionsnedsættelser.

For studerende, som er tilknyttet AU's institutioner, tilbyder vi hjælp, rådgivning og studiestøtte til studerende med alle former for funktionsnedsættelser samt til studerende med tosprogsproblemer.

I dysleksiens minefelt

– Interviews med ordblinde akademikere om skolegang og studier

Helle Thrysoe Justesen

RÅDGIVNINGS- OG STØTTECENTRET
AARHUS UNIVERSITET
DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITETSSKOLE

I dysleksiens minefelt

© 2010, Helle Thrysoe Justesen og Rådgivnings- og støttecenteret ved Aarhus Universitet

Interview: Helle Thrysoe Justesen

Redaktion: Helle Thrysoe Justesen og Anne Leth Pedersen

Omslag af Helle Thrysoe Justesen

Omslagsfoto af Shaun Bark med motiv fra Falklandsøerne

ISBN 978-87-991244-4-2

Kopiering af denne bog er tilladt til ikke-kommercielle formål med tydelig angivelse af kilden. Kommerciel kopiering må kun finde sted efter skriftlig tilladelse fra udgiveren.

Udgivet af

Rådgivnings- og støttecentret, DPU ved Aarhus Universitet

Willemoesgade 15, Bygning 2113, 8200 Århus N

www.dpu.dk/rsc

Indhold

Forord	9
Af initiativtager og interviewer cand.oecon HelleThrysøe Justesen	
Hvad er årsagen til dysleksi?	13
Af fagleder Anne Leth Pedersen	
<i>Det er den måde, den enkelte hjerne er konstrueret på, der afgør om man er dyslektiker, fordi det er hjernen, der afgør hvor sikkert, man omsætter bogstav til lyd, og dermed hvor sikkert man læser. Men hjernen udvikler sig gennem hele livet, så det er vanskeligt at afgøre om en dyslektiker har svær eller mindre svær dysleksi (2010).</i>	
Dysleksiens indflydelse på læsning og formidling	17
Af cand.mag. Mette W. Schmidt	
<i>Studerende med dysleksi har læst og skrevet i mange år inden de begynder på studiet. De har gennem hele deres uddannelsesforløb udviklet strategier til at kompensere for deres læse- og formidlingsvanskeligheder, men kravene til læsning og formidling stiger på studiet og strategierne slår ikke til (2010).</i>	
Dysleksiens psykiske følger	29
Af fagleder Anne Leth Pedersen	
<i>Det føles som en gave at få lov til at støtte studerende med dysleksi. Deres motivation er næsten altid helt i top, og deres taknemmelighed over at blive hjulpet er enestående. Men glæden har en bagside, for de studerendes taknemmelighed har næsten altid rod i en mere eller mindre traumatiseret fortid i det danske uddannelsessystem (2010).</i>	
Andreas' beregning	37
Interview med færdiguddannet cand.oecon.	
<i>Ordblindhed bliver ofte forbundet med ens intelligensniveau. Det er, som om der er en opfattelse af, at ordblindhed har en direkte forbindelse til ens intelligensniveau (2007).</i>	
Anitas beretning	49
Interview med en studerende ved Æstetik og Kultur samt Informationsvidenskab	
<i>Jeg definerer ikke længere mig selv via min ordblindhed. Det er ikke min identitet. Det er noget, der følger med. Jeg ser nu dysleksidiagnosen som en mulighed for at starte på ny (2007).</i>	

Annes beretning	63
Inverview med en studerende ved engelsk og kunsthistorie	
<i>Da jeg havde problemer med studiet, følte jeg mig alene og forladt. Jeg vidste ikke, hvor jeg skulle gå hen for at få hjælp. Jeg ville ikke gå til forelæserne. Det fandt jeg pinligt. Jeg følte ikke, at de ville vide, hvad de skulle stille op (2008).titet. Det er noget, der følger med. Jeg ser nu dysleksidiagnosen som en mulighed for at starte på ny (2008).</i>	
Christinas beretning	75
Inverview med en psykologistuderende	
<i>Jeg har altid selv haft en fascination af bøger. De indeholder et eller andet betydningsfuldt, der skal respekteres og værnes om (2007).</i>	
Elises beretning	85
Interview med en færdiguddannet cand.psyk.	
<i>Det er vigtigt, at lærerne forstår betydningen af at se de kompetencer, de ordblind elever har. Vi ordblind må knokle meget i uddannelsessystemet, men jeg synes også, at vi har nogle kvaliteter, som er bedre end normale læsere, såsom at forstå komplicerede ting og tænke analytisk. Hvis børn bliver spejlet på deres evner, bliver deres ressourcer iøjnefaldende for dem selv, og det giver dem en positiv tilgang til livet (2007).</i>	
Isabellas beretning	99
Interview med en færdiguddannet cand.oecon.	
<i>Nogle gange føler jeg, at mit liv er som at bestige Mount Everest. Selv når vejret er godt, går det stejlt opad. Der opstår heldigvis huller i skydækket, hvor jeg får et glimt af toppen. Det er disse glimt, der får mig til at kæmpe videre, selvom det kan være en ensom og udmattende kamp (2008).</i>	
Jens' beretning	113
Inverview med en naturvidenskabelig forsker	
<i>Det er en sjov størrelse at have en høj intelligens sammen med lavt selvværd, for så har man den opfattelse, at alle andre er bedre og ved mere end en selv. Det holder indtil en dag, hvor man finder ud af, at det ikke passer, og at man nogle gange ved mere end de andre (2007).</i>	
Lises beretning	123
Inverview med en medicinstuderende	
<i>Der hersker et snæversyn, når det gælder ordblindhed, hvilket fjernsynet ikke har været med til at forbedre, selvom det har medført større fokus på problemet. Medierne har ofte lavet programmer om folk, der ikke har kunnet begå sig i skolesystemet - det er en meget ensidig fremstilling af ordblind. At være dårlig i skolen er ikke det samme som at være ordblind. Nogle af dem er sikkert ordblind, men ikke alle læsevanskeligheder er nødvendigvis ensbetydende med at være ordblind (2007).</i>	

Marias beretning	135
Interview med en studerende ved Dramaturgi og Film og TV. <i>Når jeg skriver, vil der selvfølgelig være stavfejl, men det har jeg ikke længere tid til at hæfte mig ved. Man vil altid møde nogen, der hæfter sig ved stavfejlene, men det er deres sag. Jeg er selvfølgelig ikke ligeglad med, hvad jeg sender ud. Hvis det er vigtigt, får jeg andre til at rette teksten igennem (2007).</i>	
Markus' beretning	149
Interview med en færdiguddannet cand.scient.pol. <i>Som ordblind ved universitetet kan man nogle gange føle, at ens viden er som et korthus. Hvis man fjerner de nederste kort, falder hele huset sammen. Man har toppen af pyramiden, men man har ikke et solidt fundament. Man har svært ved at læse eller stave, som er den basale ting, alle andre tager for givet. Man kan alt, der ligger i toppen af huset såsom at analysere, perspektivere og argumentere. Derfor braser huset sammen ... (2007).</i>	
Michaels beretning	167
Interview med en psykologistuderende <i>Nogle gange må jeg indse, at det er hårdt at gå på universitetet, og at det ikke kun skyldes min ordblindhed. Det er hårdt at gå på universitetet! Alle har det hårdt til eksamenerne, og det er ikke kun ordblinde, der dumper eksamenerne (2007).</i>	
Karaktersammenligningsmodel	179
Udarbejdet af Undervisningsministeriet	

Forord

Jeg har taget initiativ til denne bog, da jeg som akademisk dyslektiker gerne ville have muligheden for at fortælle vores egne historier, om hvad det vil sige at leve med dysleksi. På den måde kan vi med vores erfaringer vise andre dyslektikere, at de ikke er alene med deres unikhed, og vise hvad andre gør for at takle de udfordringer, de kommer ud for. Man kan således godt være dyslektiker og stadig udleve sin drøm om en universitetsgrad og have det sjovt, mens man gør det. Morskaben er dog noget, man skal lære at give sig selv lov til.

Bogen henvender sig dog i lige så høj grad til lærere, pædagoger, psykologer samt andre, der professionelt eller privat kommer i kontakt med personer med dysleksi, fordi historierne også viser, hvilken betydning uddannelsessystemets og familiens reaktioner har for dyslektikerens chancer for at tackle udfordringerne.

Som akademiker med dysleksi, har man valgt et livsforløb, hvor man i stor udstrækning bliver konfronteret med sine svagheder, hvis man ikke har et ordentligt kort over sit eget personlige minefelt. Man har valgt at beskæftige sig med at tilegne sig og udveksle viden, hvilket kræver, at man både læser og skriver på et godt niveau. Men dysleksi drejer sig om læse-/skrivevanskeligheder, og hvis man sammenholder dette med førnævnte tilegnelse og udveksling af viden, vil skæbnens ironi, at dette i hovedparten af tilfældene foregår ved at læse og skrive.

I dysleksiens minefelt er valgt som titel til denne bog, da jeg synes, at begrebet minefelt er en sigende metafor for, hvorledes det føles at være en akademiker, der lever med dysleksi. I landskaber, der tilsyneladende ser rolige og uforstyrrede ud, kan en mine være skjult nogle få centimeter under jordoverfladen. På samme måde medfører det usynlige handicap dysleksi nogle skjulte miner, der kun kommer til syne i visse situationer. Som dyslektiker kræver det således, at man kender til minernes placeringer for at klare sig igennem feltet, uden at man kommer til at træde på en. Denne navigation, hvor man må gå

varsomt frem for at overleve minerne, minder meget om, hvordan det er at være en akademiker med dysleksi.

Når man er nået til sin videregående uddannelse, er man allerede kyndig i at navigere i psykiske minefelter. Man har simpelthen lært at undgå visse situationer og personer, hvor en mine kan detonere og derved udstiller disse svagheder. Mange har dog trådt på sin del af minerne for at lære denne navigationsteknik, og selvom man ikke har mistet et ben eller en arm, er de psykiske ar dog svære at slippe af med. Det at have dysleksi handler således ikke bare om læsningens og skrivningens kunst, men det handler i høj grad også om de psykiske påvirkninger velmenende og uvidende lærere og forældre samt jævnaldrendes drillerier har medført, og som derved påvirker lysten til at tilegne sig viden.

Bogen består først og fremmest af 11 beretninger fra akademikere med dysleksi. Beretningerne er blevet til ved, at igangværende og tidligere studerende ved Århus Universitet har meldt sig frivilligt til at fortælle om deres oplevelser i uddannelsessystemet i forhold til deres dysleksi. De studerende er blevet udvalgt, således at der er en rimelig spredning på, hvor langt de på interviewtidspunktet er kommet i deres livsforløb. De repræsenterer nogle forskellige studieretninger med en overrepræsentation af interviews fra samfundsvidenskab. Jeg besøgte disse personer på deres privatadresse udstyret med en diktafon. Interviewet forløb derefter som en hyggelig samtale over en kop kaffe eller te, hvor livshistorierne blev fortalt. Efterfølgende er interviewet skrevet ned og godkendt af den interviewede. Navnene på interviewpersonerne er blevet ændret for at sikre anonymitet. Ud over de 11 beretninger har to akademiske læsevejledere fra Rådgivnings- og støttecentret skrevet tre afsnit om studerende med dysleksi ud fra en professionel vejleders synspunkt. Dels det personlige møde, dels de symptomer de studerende kommer med og dels en mere bagvedliggende forklaring på symptomerne. Således bliver fænomenet

dysleksi hos studerende på videregående uddannelser belyst både indefra og udefra

En stor tak er berettiget til de modige personer, der har valgt at stille sig til rådighed med deres livshistorie. Rådgivnings- og Støttecenteret ved DPU, Aarhus Universitet fortjener ligeledes en stor tak, dels for deres indsats i forbindelse med dette projekt, og dels og i særdeleshed for deres indsats i forbindelse med den hjælp de giver studerende med dysleksi og studerende med andre specielle behov. Det kræver stor tålmodighed samt en stor portion kreativitet at få hul på bylden og hjælpe en akademiker med at få en lettere hverdag i forhold til studierne og drømmen om at gennemføre. Jeg er desuden imponeret over, at centeret tog positivt imod min bogidé, når man tager i betragtning, at jeg ikke havde nogen erfaring med bogskriveri, og at idéen opstod en dag på vej hjem i bussen. En speciel tak til Anne Leth Pedersen for hendes indsats i forhold til korrekturlæsning og generel støtte i løbet af dette projekt. Hun har desuden engageret andre fra centeret til at hjælpe til, hvilket jeg også er taknemmelig for.

I beretningerne benyttes den gamle 13-skala, når karakterer nævnes. I lyset af, at der i dag er indført 7-trinsskala, er der sidst i bogen et bilag med en model, der sammenligner de to skalaer. På den måde kan man hurtigt få et overblik over, hvilket niveau der tales om i beretningerne.

August 2010
Helle Thrysø Justesen

Hvad er årsagen til dysleksi?

Af fagleder Anne Leth Pedersen

Akademisk læsepædagog på Rådgivnings- og støttecentret

Den grundlæggende årsag til dysleksi (ordblindhed) findes i hjernen, da både læsning og skrivning bygger på en særlig kombination af forskellige processer i hjernen, de såkaldte neurologiske processer. De vigtigste er knyttet til tre neurologiske funktionsområder: 1) synet, 2) omsætningen mellem bogstavets form og bogstavets lyd og 3) hukommelsessystemet. Blandt disse tre områder fungerer først og fremmest den, der drejer sig om omsætning mellem bogstavets form og bogstavets lyd, den såkaldte fonologiske funktion, mindre effektivt hos dyslektikere end hos ikke-dyslektikere.

I dag arbejder størstedelen af den internationale dysleksiforskning ud fra den teori, at ovennævnte hæmning af den fonologiske funktion har indflydelse på andre hjernefunktioner, som er nødvendige i læsning og skrivning, f.eks. fastholdelse af det, der læses, mens meningen findes, eller fastholdelse af det, der høres, mens det skrives ned. Andre funktioner, der kan påvirkes, er fremkaldelse af ord og sætninger fra langtidshukommelsen, således at visse dyslektikere kan have meget svært ved at "finde ordene" i forbindelse med såvel skriftlig som mundtlig formidling, og endelig kan den nedsatte fonologiske funktion være medvirkende til, at der sker en hæmning i de processer, der er nødvendige for strukturering af læsning og skrivning.

Det er altså den måde, den enkelte hjerne er konstrueret på, der afgør, hvor sikker en læser og hvor præcis en skriftlig formidler, man kan blive. For de fleste medfører megen læsning, at de bliver sikre læsere, som hurtigt forstår, hvad der står både på og mellem linjerne i

de fleste tekster, men for mennesker med dysleksi vil selv den mest ihærdige læsning alligevel ikke føre til, at de bliver sikre læsere i ovenstående betydning.

Går man et skridt længere ned i årsagskæden, er det generne, der bestemmer, hvordan hjernen er konstrueret, og derfor er dysleksi også genetisk betinget, og er dermed arvelig. På Rådgivnings- og støttecentret viser denne arvelighed sig tydeligt ved, at mere end 80 % af de studerende, der henvender sig med dyslektiske vanskeligheder, har kendskab til lignende vanskeligheder i familien. Der er dog ikke fundet nogen simpel sammenhæng mellem gener og evnen til at lære at læse og skrive hurtigt og sikkert, og grænsen mellem dyslektikere og ikke-dyslektikere er derfor heller ikke skarp.

Det er dog ikke kun generne, der bestemmer, hvordan hjernen skal konstrueres. Hjernen kan nemlig udvikle sig gennem hele livet, og denne udvikling er i lige så høj grad afhængig af, hvad hjernen bruges til, som af de gener, der grundlagde den, og de dyslektiske symptomer ændrer sig derfor gennem livet. En hvilken som helst hjerne, der har læst meget, har skrevet meget og har talt meget, vil udvikle sig på en anden måde end en hjerne, der ikke har fået disse udfordringer. Det betyder, at en dyslektisk hjerne, som på grund af arvelige dispositioner har visse hæmninger i de fonologiske processer, kan udvikle alternative baner i hjernen, og dermed i nogen grad kompensere for den primære, fonologiske vanskelighed. Men selv hos den dyslektiker, som har lært at læse og skrive godt, vil læsning og skrivning bygge på nogle andre strategier, end de gør hos mennesker med veludviklede fonologiske processer, og sikkerheden og hastigheden vil som nævnt ikke blive den samme, som hvis vedkommende ikke havde været dyslektiker.

Disse muligheder for at kompensere, som hjernen altså har, gør det vanskeligt at afgøre, om en given dyslektiker har svær eller mindre svær dysleksi. Det er i hvert fald ikke muligt at afgøre på baggrund af en enkelt test, hvorfor det altid er i det samlede billede af læse- og

skrivevanskeligheder kombineret med viden om den skolegang og træning, den studerende har været igennem, at man kan beskrive vedkommendes dysleksi.

Dysleksiens indflydelse på læsning og formidling

Af cand.mag. Mette W. Schmidt

Akademisk læsepædagog på Rådgivnings- og støttecentret

Studerende med dysleksi har læst og skrevet i mange år, inden de begynder på studiet. De har gennem hele deres uddannelsesforløb udviklet strategier til at kompensere for deres læse- og formidlingsvanskeligheder, men kravene til læsning og formidling stiger på studiet, og strategierne slår ikke til.

Børn med dysleksi har vanskeligheder med at koble bogstaver og lyde og med at koble ordbilledet med ordets lyd, såkaldte fonologiske vanskeligheder. Men efterhånden som de får større læse- og skriveerfaring, opnår dyslektikere en rimelig sikkerhed i at læse og skrive almindelige ord og forveksler kun sjældent bogstaver. De dyslektiske vanskeligheder vil nu hovedsageligt optræde ved læsning og skrivning af sætninger og tekster, og når erfaringen bliver endnu større, vil de fleste have udviklet strategier til at læse almindelige tekster højt, uden at andre lægger mærke til nævneværdige fejl, hvilket illustreres i nedenstående eksempel.

I Marias beretning i denne publikation hører vi, hvordan en læser med dysleksi har svært ved at skelne bogstaverne b og d og derfor er nødt til at udvikle en strategi til at huske forskellen på disse bogstaver. Strategien går ud på at visualisere bogstaverne som stole, der vender mod hinanden, hvor læseren selv sidder på den ene stol, mens hendes far sidder over for på den anden. Noget tilsvarende fortalte en anden studerende, der kom til mig for nogle år siden. Hun havde også vanskeligheder med at skelne mellem bogstaver og

koble dem til den rigtige lyd. Hun fortalte, hvordan hun stadig som studerende skelnede mellem u og y ved at huske, at y'et var det, der gik ned under linjen på ymer-kartonen, der stod på morgenbordet i hendes barndomshjem.

I en anden fortælling, Elises, hører vi, hvordan et barn med dysleksi genkender ordet svømmehal og læser det højt som *badeland*. Betydningen for barnet er fastholdt, men ordlyden og ordbilledet er ændret.

Det interessante i fortællingerne om stole og ymer er, at fortællerne, der er akademikere med dysleksi, beretter, hvordan de stadig af og til benytter sig af denne strategi til at skelne mellem bogstaverne. Det viser, at de meget erfarne dyslektiske læsere stadig bærer på en rest af de symptomer på læsevanskeligheder, de oplevede som børn. Koblingen mellem bogstav og lyd er stadig ikke blevet automatiseret. Og mere interessant er det, at det er en helt privat oplevelse, som udenforstående kun får del i, fordi akademikerne selv fortæller den. Undervisere og kolleger vil almindeligvis ikke opdage vanskelighederne.

Den manglende automatisering af de sproglige processer betyder, at det gang på gang er nødvendigt at bruge nogle millisekunder på at visualisere en situation f.eks. fra sit barndomshjem for præcist at identificere lyde i ord, hvilket er et omfattende og krævende sprogligt arbejde, der lægger beslag på store dele af de mentale ressourcer, der er til rådighed under læsningen.

Noget lignende gør sig gældende hos dyslektikere i forhold til skrivning. Barnet med dysleksi har vanskeligt ved at opnå automatisering af stavningen, og vil efterhånden udvikle strategier, der kompenserer for denne manglende automatisering. Men der vil blive ved med at være restsymptomer på vanskelighederne, også når den erfarne skriver begynder på en uddannelse. Her beretter studerende ofte om sindrige metoder til at huske stavemønstre,

f.eks. vha. farver, remser eller musik, så der under uddannelsesforløbet ofte kan kompenseres for stavevanskeligheder ved almindelige og kendte ord. I stedet optræder vanskelighederne nu især ved fagbegreber, sætninger og tekster.

Symptomerne på dysleksi forandrer sig altså i takt med, at læse- og skriveerfaringen udvikles. Efter mange års læsning og skrivning vil symptomerne på ordniveau tilsyneladende være væk, men der vil fortsat være restsymptomer, der påvirker det sproglige arbejde på sætnings- og tekstniveau. Desuden vil akademiske ord og tekster være vanskeligere at håndtere end hverdagsord og -tekster.

Læsevanskeligheder

Hos studerende med dysleksi er symptomerne på læsevanskeligheder stort set skjulte for andre end den studerende selv. Læsning på uddannelserne foregår altovervejende tavst, så ingen andre vil registrere den studerendes vanskeligheder med at læse. Samtidig ved den studerende heller ikke ret meget om andres læseproces. Derfor har mange studerende med dysleksi svært ved at vurdere, om de overhovedet har vanskeligheder med at læse, og nogle bliver først bevidst om læsevanskelighederne, når de bliver testet for dysleksi.

De dyslektiske vanskeligheder i forhold til læsning kommer til udtryk på to måder. Nogle studerende beskriver, at de har vanskeligt ved at nå at læse så meget som andre studerende, mens andre beskriver, at de har vanskeligt ved at huske eller forstå det, de læser.

De studerende, der har vanskeligt ved at nå at læse pensum, har som regel udviklet en strategi gennem tidligere skolegang, hvor de læser mange flere timer end deres studiekammerater, hvilket vi også hører i fortællingerne i denne publikation. På den måde har de kunnet kompensere for en langsom læsning. Men på studiet er det

ikke længere muligt at kompensere for læsevanskelighederne ved at udvide den tid, der læses i, for der er ikke flere timer i døgnet.

Ydermere kan disse studerende blive meget trætte selv efter kort tids læsning, fordi de mentale ressourcer, de bruger på at læse, tager al deres energi. De kan begynde at gabe under læsningen og have behov for at sove i løbet af dagen.

En anden gruppe af studerende med dysleksi oplever ikke det tidsmæssige problem som det største. De beretter derimod om vanskeligheder med at fastholde det, de har læst. De læser og læser, nogle få endda meget hurtigt, men når de har læst en tekst, kan de ikke huske, hvad der står i den. Disse studerende vurderer ofte sig selv som gode læsere og ser nærmere deres vanskeligheder som et hukommelsesproblem. De er ikke bevidste om de delprocesser, læsningen indebærer og er ikke bevidste om at overvåge deres egen forståelse under læsningen. Dvs. at de ikke kontrollerer, om de har forstået det, de læser og kobler ikke den nye viden fra teksten sammen med deres egen viden. Det betyder, at de nærmest løber igennem teksten med øjnene, ser ordene, men uden at ordene hæftes sammen til meningsfulde enheder og relateres til eksisterende viden. Det kan se ud som om, at disse studerende primært har fokuseret på at opnå en hurtig afkodning uden fokus på forståelsen. Problemerne med at huske tekstens indhold hænger altså sammen med manglende forståelsesstrategier.

Flere studerende oplever begge aspekter, som denne psykologistuderende: Hun beretter om vanskeligheder med at huske, det hun har læst og bruger al sin tid på at læse. Testning viser, at hun har store fonologiske vanskeligheder, og at hun stort set ikke overvåger sin egen forståelse af teksten. I stedet fokuserer hun på *at komme igennem teksten*, som hun selv udtrykker det. Når først teksten er læst, ser hun ikke på den en eneste gang igen. Hun fortæller, at hun bliver meget træt efter læsning af få sider, og hun

bebrejder sig selv, at hun hele tiden har brug for at sove, og derfor efterhånden vender op og ned på nat og dag.

Hun er kommet ind i et forløb, hvor hendes faglige selvtillid svinder, og hun har meget svært ved at vurdere sin egen læsning. Ingen i studiemiljøet kender til hendes vanskeligheder, og hun har ingen forventning om, at hun er i stand til at læse og forstå faglitteratur, så hun forsøger at klare sig ved at lytte efter læsegruppens udlægning af teksterne og ad den vej lære hele pensummet uden ad.

For denne studerende er læsevanskelighederne omfattende, og hun har ingen redskaber til at udvikle sin læsning. I stedet forsøger hun at kompensere ved hjælp af andre strategier som f. eks. at lytte og at huske udenad, men på et studium med et stort læsepensum er det meget vanskeligt at udvikle sin faglige viden uden at læse.

Formidlingsvanskeligheder

Formidlingen adskiller sig fra læsningen ved at munde ud i et produkt, der kan vurderes af andre. Produktet kan være skriftligt eller mundtligt, men jeg vil her fokusere på det skriftlige, fordi det er den formidlingsform, der generelt er forbundet med flest vanskeligheder for dyslektikere.

Studerende med dysleksi beretter således om mange negative tilbagemeldinger på det skriftlige arbejde igennem skoletiden. Karakteren af både vanskelighederne og af tilbagemeldingerne er medvirkende til hæmninger i såvel skriveproces som i udvikling af skrivekompetence.

Disse hæmninger ses bl.a. hos en specialestuderende, der i perioder har meget svært ved at holde specialearbejdet i gang. Da vi snakker om de voldsomme hæmninger, der præger hans specialeproces, giver han udtryk for, at der er noget inden i ham, der siger: *Hellere dumpe fordi man ikke kan tage sig sammen, end fordi man er*

dum. Hvis han lader være med at aflevere, vil vurderingen *bare* lyde, at han ikke kunne tage sig sammen. Men hvis han afleverer og dumper, vil vurderingen lyde, at han ikke var fagligt kvalificeret.

I hans situation, stærkt presset af en deadline, forekommer det attraktivt at undlade at aflevere et produkt, fordi han dermed er sikker på at blive skånet for en negativ vurdering. At formidle er forbundet med risiko, men da formidlingen er et fundamentalt element i læring, er det nødvendigt, at risikooplevelsen mindskes for at fremme læringen.

Formidlingens funktion på uddannelsen er nemlig tosidet. På den ene side bruges formidlingen til at demonstrere viden for andre, typisk underviseren. På den anden side er den et vigtigt redskab i udviklingen af viden og dermed i læring. Studerende med formidlingsvanskeligheder har imidlertid ofte fokus på frygten for at blive vurderet negativt, og de har derfor mindre overskud til at betragte formidling som et læringsredskab. Dysleksien er på den måde medvirkende til, at læringen hæmmes.

Hæmningerne i skriveprocessen hænger imidlertid ikke kun sammen med angsten for en negativ vurdering, men også med karakteren af formidlingsvanskelighederne.

Formidling stiller krav om, at den studerende kan udtrykke sig klart og præcist om faglige problemstillinger inden for en begrænset tidsramme. Men hvis en studerende med dysleksi skal producere tekster på begrænset tid, har det som regel konsekvenser for klarhed og præcision. Og selvom der er tid, er det alligevel vanskeligt at skrive klart og præcist, hvis den studerende ikke er tilstrækkeligt bevidst om sine skriftsproglige vanskeligheder.

Hvis den studerende har tid til at rette teksten igennem, vil det typisk være ordniveaue, dvs. stavfejl, der fokuseres på, fordi den studerende har en bevidsthed om sine vanskeligheder inden for dette område. Som konsekvens af dette fokus på de enkelte ord, kommer de dyslektiske vanskeligheder ofte kun til udtryk på

sætnings- og tekstniveau, og her er det endda umiddelbart vanskeligt at se, at problemerne er dyslektiske.

Herunder ses en sætning skrevet af en studerende, der læser på andet år af psykologistudiet. Hun har rettet de fejl, hun kunne finde, bl.a. vha. stave- og grammatikkontrollen i tekstbehandlingsprogrammet:

Utallige studier, også studier på elementære kognitive evner, bekræfter hypotesen om reaktionstid og generel intelligens tæt relaterede.

Sætningen er svær at forstå, men da vi sammen gennemgik den, blev der kun ændret eller indsat tre ord på to bogstaver for at skabe en meningsfuld sætning:

Utallige studier, også studier af (på) elementære kognitive evner, bekræfter hypotesen om at reaktionstid og generel intelligens er tæt relaterede

Det viste sig, at den studerende ved korrekturlæsningen havde opmærksomhed på de lange, trykstærke ord med betydningsindhold, som f.eks. *studier*, *elementære* og *kognitive*, og hun var desuden meget opmærksom på, at endelserne var skrevet rigtigt, fordi hun vidste, at hun havde vanskeligheder netop her.

De ændringer vi lavede sammen rettede sig mod korte, tryksvage ord, de såkaldte småord, hvis funktion er at skabe sammenhæng i og mellem sætninger. Men den studerende kunne ikke selv se eller høre, at de manglede, da hun arbejdede med teksten på egen hånd.

Ovenstående eksempel viser bl.a., at de fonologiske vanskeligheder medfører, at studerende med dysleksi har vanskeligt ved at bruge småordene rigtigt, fordi de nogle gange forveksles eller falder bort, hvorved sætninger og tekster kommer til at mangle sammenhæng. Hos studerende med dysleksi kommer de

fonologiske vanskeligheder således især til udtryk på sætnings- og tekstniveau.

Eksemplet viser, at den studerende får øje på de sproglige fejl, hun er bevidst om. Men på trods af en stor indsats får hun ikke øje på fejl inden for de sproglige områder, hun ikke er bevidst om. Øget bevidsthed om egne specifikke vanskeligheder vil derfor medvirke til, at dyslektikers tekster styrkes. Manglende bevidsthed vil derimod hæmme formidlingen.

Men eksemplet viser også, at læsning af dyslektikers tekster stiller store krav til den tilbagemelding, en underviser skal give. De færreste undervisere vil være bevidste om, at sætningen er fuldt meningsbærende med blot tre små ændringer. Og sandsynligvis vil der være mere end én sætning, der kræver lignende justeringer. Det er formentlig medvirkende til, at de studerende efter eget udsagn gennem skoletiden har fået tilbagemeldinger som: teksten er ikke fagligt på niveau, teksten er sjuasket eller teksten er svær at forstå.

Fortællingerne i denne publikation vidner imidlertid om, at det at få tilbagemelding på en tekst er meget følsomt. Når en elev får tilbagemeldingen *sjuasket* er det en tilbagemelding på processen i stedet for på produktet, og i ordvalget ligger en negativ kritik af elevens personlige indsats og en manglende tillid til, at eleven har disciplin og seriøsitet til at arbejde med den faglige opgave. Men eksemplet viser netop, at underviseren alene på baggrund af produktet ikke har grundlag for at konkludere noget om processen eller elevens indsats.

Tilbagemeldingen *under fagligt niveau* vurderer indholdet i teksten, men i ovenstående eksempel ser vi, at sproget står i vejen for indholdet. Læseren har på den måde kun begrænset adgang til det faglige niveau, og derfor er det svært at vurdere det faglige niveau ud fra teksten. Den mest præcise tilbagemelding på denne tekst vil være, at den er *svær at forstå*. Denne tilbagemelding peger

alene på sproget og ikke på indholdet eller på processen, og efterfølges den af en præcisering og konkretisering af, hvad der er svært at forstå, vil den være et konstruktivt udgangspunkt for elevens videre udvikling af skrivekompetencen.

Mange studerende med dysleksi *kan* producere en klar og præcis tekst, hvis de har ubegrænset tid og er bevidste om hvilke sproglige områder, de har vanskeligheder indenfor. Men da en stor del af teksterne produceres under tidspres, og de studerende sjældent er bevidste om alle deres vanskeligheder, hæmmes formidlingen, og uanset om produktet lever op til formidlingskravene eller ej, vil processen som regel være meget besværet og tidskrævende.

Men denne besværede proces er skjult, og derfor er det meget vanskeligt for udenforstående at se de dyslektiske vanskeligheder. Kun dyslektikeren selv kan beskrive hvilke vanskeligheder, der ligger i processen.

Kompensering

Dysleksi vil altså i langt de fleste tilfælde have en hæmmende indflydelse på såvel læsning som skrivning. Men dyslektikere med lang læse- og skriveerfaring kan kompensere for de mest iøjnefaldende vanskeligheder, dvs. vanskeligheder der er synlige for undervisere og medstuderende.

Studerende med dysleksi vil imidlertid stadig have vanskeligheder på grund af den manglende automatisering og vil fortsat have restsymptomer, der kommer til udtryk på andre områder end de områder, som de er bevidste om, at de har vanskeligheder indenfor. Vanskelighederne er altså ikke forsvundet, men de har udviklet sig, så de i stedet for at komme til udtryk som f.eks. stavevanskeligheder kommer til udtryk som vanskeligheder med f.eks. sætningskonstruktion, med opbygning af tekster eller

med langsom sproglig bearbejdning af tekst – områder den studerende ikke er bevidst om at have vanskeligheder indenfor.

Beretningerne i denne publikation viser, hvordan studerende med dysleksi har lang erfaring med at håndtere deres læse- og formidlingsvanskeligheder. De har gennem hele deres uddannelsesforløb kompenseret for vanskelighederne ved at udvikle alternative læringsstrategier, der har været medvirkende til, at vanskelighederne er forblevet skjulte for omverdenen. Og flere studerende fortæller, hvordan de selv, eller deres forældre, har gjort skolen opmærksom på vanskelighederne, men er blevet mødt med begrænset forståelse, fordi underviseren har kigget på produktet, og ikke har kunnet se en grund til at være bekymret. De kompenserende strategier har således også medvirket til at *hæmme* læringen, fordi de har dækket over de bagvedliggende vanskeligheder.

Underviserne har ikke haft blik for den proces, der har ført frem til produktet, og det er meget frustrerende for en elev, der bruger tre gange så lang tid på en stil som de andre i klassen, at få at vide, at vedkommende ingen vanskeligheder har, fordi der ikke er noget i vejen med det færdige produkt. For produktet står ikke mål med de anstrengelser, eleven har været igennem, og i det lys er tilbagemeldingen fra skolen ikke tilstrækkelig.

Den studerende, der har svært ved at skelne mellem u og y (som i *ymer*), har i øvrigt afleveret sit speciale. Processen var meget lang og af og til præget af stærke hæmninger, men det var der ingen, der kunne se i det færdige produkt. Specialet blev bedømt til karakteren 12 og tilbagemeldingen lød, at sproget var godt, og at opgaven var sprogligt gennemarbejdet. Selvom man kan læse og skrive, kan man altså godt være ordblind.

Måske er det betegnelsen *ordblind*, der er medvirkende til at skabe denne forvirring omkring handikappet. Ordet leder os på

sporet af, at der er tale om problemer med at *se ord*, hvilket er misvisende i forhold til de vanskeligheder, ordblinde har. Det er ikke synet, der er problemer med, og det er ikke *alene* ord, der giver vanskeligheder. Det er derimod *al sproglig bearbejdning*, der i et eller andet omfang er vanskelig. Mundtlig såvel som skriftlig. Læsning såvel som formidling. Lyde, bogstaver og ord såvel som sætninger og tekster kan give dyslektikeren vanskeligheder.

Dysleksiens psykiske følger

Af fagleder Anne Leth Pedersen

Akademisk læsepædagog på Rådgivnings- og støttecentret

Det føles som en gave at få lov til at støtte studerende med dysleksi. Deres motivation er næsten altid helt i top, og deres taknemmelighed over at blive hjulpet er enestående. Deres faglige viden og engagement er som regel meget stort, og frafald er sjældent inden for denne gruppe.

Men glæden har en bagside, for de studerendes taknemmelighed har næsten altid rod i en mere eller mindre traumatiseret fortid i det danske uddannelsessystem.

Når jeg som akademisk læsepædagog møder de studerende med dysleksi på Rådgivnings- og støttecentret, er de historier, de fortæller, meget parallelle til de historier, der fremgår af denne publikations personlige beretninger. Det er fortællinger om ydmygelser og kamp og om manglende anerkendelse af deres indsats og af deres intellekt.

I mit arbejde følger jeg mange dyslektiske studerende fra de henvender sig for at blive udredt for deres vanskeligheder, til de ofte flere år senere bliver færdige som kandidater og dermed afslutter støtteforløbet. Gennem disse år har jeg ofte en stabil ugentlig kontakt, og det betyder, at jeg kan følge deres udvikling i forhold til såvel studiestrategier som til deres selvforståelse.

Jeg vil i dette indlæg give et lille indblik i den selvforståelse og nogle af de dertil knyttede psykiske symptomer, som er fælles for mange studerende med dysleksi på Rådgivnings- og støttecentret. Et af de mest slående træk er den nervøsitet og usikkerhed, som præger flertallet af dem, der henvender sig for at blive udredt for dysleksi. Mere end 80 % af dem ved ikke på forhånd, om årsagen til deres

vanskeligheder er dysleksi, og de er ofte meget usikre på, hvad det egentlig er, de ønsker af den udredning, de selv kommer for at få.

Denne ambivalens over for at få diagnosen dysleksi har de fleste udviklet gennem deres hidtidige møde med uddannelsessystemet. På den ene side har dette møde gjort dem til fightere, der har vænnet sig til, at vejen til succes kun kommer gennem egne anstrengelser og gennem en adfærd, der i forhold til skole får dem til at fremtræde så normale som muligt. På den anden side har mødet vist dem, at de dybest set er anderledes, og det bliver måske mere og mere tydeligt, jo større kravene til læsning og skrivning bliver. Samtidig er deres nuværende situation måske sådan, at de er bange for at måtte afbryde studiet, hvis de ikke får den støtte, som de kun kan få, hvis udredningen viser, at de har dysleksi.

Der er formodentlig mange forhold i uddannelsessystemet, som har medvirket til ovennævnte ambivalens, men en af dem hænger sammen med den misforståelse, at børn, der kan læse, ikke kan være ordblinde. Det er et synspunkt, som mange dyslektikere er blevet præsenteret for i løbet af deres skoletid, hvor de har fået at vide, at deres vanskeligheder umuligt kan skyldes ordblindhed, da de jo sagtens kan læse. Denne misforståelse hænger igen nøje sammen med en anden misforståelse, nemlig den at dysleksi er ensbetydende med lav intelligens, og desværre er en del dyslektiske studerende ikke helt sikre på, om det faktisk er en misforståelse. Frygten for, at deres vanskeligheder skyldes dumhed, eller bare at andre skal tro det, er derfor en frygt, som mange kommer med, og som det viser sig, at det er meget svært for dem at komme af med.

Kort sagt: På den ene side er de studerende bange for, at udredningen ikke "afslører" noget, for så må vanskelighederne skyldes dumhed, og på den anden side er de bange for, at den afslører, at de faktisk har dysleksi, for sæt nu andre tror, at dysleksi er ensbetydende med lav intelligens.

Men dilemmaet og fortiden afspejler sig hos mange også i en tvivl på, om de overhovedet har ret til støtte, en tvivl på om det, de oplever, faktisk er selvforskyldt, og at hjælpen derfor burde gå til nogle andre. "Måske er jeg ikke ordblind nok til at være berettiget til hjælp", er ikke et ualmindeligt udsagn fra studerende, der lige er blevet udredt. Jeg må så sige, at hvis jeg vurderer, at de har dysleksi, og at de vil klare studiet bedre med end uden støtte, så behøver de ikke at være specielt taknemmelige, da intentionen bag den lov, som gør dem berettiget til denne studiestøtte, er at ligestille alle uanset handicap i forhold til studiemuligheder, samt at udnytte landets intelligensreserver så godt som muligt.

Det er imidlertid vigtigt at understrege, at ikke alle kommer med ovennævnte ambivalens og usikkerhed, bl.a. er de 5 %, der allerede har en officiel dysleksidiagnose, når de henvender sig, som regel mere afklarede i forhold til egne behov og rettigheder.

Det er min og mine kollegers opgave at anerkende de studerendes selvoplevede vanskeligheder og at give dem en præcis forklaring på mulige sammenhænge mellem dysleksiens neurologiske årsager og deres egne konkrete symptomer. Hvis vi er i stand til at give en sådan forklaring på en måde, som anerkender deres egen fortælling samtidig med at den giver nye indsigter, så er grunden lagt til den tillid og den motivation, som er nødvendig for studiestøtten, faktisk kan kompensere for det handicap, dysleksien giver i forhold til studiet. Sammenhængen mellem neurologi og dyslektiske vanskeligheder tydeliggør imidlertid også, at støtten ikke medfører, at vanskelighederne vil gå over. I denne forbindelse er tillid og motivation også vigtig, for det er svært at acceptere, at det selv med studiestøtte formodentligt vil være et betydeligt større arbejde at gennemføre en videregående uddannelse for en studerende med dysleksi end for en uden.

Det lyder måske selvfølgelig, hvad jeg her har skrevet, men de allerfleste studerende har desværre – ifølge egne udsagn – ikke

tidligere mødt professionel hjælp, som kunne beskrive deres vanskeligheder på en måde, som de kunne nikke genkendende til, og dermed har de heller ikke haft tillid til, at hjælpen kunne hjælpe.

Konkrete eksempler fra studiestøtten

Når jeg møder en dyslektisk studerende første gang, begynder vedkommende ofte fortællingen om sine vanskeligheder med en vis utryghed, som f.eks. afspejler sig i udsagn som "men det er nok også bare noget pjat" eller "jeg skal nok også bare tage mig sammen". Men efterhånden som tilliden opbygges, fortælles der med større tryghed, og det er ikke én, men mange gange, at jeg har hørt sætningen: "Jeg vidste ikke, at det gjorde så ondt." I det følgende vil jeg beskrive en konkret episode, som viser, hvad det f.eks. kan være, der gør ondt.

Eksemplet stammer fra det første år, jeg arbejdede på Rådgivnings- og støttecentret. Jeg skulle udrede en studerende, som var ved at være færdig med sit studium, og i den forbindelse ville jeg have ham til at lave en fri skriftlig fremstilling, så jeg på baggrund af den kunne vurdere hans skriftlige formidling. Jeg tænkte, at det var bedst, hvis han skulle skrive om noget, han havde et selvstændigt forhold til, og opgaven lød derfor: "Hvad forbinder du med dysleksi?" Det var som sagt tænkt som en opgaveformulering til en skriftlig opgave, men vedkommende svarede prompte: "skyld og skam". Svaret kom som et chok for mig. Jeg havde forestillet mig, at jeg ville få en skriftlig besvarelse, hvor der stod noget om læsevanskeligheder og staveproblemer og den slags. Altså en lidt klinisk besvarelse, som svarede til mit eget forhold til dysleksi på det tidspunkt. Som følge af chokket var jeg tavs et lille stykke tid, hvorefter jeg tog mig sammen og spurgte: "Hvordan kan du føle skyld?" Skammen havde jeg trods alt fantasi nok til at forestille mig. Da jeg hørte svaret, indså jeg imidlertid, hvor naiv jeg havde været. Den ordblinde følte skyld over for sin familie – især sin mor, som havde investeret så megen tid i lektiehjælp til ham, uden at det havde givet det ønskede resultat. Tænk at bruge så

meget af sine forældres tid, og så alligevel ikke kunne glæde dem med at blive lige så god til at læse og stave som kammeraterne.

Måske er ovennævnte skyldfølelse så dyb, at den er uhelbredelig, men heldigvis ser vi også, at de psykiske symptomer aftager med tiden. Når interview og testning er færdig, diagnosen dysleksi givet, og vanskelighederne forklaret, opleves det heldigvis af mange som en anerkendelse, som medfører, at de nu også kan se på sig selv med nye øjne. Det er min erfaring, at diagnosen dysleksi indleder en proces, som omdefinerer den studerendes selv billede, og mange oplever ligefrem, at de begynder at udvikle deres identitet på en ny måde. Selv hos studerende, som er kommet i studiestøtte i flere år, kan jeg pludselig støde på udsagn, som viser, at det er en fortløbende proces, som de er meget opmærksomme på at registrere og forholde sig til.

I det følgende vil jeg give nogle få konkrete eksempler, som kan vise nogle af de aspekter, som processen involverer og de barrierer, den støder på.

Det første eksempel hænger sammen med de nye strategier, som den studerende ofte bliver konfronteret med i studiestøtten, og som betyder, at vedkommende må give afkald på de strategier, der hidtil har givet tryghed. Det kan være angstprovokerende, viser følgende udsagn: "Ved du godt, at når du beder mig om at prioritere, så jeg ikke læser alt lige grundigt, så bliver jeg meget bange? – men jeg skal nok prøve!"

Følgende eksempel viser, at der kan være så store barrierer, at f.eks. skrivning helt blokeres. Samtidigt viser eksemplet, at skam og frygt er en del af denne barriere. En af mine studerende skulle aflevere en større skriftlig opgave og i takt med, at deadline nærmede sig, blev skriveblokeringen større og større. For at få denne blokering brudt satte jeg mig under studiestøttetimen ved computeren og nedskrev den studerendes svar på opgavens faglige spørgsmål, så hun havde et skriftligt udgangspunkt, som hun kunne gå hjem og rette i bagefter. Da

hun gik fra denne støttetime, sagde hun: "Jeg var simpelthen så bange for at komme i dag, for jeg var bange for, at jeg skulle sidde og skrive, mens du sad ved siden af ligesom min mor gjorde, da jeg var barn. Men så var det omvendt – det var en god fornemmelse."

Barrierer er der således mange af, men overvindes de, medfører det ofte positive oplevelser i forhold til, hvad de studerende selv kan og tør. F.eks. udbrød en af de studerende, jeg havde haft i ugentlig studiestøtte i flere år: "Jeg er så glad i dag, for jeg har lige opdaget, at jeg godt kan lide at skrive." og en anden, som ligeledes havde kendt sin diagnose i flere år, kom efter sine forældres sølvbryllup og sagde: "Jeg er så glad, for jeg har holdt en tale. Det troede jeg aldrig ville ske."

Men det at overvinde én barriere med dertil knyttet frygt udelukker ikke, at der lurder nye forude. En ny frygt, som de allerfleste oplever, når de er ved at færdiggøre deres studium, er frygten for arbejdslivet. Mange er usikre på, om den åbenhed om deres handicap, som de har udviklet i forhold til lærere og studiekammerater, vil kunne bruges i forhold til arbejdsmarkedet. "Jeg skal søge arbejde, synes du jeg skal sige, at jeg er ordblind?" er et spørgsmål, jeg ofte får, og som der desværre ikke er noget enkelt svar på, fordi holdningen til diagnosen dysleksi stadig er præget af uvidenhed i det danske samfund, og reaktionen på oplysningen om en kommende medarbejders dysleksi er derfor uforudsigelig.

Resultater og perspektiver

I indledningen nævnte jeg, at de studerende generelt er meget glade og taknemmelige for studiestøtten, og denne taknemmelighed præger som regel hele forløbet. Her til slut vil jeg så understrege, at det også er nemt at støtte mennesker, som selv yder så meget, som de dyslektiske studerende som regel gør. De er vant til at være fightere, og det bliver de ved med at være. Så på trods af – og måske også som konsekvens af – de mange psykiske mén, mange kommer med fra tidligere skolegang, klarer de fleste dyslektiske studerende, som får støtte, sig godt på

videregående uddannelser. Samspelet mellem støtte og den studerendes egen indsats og egne evner medfører således, at der blandt de studerende med dysleksi er en meget høj procentdel, der gennemfører, og mange gennemfører med gode resultater. Den gennemsnitlige specialekarakter for dyslektiske kandidater, som har modtaget studiestøtte på Rådgivnings- og støttecentret, er f.eks. 8,67. (7-trinsskalaen)

Det er dog mit håb, at flere dyslektikere i fremtiden vil kunne klare sig godt i uddannelsessystemet, og at det bliver uden først at skulle pådrage sig så forudsigelige psykiske skader. Håbet bygger på, at der i det danske samfund er ved at ske en ændring i holdningen til fænomenet dysleksi, og at uddannelsessystemet som følge deraf formodentlig vil takle børn og unge med dysleksi mere hensigtsmæssigt i fremtiden, end beretningerne i denne publikation vidner om.

Dysleksi er længe blevet opfattet som meget udtalte læse-skrivevanskeligheder, og det betød, at diagnosen kun blev givet til mennesker, der ikke kunne hverken læse eller skrive. Så længe dette syn har præget dysleksiforskningen, kom specialundervisningen mest til at handle om at lære at stave og at lære at læse ord og simple sætninger. Havde man dysleksi, måtte man affinde sig med, at man nok ikke kom langt i uddannelsessystemet, og havde man ikke dysleksi og alligevel læse-skrivevanskeligheder var det alligevel godt at begynde fra grunden. Ud over at denne form for specialundervisning har virket ydmygende på mange elever, har det også medført, at de dyslektiske elever – ofte sammen med forældrene – har stået ret alene med at udvikle strategier, der har kunnet føre dem helskindet frem til en videregående uddannelse. Derfor blev de fightere med psykiske mén.

I dag bygger den internationale forskning heldigvis på teorier, der kan forklare, hvorfor dyslektikere godt kan lære at læse og stave, og hvorfor de alligevel kan have svært ved at læse og huske vanskelige

tekster eller kan have svært ved at skrive store faglige opgaver. Det kommer forhåbentlig til at betyde, at indsatsen over for dyslektikere fremover bliver mere hensigtsmæssig og mindre ydmygende, således at de dyslektiske studerende vi fremover, vil have færre ar på sjælen end de 11 interviewpersoner i denne publikation.

Andreas' beretning

Ordblindhed bliver ofte forbundet med ens intelligensniveau. Det er som om, der er en opfattelse af, at ordblindhed har en direkte forbindelse til ens intelligensniveau (Andreas, cand.oecon., 2007).

Jeg startede mit skoleforløb i en "landsbyskole" på Nordfyn. Skolen havde ikke specielt fokus på læseundervisningen, og skolen var ikke udstyret med de bedste lærere. Der var nogle problemer med mobning og et generelt lavt fagligt niveau i klassen. Jeg kan huske, at vi brugte nogle af dansktimerne på at karte garn og lignende sysler.

Jeg opdagede, at der var noget galt med mine læsekundskaber omkring 4. klasse. På dette klassetrin forventes det, at man kan læse, hvilket jeg ikke kunne. Jeg klarede mig godt i matematik og historie, og jeg kunne fortælle en masse i historietimerne, men jeg havde problemer i dansktimerne.

Min mors bekymringer

Min mor er dansklærer. Hun er uddannet ved universitetet, hvor hun har læst nordisk og fransk. Hun opfangede med det samme, at jeg var ordblind. Lærerne i folkeskolen fejede min mors bekymringer af bordet, og de sagde, at mit problem var, at jeg var doven. Jeg kunne mine ting i andre fag, og det var bare et spørgsmål om, at jeg satte mig ned og lærte at læse. Det er selvfølgelig underligt, at de ikke ville lytte til min mor. Jeg tror, at begrundelsen var, at lærerne ikke ville have, at min mor blandede sig i, hvorledes de gjorde deres arbejde. Jeg tror desuden også, at ordblindhed var et ukendt fænomen for disse lærere. Der gik derfor lang tid, før specialundervisning kom på tale i forhold til mig. Først efter at jeg var blevet undersøgt af en skolepsykolog i slutningen af 3. klasse, skete der noget. Det var først, da vi fik engelsk i 5. klasse, at lærerne kunne begynde at opfatte mit læseniveau som et problem. Jeg var langt bagud i forhold til de andre elever, hvilket også

kom til udtryk i både engelsk- og tyskundervisningen. Problemerne med fremmedsprog har fulgt mig hele vejen igennem skolesystemet.

I 5. klasse begyndte jeg at modtage specialundervisning. Den bestod desværre kun af et par timer om ugen. Min matematiklærer, der havde beskyldt mig for at være doven, kom og gav en undskyldning, efter at psykologens redegørelse var blevet kendt. Skolen havde desværre ikke ressourcerne til at give mig den nødvendige undervisning.

Jeg måtte skifte skole

Jeg skiftede skole i 7. klasse. Skoleflytningen skete ikke på grund af ordblindhed, men derimod mobning. Jeg var ikke den eneste elev, der flyttede af denne grund. Jeg blev flyttet til en privatskole i Odense.

På privatskolen blev jeg ikke tilbudt specialundervisning. Det havde jeg heller ikke behov for, da det var en god skole med gode dansklærere. Lærerne havde kompetencerne til at undervise børn med problemer. Undervisningen var således mere struktureret, hvilket gavne min indlæring. Min mor var også en stor hjælp. Vi arbejdede hver eftermiddag med læsningen. I dag er jeg meget glad for, at hun satte sig sammen med mig og øvede læsning. Dengang det stod på, var det selvfølgelig ikke særlig sjovt! Jeg opnåede via hårdt arbejde at kunne følge med i danskundervisningen, men jeg havde stadig store problemer i både engelsk og tysk.

Mine problemer gjaldt ikke kun læsning, for jeg havde også problemer med mit skriftlige dansk. På privatskolen var der gode rammer og god undervisning, og de underviste mig på det niveau, hvor jeg befandt mig. Vi arbejdede derfor med de problemstillinger, jeg havde og ikke ud fra et generelt niveau, hvor jeg altid havde været bagefter.

Gymnasietiden

Jeg gik ud efter 9. klasse, fordi jeg gerne ville på gymnasiet. Jeg var tæt på at blive erklæret uegnet til gymnasiet, men min mor overbeviste skolen om, at jeg kunne klare mig med hendes støtte. Jeg skulle arbejde meget mere med tingene end andre elever, men der var andre fag end de sproglige, som jeg var god til. Jeg blev derfor erklæret egnet til at gå i gymnasiet.

I gymnasiet var jeg god til fysik, matematik, historie og i mundtlig dansk, mens jeg havde problemer i de skriftlige fag. Jeg havde på det tidspunkt ikke erkendt, at jeg var ordblind. Jeg havde den indstilling, at hvis jeg ville nå mine mål, skulle jeg arbejde hårdt.

Når vi gik til skriftlig eksamen i gymnasiet, fik jeg forlænget eksamenstid. Mine klassekammerater havde ingen problemer med det, da de kunne se, at det var nødvendigt for mig, da jeg hverken var god til at stave eller skrive. De fleste lærere kunne også forstå min ekstra eksamenstid.

Jeg oplevede dog en uheldig episode på gymnasiet i forbindelse med en eksamen. Jeg havde samfundsfag på højt niveau, og jeg havde fået en halv times ekstra forberedelsestid til den mundtlige eksamen i faget. Min tid var placeret, således at den lå op til frokosten, derved kunne lærer og censor gå til frokost sammen, mens jeg forberedte mig. Censoren kom med en bemærkning om, at jeg skulle bruge længere tid end de andre eksaminander. Jeg følte mig stemplet som dum, før jeg overhovedet var gået i gang med forberedelsen. Det blev jeg ret irriteret over, og det fik indflydelse på eksamen, der gik værre end forventet. Jeg fornemmede med det samme, at censor ikke havde forståelse for min situation. Jeg synes generelt, at folk har problemer med at sætte sig ind i, hvad det vil sige at være ordblind. De kan ikke forstå, hvad det indebærer.

Jeg var glad for at gå på gymnasiet, hvis man altså lige ser bort fra engelsk- og franskundervisningen. Jeg valgte fransk som andet fremmedsprog, fordi jeg følte, at jeg var dårlig til tysk, og jeg havde derfor ikke lyst til at have det som fortsættersprog.

Franskundervisningen gik nogenlunde, men jeg havde svært ved alt det skriftlige. Det samme gjaldt engelsk, og jeg var af den årsag ikke særlig aktiv i undervisningen. Det var dog ikke sådan, at jeg var den stille dreng i alle timerne, for jeg var meget aktiv i f.eks. historie- og dansktimerne.

På gymnasiet bestod jeg de fag, jeg havde svært ved, og jeg fik høje karakterer i nogle af de andre fag. Jeg gik ud af gymnasiet med 8,4 i gennemsnit, og det er jeg glad for. Jeg havde problemer med alt skriftligt arbejde. Når jeg skrev dansk stil i løbet af året, fik jeg 10, men når jeg var til årsprøve, fik jeg 6. Til årsprøven havde jeg ikke tid til at læse teksterne, og jeg havde ikke tid til at skrive stilen. Jeg brugte normalt en hel weekend på at skrive en dansk stil.

På gymnasiet var det studievejlederen, der stod for specialundervisningen. Den hjælp jeg fik hos studievejlederen, var dog ikke med til at gøre en forskel i forhold til mit handicap. Jeg fik også et kursus på tale/ høreinstituttet i 1.G af en uges varighed. Det mindes jeg heller ikke som noget, der hjalp.

Jeg klarede mig fint i de skriftlige opgaver, når jeg havde tiden til at lave dem. Jeg skulle bruge en hel weekend på dem, og derved blev de gode. Det hjalp mig derfor ikke, at jeg til prøverne havde ekstra tid. Jeg havde behov for meget mere tid. Jeg fik lov til at skrive på pc til eksamen, og det kompenserede lidt for den tid, jeg manglede.

Et sabbatår var hvad, jeg trængte til

Da jeg var færdig med gymnasiet, tog jeg et sabbatår, hvor jeg arbejdede i et supermarked og var militærnægter. Jeg benyttede året til at slappe af, men kom hurtigt til at savne bøgerne. Jeg startede derefter på økonomi ved universitetet i Odense. På universitetet var der ikke fokus på hjælp til ordblinde, og jeg fik derfor ingen hjælp under bachelorstudiet. Jeg følte dog heller ikke, at jeg havde behov for hjælp på bachelordelen.

På bachelordelen erindrer jeg ikke at have haft skriftlige problemer overhovedet. Mit problem var det samme som i gymnasiet, at det stadig tog lang tid at lave tingene. Min mors læsedisciplin gav pote på den måde, at jeg allerede havde udviklet en god studieteknik. Jeg var god til at tage noter og holde orden i mine papirer, således at jeg havde styr på det hele til eksamen. Alt materialet, vi læste på Odense Universitet, var på dansk, og det havde jeg ingen problemer med at læse. Jeg gik derfor igennem min bachelor på de normerede 3 år uden de store problemer.

Jeg havde heldigvis fundet mig en god læsegruppe. Gruppen bestod af mig og to indvandrere, og der var således ingen, som lagde mærke til mine problemer. Vi havde et lille trekløver, hvor vi var gode til at støtte hinanden. Vi skrev altid opgaver sammen, og det gik fint. Vi benyttede min mor til at rette opgaverne igennem for grammatiske og sproglige fejl, inden vi afleverede dem.

Min mor har været en god støtte, og hvis jeg ikke havde haft en akademisk uddannet mor, var det ikke blevet til en akademisk uddannelse. Jeg var sikkert blevet tømrer eller lignende. Jeg ville ikke have haft de ambitioner, jeg har nu, men jeg ville sandsynligvis have nogle andre ambitioner i stedet for. Jeg tror egentlig, at jeg ville have færdiggjort folkeskolen og fundet på noget andet at ernære mig ved.

Jeg flyttede til Aarhus

Efter bacheloren tog jeg kandidatdelen ved Aarhus Universitet, og her fik jeg et chok. I Aarhus var alt materialet på engelsk, og det samme gjaldt undervisningen og tilmed en enkelt eksamen.

I Aarhus havde jeg en hård begyndelse med Macro 2, Micro 2, samt sundhedsøkonomi. I sundhedsøkonomi foregik undervisningen på engelsk, og eksamen var på skriftlig engelsk – skrevet i hånden. I Macro 2 var kompleksiteten væsentligt større, end jeg havde oplevet ved Syddansk Universitet. Jeg skulle vænne mig til det høje matematiske niveau, der blev undervist i ved økonomi i Aarhus. Alle

lærebøgerne var på engelsk, og det var en stor omvæltning for mig. Jeg læste meget for at følge med det første år på overbygningen.

Jeg skiftede til Aarhus Universitet, fordi jeg trængte til at komme et andet sted hen. Jeg havde boet hele mit liv på Fyn, og det var blevet tid til en forandring. Jeg valgte også at flytte ud fra en rent faglig betragtning. Jeg syntes ikke, jeg brugte det matematik, jeg havde lært i Odense. Jeg var opmærksom på, at Aarhus lå på et teknisk højere niveau, og der blev udbudt flere fag dér end i Odense. På trods af at det var hårdt i starten, og det var noget af en udfordring, er jeg glad for, at jeg gjorde det.

Det var ikke en varm velkomst, jeg fik fra de andre studerende på økonomi i Aarhus. Folk gik i de klikker, de havde dannet på bachelordelen. Jeg var ikke den eneste, der kom udefra, og jeg blev venner med én fra Aalborg, én fra Herning, én fra Tyrkiet og én fra Etiopien. Vi brugte meget tid sammen, og vi kaldte os selv for udvekslingsstuderende, selvom vi var tre danskere.

Mit engelske gennemgik en stor udvikling, efter at jeg kom til Aarhus. Jeg blev tvunget til at fokusere på problemet, da alt var skrevet på engelsk. Jeg blev desuden tvunget til også at tale engelsk, da to af mine nye venner ved universitetet var udlændinge. Det hjalp meget på sproget. Før jeg flyttede til Aarhus, havde jeg store problemer med at kommunikere på engelsk. Det hjalp derfor meget at blive tvunget til at bruge sproget på universitetet.

Hjælp var en nødvendighed

På første semester havde jeg Macro, Micro, og sundhedsøkonomi. Jeg gik op til Macro, hvor jeg dumpede. Micro-eksamen udskød jeg. Jeg nåede meget hurtigt til den erkendelse, at jeg skulle have hjælp, hvis jeg skulle komme gennem studiet. Jeg faldt kort tid efter over en annonce fra Rådgivnings- og støttecentret. Jeg følte mig presset i forhold til fagene, og derfor kontaktede jeg Støttecentret. Der blev lavet en udredning, og der var ingen tvivl om, at jeg var ordblind. Jeg

modtog efterfølgende alle hjælpemidlerne, der bl.a. bestod af en computer med specialprogrammet Vital, der kunne hjælpe mig med at læse mine indscannede artikler.

Jeg måtte gå op i Macro til omprøven, og jeg læste derfor hele sommerferien. Jeg havde været nødt til at oversætte hele min Macrobog til dansk, for at jeg kunne forstå den.

Sundhedsøkonomieksamen var en skræmmende oplevelse. Eksamen foregik ude ved Stadionhallen, hvor man sad i en stor hal og skrev på engelsk. Det var ikke nogen succes. Det var en af grundene til, at jeg kontaktede støttecenteret – jeg var ikke god nok til engelsk. Jeg fik derfor undervisning i engelsk. På Støttecenteret arbejdede vi konkret med det engelske sprog og dets grammatik. Jeg kan nogenlunde klare mig på dansk, det var derfor til engelsk, jeg havde det største behov for hjælp.

Hjælpemidlerne har hjulpet mig meget tidsmæssigt, da man kan sætte pc'en til at læse artikler igennem i et vist tempo. På den måde når man igennem pensum. Det ville gå langsomt, hvis man selv skulle læse teksterne igennem. Jeg fik desuden støtte i opgaveskrivning og planlægning til eksamen. Vi brugte megen tid på at se på tidligere eksamensopgaver og gennemgå forelæsernes kryptiske spørgsmål, sådan at jeg ikke skulle bruge tid på dem ved eksamen. Jeg gik hos min læsepædagog en gang om ugen, hvilket var rigtig godt. Jeg fik hjælp hos læsepædagogen det meste af tiden, mens jeg gik på overbygningen.

På Universitet kom jeg i kontakt med andre økonomistuderende, der havde deres bachelorgrad fra Århus. De fortalte mig, at de efterhånden havde vænnet sig til niveauet, og de havde således væsentligt lettere ved studiet og brugte også mindre tid på det end jeg. Når jeg fortalte, at jeg var ordblind, ville de ikke tro på det. Jeg fornemmede, at de havde den opfattelse, at jeg havde snydt systemet for at få mine hjælpemidler. De mente ikke, at jeg havde behov for dem. Jeg forklarede dem selvfølgelig, hvad det vil sige at være ordblind.

Resten af mit studieforløb er gået meget normalt, selvom jeg har dumpet et par fag, som jeg har taget om. Jeg har til gengæld fået gode karakterer i fagene i sidste ende. Jeg har benyttet mine sommerferier på at læse, således at jeg kunne tage to fag per semester og yderligere tage ekstra eksamener i august. Jeg har på den måde kunnet følge med. Jeg har ikke haft noget imod at inddrage mine sommerferier for at følge med. Jeg har også benyttet mig af at få ekstra SU for at kunne klare mig igennem.

Studiejob blev der også tid til

Jeg har desuden haft arbejde ved siden af studiet. Jeg arbejdede et år i IKEA, og jeg har arbejdet i Dansk Supermarked. Jeg har også arbejdet som studentermedhjælper for Mikael Rosholm, der en af professorerne ved instituttet.

Studentermedhjælperjobbet har været med til at spore mig ind på overvejelser om, at jeg gerne vil tage en Ph.d. Jeg har altid været åben overfor ideen, hvis jeg kunne finde noget interessant at skrive om. Jeg har dog også følt en distance til det, fordi jeg var usikker på, hvor langt jeg kunne komme i systemet. Jeg har været lidt bange for, hvor grænsen gik, for hvor min ordblindhed slog igennem, således at det ville blive for meget for mig at fortsætte. Jeg bruger mange timer på at lave mine ting, og det har således været en faktor i mine bekymringer. Jeg har 24 timer i døgnet, og jeg skal have mindst 8 timers søvn. Det skulle helst ikke være sådan, at jeg blev nødt til at bruge flere timer end det resterende for at følge med. Det skulle heller ikke tage for mange år ekstra ud over normeringen at komme igennem. Det skulle således ikke være på bekostning af hele min fritid, for det ville være for høj en pris at betale. Ph.d. var ikke mit udgangspunkt, da jeg startede på økonomi, jeg syntes bare at økonomi lød spændende. Jeg vidste desuden, at der var mange muligheder med sådan en baggrund.

Fordomme var der nok af

Jeg har benyttet den ekstra time til eksamen én gang, og da var der nogle, der syntes, det var underligt. Jeg tror, at de havde det indtryk, at jeg klarede mig godt. Det kunne ikke passe, at jeg klarede mig godt, hvis jeg var ordblind. Det var selvfølgelig klart en fordom fra deres side: Hvis man er ordblind, burde det kunne ses på ens faglige niveau – efter deres mening var jeg åbenbart for god til at være ordblind.

Jeg har forklaret mine forelæsere, hvorfor jeg skulle have en time mere til eksamen. De tog det relativt pænt. Jeg skulle selvfølgelig forklare, hvad det var, fordi det vidste de absolut intet om.

De specifikke problemer, jeg har, består af vanskeligheder med at sammensætte lyd og bogstaver. Jeg kompenserer meget for dette problem, og det har jeg dummet mig med. Jeg læser nogle gange for hurtigt, hvor jeg kun læser det første af ordet og derefter gætter mig til resten. Det virker for det meste, men nogle gange kan der komme noget meget mærkeligt ud af det. Jeg har oplevet, at når jeg læser engelsk, støder jeg på ord, jeg ikke ved, hvorledes udtales. Når jeg efterfølgende deltager i diskussioner om teksten med mine studiekammerater og benytter min udtale, kan de ikke forstå, hvad jeg mener. Det viser sig for det meste, at jeg har opfundet min egen udtale af ordet, som ikke passer med virkeligheden.

Jeg har også en tendens til at skrive lange sætninger med mange kommaer i, hvor meningen godt kan gå tabt undervejs. Det er meget almindeligt, når man er ordblind.

Specialet gik godt, men jeg havde en deadline, jeg ikke kunne nå. Jeg skulle begynde på mit arbejde ved AKF (Anvendt KommunalForskning) i september, og jeg regnede med, at jeg kunne nå at blive færdig. Jeg nåede ikke at blive færdig, men forsinkelsen var ikke ordblindhedens skyld. De var flinke ved AKF og ansatte mig som studentermedhjælper, således at jeg arbejdede halvtid hos dem og halvtid på specialet. Det tog mig halvandet år at blive færdig med

specialet. Jeg valgte at fortælle AKF, at jeg er ordblind, for der var ingen grund til at skjule det.

Jeg er afhængig af hjælpemidlerne, og det er trist, at man skal aflevere dem, når man er færdig på studiet. Jeg skulle derfor efterfølgende søge om hjælpemidler hos jobcentrene, hvilket tidligere havde været varetaget af AF. Det passede med, at da jeg skulle søge om hjælpemidler, var denne opgave flyttet over til jobcentrene. De var ikke vant til at behandle den slags sager. Det tog mig således lang tid at overbevise sagsbehandlerne om, at ordblindhed er et handicap. Det var en lang proces for mig at finde ud af, hvad man skulle gøre for at få hjælpemidlerne. Jeg synes, at der mangler hjælp til at tackle overgangen fra studiet til arbejdslivet.

Ordblindhed giver nogle udfordringer

Jeg har hele tiden set min ordblindhed som en udfordring, og jeg vil se, hvor langt jeg kan komme. Jeg havde aldrig drømt om, at jeg skulle blive tilbudt en Ph.d.. Støttecentret har hjulpet mig til, at jeg er blevet mere åben i forhold til min ordblindhed. Før i tiden sagde jeg, at jeg havde problemer med at stave. Jeg er blevet mere opmærksom på, at folk skal forstå, hvad det går ud på, og at det faktisk er et handicap på linje med at mangle et ben, mit handicap er bare usynligt. Jeg synes, at det er vigtigt, at man er åben omkring sin ordblindhed.

Jeg er blevet opdraget med, at jeg skal være stolt af andre ting end de ting, der er påvirket af min ordblindhed, og jeg har derfor aldrig følt min ordblindhed som et stigma. Desuden har ordblindheden også ført mange gode ting med sig, f.eks. har jeg fået en god arbejdsdisciplin, hvilket har givet mig en fordel i forhold til mine studiekammerater. Det er selvfølgelig irriterende at se andre, der ikke har lagt samme indsats i faget få lignende karakterer.

Hvis man begynder på universitetet og er ordblind, skal man ikke regne med, at man kan klare sig ved kun at lægge samme indsats i studiet som de andre studerende. Man skal være indstillet på, at man

skal arbejde mere for at komme igennem. Den ekstra indsats afhænger selvfølgelig af, hvilken grad af ordblindhed man har.

Min kæreste var overrasket over, at jeg kunne komme til at læse en Ph.d., da hun mente, at det kunne man ikke, når man er ordblind. Dette er én af de fordomme, jeg forhåbentlig kan være med til at mane i jorden.

Anitas beretning

Jeg definerer ikke længere mig selv via min ordblindhed. Det er ikke min identitet. Det er noget, der følger med. Jeg ser nu dysleksidiagnosen som en mulighed for at starte på ny (Anita, studerende, æstetik, kultur og informationsvidenskab, 2007).

Jeg har altid haft det svært i skolen. I de små klasser syntes jeg, at det var sjovt og lærerigt at gå i skole. På det tidspunkt følte jeg mig ikke bagefter. I 2.-4. klasse begyndte jeg at komme bagefter de andre i klassen, specielt indenfor læsning.

Folkeskolen var ikke en succesoplevelse for mig

Jeg oplevede mit første panikanfald ved en test i folkeskolen. Testen gik ud på, hvor lang tid det tog os at udføre en opgave. Man skulle sætte et billede sammen med det ord, der passede. Jeg kunne udføre opgaven, men fordi de tog tid på mig, blev jeg presset og stresset. Jeg var meget pinligt berørt over at være den sidste, der var tilbage, som ikke havde løst opgaven.

Mine forældre greb ind, da de kunne se, at jeg var kommet bagud i undervisningen. Min lærer sagde, at jeg især havde problemer med læsning og stavning. Jeg fik derfor en hjemmeopgave, hvor jeg skulle læse en halv time hver dag sammen med mine forældre. Jeg kan ikke huske, hvor lang tid dette program stod på, men jeg følte, at det stod på i lang tid. På det tidspunkt syntes jeg slet ikke, at det var sjovt at gå i skole. Jeg følte, at det var slavearbejde, og at det var "Søren og Mette" om igen. Jeg følte mig efterhånden temmeligt dum. Der var ikke nogen fremskridt, selvom jeg arbejdede hårdt. Jeg havde derfor ikke mange succesoplevelser.

Mine læse- og skrivevanskeligheder var ikke i den grad, hvor specialundervisning kom på tale. Der var andre i klassen, der fik specialundervisning; ressourcerne manglede derfor ikke for, at jeg

kunne modtage specialundervisning. Jeg var dårlig til diktat, og jeg havde et svagt skriftsprog. Problemet med læsning gled også i baggrunden efter 5. klasse, og det skyldtes sandsynligvis, at der ikke længere var højtlesning i klassen andet end i sprogtimerne. Jeg blev aldrig testet for ordblindhed i folkeskolen.

Mine forældre fik mig, da de var meget unge. Min far havde skifteholdsarbejde, og da jeg gik i 1. klasse fik min mor en depression. Jeg levede med, at der blev kaldt inde fra soveværelset, når jeg skulle vækkes om morgenen. Jeg var den ældste, og jeg skulle derfor hjælpe min lillebror. Når jeg kom hjem fra skole ved 12–13-tiden, passede det med, at min far havde fået sovet ud fra arbejde, og min mor var stået op. Jeg er derfor blevet opdraget til at være meget ansvarsbevidst og klare mig selv. Det har haft indflydelse på, at jeg allerede i 6.-7. klasse var en meget stærk person, og at der skulle meget til for at slå mig ud. Jeg kæmpede hele tiden, hvilket har kompenseret for mine problemer.

Jeg tror ikke, at mine lærere i folkeskolen har tænkt over mine problemer, for jeg var på ingen måde den svageste elev i klassen. Jeg var meget fremme, når det gjaldt diskussioner, projektarbejde og kreativitet. I de store klasser i folkeskolen var det ikke hver uge, man havde grammatik og diktat, derfor var det ikke tydeligt, at jeg havde problemer. Jeg viste desuden en villighed til at forbedre mig på mine problemområder, derfor tror jeg, at mine problemer ikke blev taget seriøst nok. Mine danske stile lå på 7 og 8 i karakter. Det var lige meget, hvor meget jeg anstrengte mig, så kunne jeg ikke få karaktererne højere op. Det var altid de samme problemer, der blev kommenteret. Det var mit sprog, og der var altid et ton af røde streger. Jeg benyttede meget talesprog, og mine sætningskonstruktioner var dårlige, fordi jeg ikke kunne sætte kommaer.

Jeg var til gengæld social i skolen, og det kompenserede meget for mine problemer, ved at jeg havde det godt i skolen. Hver gang der var skole-hjem-samtaler, blev der fokuseret på, at jeg klarede mig godt socialt i skolen, og det overskyggede de problemer, jeg havde med

læsning og skrivning. Den gang skulle man have det svært socialt samtidig med, at man ikke kunne læse og skrive, før man fik ekstra hjælp.

I 7.-8. klasse blev jeg meget ked af at gå i skole. Jeg havde det generelt meget svært med tilværelsen. Jeg blev en outsider, hvilket var unikt for den skole, jeg gik på, der var en landskole et sted uden for Silkeborg. Jeg tiggede og bad mine forældre om at komme på efterskole. Det begyndte at gå udover min omgangskreds, fordi jeg var træt af det hele. Årsagen til, at jeg var blevet træt af tingene, kan jeg ikke specifikt huske, men det var mange forskellige ting, der var med til, at det var sådan. Jeg kan især huske, at jeg ville på efterskole for at få en distance til skolen. Jeg havde behov for et pusterum, da jeg havde det dårligt i skolen. Mine forældre havde ikke råd til at sende mig på efterskole. Det sjove var, at min far sagde til mig, at efterskole var for svage elever, der ikke kunne læse og skrive. Han sagde, at det var ordblinde mennesker, der kom på efterskole. Da jeg gik i 7. klasse, var det vildt hipt at komme på efterskole.

I 7. klasse blev klassen delt op i to, fordi vi blev slået sammen med nogle klasser, der kom fra andre skoler. Jeg var således meget uheldig at komme i den forkerte klasse. Klassen fungerede overhovedet ikke socialt, og vores lærer viste sig at være alkoholiker. Han brød også sammen på grund af stress og alkohol. Vi var derfor uden en fast underviser i dansk og engelsk i to år. Han havde været ansat ved skolen i lang tid, og derfor ville skolen ikke fastansætte en ny lærer. Vi fik derfor flere vikarer, og det gik udover fagligheden i undervisningen. Der var ingen, der opdagede, at det gik dårligt. Jeg begyndte derfor at blive træt af det hele, og jeg lod være med at lave mine lektier. Mine forældre og jeg blev derfor enige om, at der skulle findes en løsning. Jeg ville gerne ind på en privatskole. Det var fint med mine forældre så længe, det var Kornmod Privatskole, da det var "den gode skole" i byen. Jeg ville hellere ind på TH Langs privatskole.

Det var hippierne, der gik der. På denne skole var det det sociale, der spillede ind frem for det faglige.

Det var i orden med mine forældre, at jeg ville på en anden skole, men det skulle være Kornmod, det ville de betale for. Det var jeg ikke indstillet på. Derfor kom der en anden løsning på bordet. Der er en skole i Silkeborg, der hedder Ungdomsskolen, det er en sammenslutning af 10. klasser. De har desuden en 9. klasse, og der kan man også søge ind, hvis man har en god grund til at ville gå der. Der er 100 ansøgere til 28-30 pladser. Jeg skrev en god ansøgning om, at jeg brændte for at få en ny start, hvor jeg kunne komme til at lære noget igen. Jeg var heldig at komme ind på skolen. Det var starten til, at jeg fik lyst til at gå videre i uddannelsessystemet.

På Ungdomsskolen fik jeg en herlig underviser, han hed Jesper. Han havde overskud til at undervise klassen, der var en samling af problembørn. Det var første gang, jeg havde følt mig unik. Når vi havde forældresamtale, var han altid meget rosende, men på samme tid formulerede han specifik, hvad jeg skulle blive bedre til. Hans undervisning gav mig lysten til at gå på HF. Han havde tiltro til, at jeg kunne klare HF. Det samme gjaldt vores matematiklærer, han syntes også, at jeg skulle videre i skolesystemet.

Min nyfundne læseglæde fik mig videre i skolesystemet

Jeg valgte at søge ind på HF. Det var dejligt at gå på HF, selvom det var meget hårdt for mig. Det var et helt andet niveau, end det jeg var vant til, og der var meget mere læsestof.

Efter de tre første måneder på HF gik det op for mig, at jeg ikke forstod det, der blev undervist. Jeg var ved at komme bagefter i alle fag. I undervisningen blev der brugt nogle fremmedord, jeg ikke kendte, og jeg havde svært ved at tilegne mig dem. Jeg nåede aldrig at indhente det tabte fra gang til gang. Jeg talte derfor med min dansklærer, og hun fortalte mig, at der var en læsepædagog, der var tilknyttet skolen.

Jeg havde talt med en pige i min klasse, der hed Ida, som mente, at hun havde de samme problemer som mig. Vi gik derfor begge til skolens læsepædagog for at blive testet. Hun blev testet først, og det viste sig, at der ingen problemer var, hun skulle bare intensivere sin læsning. Jeg havde en forventning om, at der var en masse tests, jeg skulle igennem. Det viste sig at være en ganske almindelig samtale. Hun kom frem til, at jeg var et typisk eksempel på en ordblind. Min reaktion på meddelelsen var, at jeg tænkte, at hun kaldte mig ordblind, fordi jeg havde det hårdt.

Hjælpen bestod ikke af ekstra arbejde, men hun støttede mig i det, jeg lavede i fagene. Hvis jeg skulle skrive en stil, sad jeg stort set og skrev stilen sammen med hende. Jeg fik ikke mit arbejde tilbage fuld af røde streger. Hun formulerede sætningerne sammen med mig. Det var stadigvæk mig, der var forfatteren, men hun hjalp mig med sætningskonstruktion og kommasætning. Hun hjalp mig i næsten alle fag. Jeg havde svært ved at lære at læse og skrive engelsk eller andre nye sprog. Jeg har til gengæld let ved at lytte mig til sprog. Jeg har let ved at forstå fremmedsprog, men det bliver svært, når jeg selv skal til at tale det. I 7. klasse fravalgte jeg tysk. Jeg havde ikke overskud til at tilegne mig et nyt sprog, og jeg ville hellere bruge energien på at blive bedre til engelsk.

På HF skulle jeg have to fremmedsprog, derfor valgte jeg fransk. Fransk var virkelig svært for mig at lære. Jeg havde fransk i et år, og derefter valgte jeg at gå tilbage til Tysk. Det var egentlig en dårlig beslutning, for jeg havde allerede problemer med at nå igennem pensum. Det betød, at jeg skulle have et fag mere end alle de andre på 2. år. På tyskholdet havde de andre haft tysk siden 7. klasse, mens jeg begyndte forfra. Jeg fik derfor også specialundervisning i tysk i 3-4 timer om ugen.

Det gav mig en god fornemmelse, at jeg bestod alle mine fag. Jeg havde mange eksamener, og jeg kæmpede for at få læst til dem alle sammen. Jeg huskede meget fra undervisningen. Jeg havde dog en

kedelig oplevelse til min geografieksamen. Jeg var glad for faget, men jeg fik desværre et spørgsmål, jeg ikke havde læst på. Jeg havde været meget stresset, og jeg havde derfor overset et af punkterne. Jeg var ellers godt forberedt på alt det andet. Jeg klarede mig derfor igennem eksamenen på et bredt smil og gætterier. Undervisningen betyder meget for mig, fordi jeg har en god hukommelse. Jeg kan derfor huske meget fra undervisningen, og det hjælper mig meget, når jeg læser.

Eksamenerne på HF gik godt, og jeg fik desuden ekstra tid til eksamen. Det fungerede godt for mig. Jeg kan huske, at til samfundsfagseksamenen nåede jeg at læse hele ekstemporalteksten; det havde jeg aldrig formået før. Det var en befriende fornemmelse at nå at læse hele teksten igennem, fordi jeg forstod teksten. Jeg oplevede således, at mine eksamenskarakterer steg fra 7 til 9, 10 og 11. Det var en kæmpe succesoplevelse for mig.

Jeg havde nogle gode lærere på HF. De gav positiv feedback. Jeg fik at vide, at jeg kæmpede for det. En af lærerne sagde, at der er nogle elever, der er naturligt begavede, og de får viden ind med sølvskeer. Og der er andre, der skal arbejde mere med tingene, hvorefter de kan tingene godt. "Sidstnævnte er du – du er en rigtig universitetsstuderende!"

Succesoplevelsen fra HF overbevidste mig om at jeg skulle på universitetet

Mit mål var ikke universitetet på det tidspunkt. Jeg ville gerne være fysioterapeut. Jeg fandt ud af, at alle teksterne på studiet var på engelsk, og at der var meget udenadslære. Det var ikke nogle af mine stærke sider. Jeg gik derfor væk fra fysioterapeut og begyndte at lege med ideen om at blive folkeskolelærer.

Jeg ændrede indstilling, fordi mine eksamener gik udover forventet, og min selvtillid var helt i top. Jeg besluttede mig derfor for at udfordre mig selv, og jeg begyndte at læse Jura i 2003.

Da jeg blev indskrevet ved Aarhus Universitet, fik jeg nogle brochurer om Rådgivnings- og støttecentret. Jeg forstod det sådan, at man kun kunne få hjælp, hvis man var fysisk eller psykisk handikappet. Jeg henvendte mig til centeret for at få flere oplysninger. Jeg blev således sendt til en læsepædagog, hvor jeg skulle igennem nogle tests, hvor man skulle banke i bordet og lave andre motoriske øvelser. Jeg har oparbejdet en stor kreativitet, rytmisk sans, og musikforståelse samtidig med, at jeg har oparbejdet min motorik som gymnast på trods af, at jeg har stor højre-venstre-dominans. Jeg klarede derfor testen rigtig godt, og det bekymrede mig. Jeg var sikker på, at jeg havde dysleksi. Min mor har anlæg for det, og min lillebror har det også. Jeg var derfor nervøs for denne udredning. Jeg blev meget lettet, da jeg fik min udredning. Der stod, at jeg havde dysleksi. Jeg syntes, at det var svært at vænne sig til hjælpemidlerne. Jeg brugte min PC, og jeg brugte Vital, når jeg havde skrevet længere tekster, men jeg brugte ikke scanneren, hvilket jeg fortrød senere.

Jurastudiet krævede for meget arbejde

Jeg læste Jura i et år, og studiet gik fint. Jeg var med i en læsegruppe. Vi var fire fra Silkeborg, to af dem kendte jeg fra HF. Det var derfor naturligt, at vi dannede en læsegruppe sammen. Der var en af dem, som ikke havde lyst til at være i læsegruppe med mig, fordi han vidste, at jeg havde dysleksi. De andre fulgte med ham i den beslutning. De var bange for, at jeg ville trække dem ned på en eller anden måde. Det affandt jeg mig med, og jeg klarede mig derfor igennem uden en læsegruppe. Senere på året forlod han studiet, og jeg begyndte at læse sammen med en af de andre fra Silkeborg. Hun fortalte, at hun ikke mærkede noget til, at jeg var ordblind.

Jura kunne jeg sagtens have været fortsat med, hvis ikke det krævede så meget arbejde af mig. Jeg kom frem til, at hvis jeg skulle blive inden for faget, ville jeg ikke kunne være noget for min

fremtidige familie. Det var jeg ikke parat til, derfor begyndte jeg at se efter andre muligheder.

Jeg ville meget gerne læse informationsvidenskab, men jeg havde ikke et godt nok karaktergennemsnit til at komme ind på studiet. Jeg rådførte mig derfor med Rådgivnings- og støttecentret, der foreslog en smutvej. Jeg skulle finde et studie, der sammen med et sidefag ville udgøre en adgangsgivende bachelorgrad til kandidatstudiet på informationsvidenskab. Jeg begyndte således at læse Æstetik og Kultur.

Jeg boede i Silkeborg, mens jeg læste Jura, men i forbindelse med studieskiftet, flyttede jeg til Aarhus. På den måde havde jeg lettere adgang til Rådgivnings- og støttecentret. Jeg kunne derfor benytte deres hjælp oftere, når jeg stødte på problemer.

Jeg vidste allerede efter første semester på Jura, at det ikke var noget for mig, men jeg fuldførte alligevel første år på studiet. Jeg havde en kæreste på det tidspunkt, der var totalt uforstående over for, hvorfor jeg gik til eksamenerne. Jeg læste meget, fordi det hele var udenadslære. Det var derfor et stort nederlag, da jeg dumpede i Statsforvaltningsret. Jeg var flov, og jeg havde ikke lyst til at tale om det. Min daværende kæreste gjorde ikke sagen bedre ved at påpege mit nederlag over for mig. Det var meget umodent af ham, men han var også gået ud af 9. klasse og læste ikke noget. Det var derfor, han ikke forstod, hvor vigtigt det var for mig at bestå eksamenen.

Jeg blev læsegruppens syndebuk

På Æstetik og Kultur studiet oplever jeg et større nederlag. Jeg blev en del af en læsegruppe i begyndelsen af studiet. Dette skulle vise sig at være en stor udfordring.

Jeg har aldrig set noget formål i at skjule min ordblindhed. Det bliver hårdere for mig, hvis jeg skal leve på en løgn. Jeg stod derfor ærligt frem med min dysleksi, da vi blev inddelt i læsegruppen på

Æstetik og Kultur. Jeg forventede derfor ikke, at det ville blive et problem. Jeg blev umiddelbart mødt med åbenhed over for det.

Teksterne, der blev læst på studiet, var meget anderledes end det, jeg var vant til. Det var primært filosofi vi læste. Jeg havde på det tidspunkt ikke fået min scanner i gang, og derfor havde jeg store problemer med at læse og forstå teksterne. Jeg kom således hurtigt bagefter, selvom jeg læste teksterne to gange og tog noter. Jeg kunne aldrig huske, hvad der stod.

Min læsegruppe blev hurtigt opmærksom på mine problemer, de blev det i hvert fald, fordi jeg selv havde gjort opmærksom på mine problemer. Jeg blev derfor gjort til gruppens sorte får.

I læsegruppen var vi blevet enige om, at vi skulle diskutere alle teksterne. Vi var meget ambitiøse. Vi arbejdede ved, at der skiftevis blev læst et stykke tekst op, hvorefter man forklarede, hvad der stod. Jeg havde store problemer, fordi jeg ikke havde forstået, hvad der stod, selvom jeg havde læst og overstreget, hvad jeg troede var vigtigt.

Vi havde en eksamen i Billedkunst efter 1. semester, der var en gruppeeksamen. Der var et projekt, der fulgte med denne eksamen. Mens vi lavede dette projekt, var jeg klar over, at jeg var den svageste i gruppen, da jeg ikke forstod, hvad vi lavede. Jeg prøvede derfor at lave alle de kedelige opgaver, fordi jeg gerne ville bidrage med noget til gruppen. En dag oplyste min læsegruppe mig, at de havde holdt et møde uden mig, og de var kommet frem til, at mit bidrag ikke var godt nok. Jeg var efter deres mening ikke god til at deltage i diskussionerne, og når jeg deltog, var det ikke noget særlig klogt, jeg havde at sige. Jeg skulle derfor yde noget mere i fremtiden. Det hele faldt på et tidspunkt, hvor jeg havde brudt med min kæreste gennem fire år. Vi havde boet sammen i tre år, og jeg havde derfor ingen steder at bo. Der var virkelig kaos i mit liv. Jeg fandt deres måde at takle situationen på modbydelig. Jeg løb derfor ned på toilettet for at samle mig. De kunne se, at de havde været hårde ved mig, og derfor prøvede de at redde situationen igen ved at fortælle mig, at det ikke var så hårdt ment, og at

jeg bare skulle forbedre mig en smule. Det efterlod en underlig følelse, for jeg kunne ikke gøre det bedre. I ugerne efter knoklede jeg for at forbedre min præstation. Resultatet blev, at jeg var bange for at sige noget, hvis det ikke var intelligent nok.

En måned før eksamenen mødtes gruppen igen. Jeg var klar over, hvad denne samtale ville indeholde, derfor havde jeg forberedt mig grundigt. Jeg havde talt med mange om det, fordi jeg ville have det på afstand, og også ville have et ord indført i forhold til, hvordan jeg var blevet behandlet. Jeg havde fået afklaret, at det ikke var mig, der var problemet. Jeg havde forberedt mig på, at jeg ikke ville gå til eksamen sammen med dem, det havde jeg ikke lyst til. Jeg havde ikke lyst til at gå til eksamen med nogen, der ikke ville til eksamen med mig.

Mødet gik som forventet. Vi sad et offentligt sted, hvor andre studerende også befandt sig. Jeg blev udsat for kraftig kritik. Der var ingen, der havde lyst til at gå til eksamen sammen med mig. Jeg var heldigvis stærk nok til at sige, at jeg også havde noget, jeg ville sige. Jeg kritiserede således deres opførsel som værende barnlig, og sagde, at jeg selvfølgelig ikke havde lyst til at gå til eksamen sammen med dem. Jeg forlod derefter stedet. Der var heldigvis en fra mit hold til stede, der havde overværet seancen. Hun var rystet over, hvad hun havde overværet. De havde virkelig været personlige i deres kritik og sagt, at jeg ikke var klog. Det endte med, at jeg skulle finde mig en ny læsegruppe. Det viste sig, at der var en fra min gamle læsegruppe, der havde fortalt alle de andre grupper om mine problemer. Jeg konfronterede hende med det senere, og hun indså, at det ikke var den bedste handling, hun havde foretaget. Jeg var heldig, at der var en fra mit hold, der havde været vidne til min offentlige udhængning. Hun overtalte sin læsegruppe til at optage mig. Og eksamenen gik godt. Vi fik alle sammen den samme karakter, hvilket betød, at jeg ikke havde hevet nogen af de andre ned i karakter.

Denne oplevelse gav mig et akavet forhold til studiet. Jeg havde det svært med at være et sted, hvor jeg blev set ned på. Jeg burde

måske have været mere social med dem, således at de kunne have fået et andet billede af mig. Jeg havde overhovedet ikke lyst til at ses med de andre. Jeg havde nogle få fra studiet, jeg gik med. De to år jeg gik på Æstetik og Kultur var således ikke mine bedste år.

Jeg ændrede min taktik, da jeg begyndte på Informationsvidenskab

Jeg fik en ny start, da jeg begyndte på It- og Organisationslinjen ved Informationsvidenskab. Litteraturen har relation til erhvervslivet og er derfor meget konkret. Det er jeg rigtig god til. Disse evner hos mig kommer til udtryk, når vi laver feltarbejde.

Jeg lavede en ny taktik sammen med min læsepædagog. Denne gang skulle min læsegruppe lære mig at kende, før de fik at vide, at jeg var ordblind. Jeg fortalte dem først om mine problemer til en fredagsbar, hvor vi allerede havde arbejdet sammen nogle uger. Der var ingen, der havde lagt mærke til noget. Det var et helt andet forhold, de havde til det, end det jeg havde oplevet tidligere. Dette samarbejde har fungeret super godt. Jeg har virkelig fået lov til at blomstre.

Dette er et godt eksempel på, hvor forskellige oplevelser, man kan have. Det har stor betydning for, hvorledes man oplever sit studie. Der mangler oplysninger om, hvad det vil sige at være ordblind. Mange tror, at man slet ikke kan læse og skrive, hvis man er ordblind. Dette er nødvendigvis ikke tilfældet – det er vi mange, der er gode eksempler på.

Jeg sidder tilbage med en bitterhed og irritation, men også med et spørgsmål om, hvorvidt man kan bebrejde dem. Selvfølgelig kan man bebrejde dem for ikke at behandle mig menneskeligt. Man skal videre efter sådan en oplevelse. Man skal over nederlagene, fordi man som ordblind vil møde mange nederlag. Jeg benytter mig af at tale om mine nederlag for at lægge dem bag mig. I den første tid efter denne oplevelse, var det et kæmpe problem, fordi jeg selv begyndte at tro, at de havde ret i deres synspunkt, og jeg derfor var uintelligent. Jeg

begyndte derfor at tvivle på mine egne evner. Jeg havde mange nederlag på det studie. Jeg var til eksamener, hvor jeg gik derfra med en dårlig smag i munden over min egen præstation, på trods af at det var mundtlige eksamener, som jeg plejede at være god til. Jeg begyndte derfor at tvivle på, om jeg kunne gennemføre studiet. Jeg er heldigvis ikke den type person, der springer fra noget uden, at jeg har afprøvet alle muligheder først. Jeg kæmpede mig derfor igennem. Jeg er nu nået til Bachelorprojektet, og studiet går godt. Jeg har dog haft problemer med stress, men jeg er blevet bedre til at takle det.

Det er vigtigt for mig at være et helt menneske

Jeg bliver nødt til at arbejde for at finansiere mit studie. Jeg er meget ambitiøs, derfor skal jeg have et arbejde, hvor jeg bliver udfordret. Jeg skal desuden have et pænt CV. Jeg har derfor en mellemliderstilling. Jobbet kan i perioder være stressende, når tingene ikke går, som jeg gerne vil have det. Studiet kan også tilføre stress med meget at lave. Første semester på It og Organisation var meget krævende, og jeg var stresset. Det gik udover alt det, der skulle afstresse mig, såsom tid sammen med kæresten, afslapningstid, sport og socialt samvær med venner og familie. Disse ting blev i høj grad nedprioriteret, og livet blev således surt. Jeg har således fundet ud af, hvor meget hjælpemidlerne betyder for mig. Det er en katastrofe, hvis jeg ikke har dem; det vil betyde, at jeg ikke kunne gå på universitetet. Jeg har planlagt, at jeg skal koncentrere mig mere om fagene på kandidaten, og derfor vil jeg kun følge 20 point pr. semester.

Mit råd til andre ordblinde er, at hvis man har et mål, er der intet til at hindre, at man når det. Det handler om, at man må arbejde lidt hårdere for at opfylde sine mål.

Netværket ved Rådgivnings- og støttecentret har været guld værd for mig. Her har jeg kunnet tale mig igennem mine frustrationer. Når man får konstateret dysleksi, oplever man egentlig en identitetskrise. Det har taget mig 2-3 år at komme igennem min identitetskrise. I

starten af krisen er ordblind noget man er, men på den anden side af krisen, er ordblindhed blevet til noget, man har.

Min mission er at stå frem og fortælle omverdenen om, hvem jeg er, og de problemer, jeg arbejder med. Ordblindhed er ikke ensbetydende med, at jeg er dum og doven. Jeg bebrejder ikke folk, der ikke står frem og siger, at de har dysleksi. Det er min mission at oplyse folk om, hvad dysleksi er og hvad det indebærer for mig. Jeg kan ikke bebrejde folk, at de ikke ved mere om det. Jeg stiller mig gerne frem og fortæller om det.

Annes beretning

Da jeg havde problemer på studiet, følte jeg mig alene og forladt. Jeg vidste ikke, hvor jeg skulle gå hen for at få hjælp. Jeg ville ikke gå til forelæserne. Det fandt jeg for pinligt. Jeg følte ikke, at de ville vide, hvad de skulle stille op (Anne, studerende, engelsk og kunsthistorie, 2008).

Jeg var 27 år, da jeg fandt ud af, at jeg var ordblind. I folkeskolen vidste jeg ikke, at jeg var ordblind. Dengang havde jeg problemer, men jeg holdt dem for mig selv. Jeg var også rimeligt god til at kompensere for de vanskeligheder, jeg havde. Der var ingen, der opdagede mit handicap, fordi jeg klarede mig fint i skolen. Jeg var en middel elev i folkeskolen, og mine karakterer i 8. til 10. klasse lå i intervallet 7 – 10. Det var efter min opfattelse ikke en ordblind, der kunne få den slags karakterer! Det har i hvert fald været min opfattelse, indtil jeg blev diagnosticeret.

Jeg var længe om at lære at læse

Mine forældre har fortalt mig, at det tog mig lang tid, før jeg kunne læse selvstændigt. Det var ikke sådan, at jeg ikke kunne læse, for det gik problemfrit, hvis der sad en voksen og førte mig, men jeg var 11 år, før jeg læste selvstændigt. Det var ikke interessant for mig at lære at læse, da det var svært og besværligt, og derfor havde jeg ikke lyst til at læse. Jeg havde desuden meget svært ved at lære at skrive bogstaverne. Det er egentligt underligt, fordi det ikke har noget at gøre med min finmotorik. Jeg har f.eks. altid siddet og modeleret små ting og syet med perler. Jeg har dog fået hug for min dårlige orden, alle de år jeg har gået i folkeskole.

For nogen tid siden fandt jeg nogle skriveøvelser fra 6. klasse. Jeg fik ondt i maven, mens jeg så på disse øvelser, fordi jeg kunne huske, hvordan jeg sad og kæmpede med at lave dem. Der var lagt både sved og tårer i det arbejde.

I folkeskolen havde jeg også svært ved matematik, især når det blev meget abstrakt. Jeg kunne eksempelvis ikke gange to brøker med hinanden. Jeg kunne kun finde ud af det, når det blev forklaret for mig, mens jeg udførte opgaverne, og der var én lærer, som simpelthen opgav at lære mig det.

Igennem hele folkeskoletiden var der ikke nogen, der lagde mærke til mine problemer. Der var selvfølgelig nogle ting, jeg ikke var god til, men sådan er det jo med børn: Der er nogle ting, man er god til, og nogle ting man er dårlig til. Men i dag kan jeg blive lidt bitter, når jeg tænker på de stile, jeg har skrevet, og hvor læreren skrev lige så meget med rødt, som jeg selv havde skrevet i selve stilen. Min mor havde oven i købet læst alle mine stile igennem og rettet mange fejl, før de blev afleveret – alligevel var der mange fejl!

Jeg kan ikke lade være med at tænke, hvorfor der ikke er nogen, der har lagt mærke til mine problemer. Min mor har ingen problemer med at skrive, hun er lægesekretær og lever derfor af at skrive korrekt. Det er ikke hende, der har problemer.

Jeg tog 10. klasse i folkeskolen, fordi jeg ikke vidste, hvad jeg skulle. Jeg var ikke klar til at gå på gymnasiet. Jeg valgte en speciel 10. klasse, der havde et Europa-tema. Man rejste en del, og undervisningen var derfor ikke som i en almindelig 10. klasse, bl.a. lavede vi mange projekter. Efter 10. klasse tog jeg to år fri, før jeg læste videre. Det skyldtes, at jeg var træt af skolen. I dag kan jeg se, at det var fordi, jeg lagde så meget energi i det, men det var jeg ikke bevidst om dengang. I de to år gik jeg på den frie ungdomsuddannelse med meget praktisk arbejde, bl.a. dans og teater. Det var befriende ikke at skulle læse og skrive noget nævneværdigt.

Næste "step" på uddannelsesstigen

Jeg valgte helt bevidst at begynde på HF i 1996, fordi jeg vidste, at man ikke skulle lave lige så mange afleveringer som i gymnasiet.

Årskaraktererne var heller ikke en del af bekymringerne på HF. Jeg

kunne få lidt fred i løbet af skoleåret, for på HF skulle jeg bare bestå eksaminerne for at få studenterhuen. Min tid på HF levede helt op til disse forventninger. Jeg er ikke stolt af det, men i de to år, hvor jeg gik på HF, lavede jeg ikke lektier, og jeg læste også kun delvist op til eksamen. Jeg erindrer, at jeg fik læst det meste af mit historiepensum, men jeg fik på ingen måde læst det hele, og jeg kan kun huske, at vi havde skriftlige afleveringer i dansk. Selvom det gik bedre i de mundtlige eksaminer end i de skriftlige, var mine skriftlige karakterer dog ikke alarmerende dårlige. Jeg fik et karaktergennemsnit fra HF på 8,6, men det skyldtes ren og skær kompensering, bl.a. en god hukommelse. Jeg var pligtopfyldende og kom til alle timerne, hvor lærerne gennemgik hele stoffet, og derfor kunne jeg følge med, selvom jeg ikke havde læst. Da det var den måde, jeg lærte stoffet på, havde jeg ikke behov for at læse pensum hjemmefra. At jeg skulle være ordblind, skænkede jeg overhovedet ikke en tanke, mens jeg gik på HF.

Da jeg blev færdig med HF, kunne jeg ikke finde ud af, hvad jeg skulle. Jeg kom frem til, at jeg er meget videbegærlig, selvom det koster mig mange anstrengelser at tilegne mig viden. Jeg tog et års pause, hvor jeg bl.a. arbejdede i en vuggestue og passede handikappede. Derefter søgte jeg gennem kvote 2 ind på universitetet på Engelskstudiet. Jeg valgte Engelskstudiet, fordi det var det fag, jeg havde kunnet lide både i folkeskolen og på HF, og det var det eneste studie, jeg søgte ind på. Jeg havde været usikker på, om jeg kom ind, da jeg var bange for, at mit gennemsnit ikke var højt nok, men jeg kom ind.

Jeg syntes, at det var sjovt at have engelsk i folkeskolen, men vi havde også en god indgang til det. Vi havde en meget idérig engelsklærer det første år. Hun benyttede sig af sanglege og andre former for leg som indlæringsmetode, derfor var det sjovt at lære sproget. Hun benyttede Beatles-sange og børnesange, som vi kendte i forvejen. Hun var meget kreativ og benyttede forskellige metoder for at få os til at have det sjovt med at lære engelsk. Jeg skiftede imidlertid

skole mellem 5. og 6. klasse, og på den nye skole benyttede de mere klassiske indlæringsmetoder, især i engelskundervisningen. Men på trods af dette skift vedblev min glæde for engelsk.

På HF skulle jeg have tysk på C-niveau, og jeg klarede mig også fint. Jeg kan huske, at læreren efter den mundtlige eksamen sagde til mig, at jeg manglede nogle ord, men at jeg var så ivrig efter at forklare mit budskab, at de blev nødt til at give mig karakteren 8. Men selv i dag synes jeg ikke, at tysk er særligt sjovt, og jeg vil meget nødtigt tale sproget, selvom jeg godt kan forstå det. Jeg synes ikke, at jeg har lært det godt nok, til at jeg kan tale det.

Det var ikke let at begynde på universitetet

Da jeg begyndte med engelsk på universitetsniveau, blev undervisningen så svær, at mine kompensationssevner begyndte at være utilstrækkelige. Dette blev meget klart for mig den første gang, jeg skulle til eksamen. Jeg skulle op i faget Fonetik og Fonologi, som handler om lydskrift og ordenes lyde. Jeg havde meget svært ved at lære stoffet, f.eks. havde jeg svært ved at høre de vokallyde, der er i ordene. Jeg havde det så svært, at jeg gik til en ørelæge for at finde ud af, om jeg var døv. Jeg kunne ikke forstå, hvorfor jeg ikke kunne høre det. Det viste sig, at det ikke var selve lydene, jeg ikke kunne høre, men det var nuancerne i lydene, jeg ikke kunne skelne fra hinanden.

Læsebyrden blev også en del større på universitetet, end den jeg havde været vant til på HF. Jeg kunne derfor ikke følge med på studiet, og det kostede mange tårer de første par år. Jeg nåede aldrig gennem pensum, for jeg kunne ikke nå at læse 2000 sider på et semester. Jeg nåede generelt at læse 10 % af pensum og dumpede derfor til eksamen. Jeg kunne ikke kompensere mig igennem studiet, fordi stoffet ikke blev gennemgået, som det var blevet på HF og i folkeskolen. Jeg fik således nogle hak i tuden de første år på universitetet. Jeg kan egentlig ikke forstå, hvorfor jeg ikke havde så megen realitetssans, at jeg begyndte

på noget andet, i stedet for stædigt at blive ved. Jeg besluttede, at jeg ville have bachelorgraden.

På studiet deltog jeg i forskellige læsegrupper. Jeg kan huske, at jeg var ked af det, fordi jeg følte, at jeg ikke kunne bidrage med noget. Det var altid mig, der modtog den viden, de andre havde. Jeg tror, at de andre i læsegruppen så mig som en klods om benet, fordi jeg ikke deltog aktivt i arbejdet. De troede, at jeg ikke ville, eller at jeg var doven. Jeg begyndte også selv at tro, at jeg var doven. Jeg fik det derfor dårligere og dårligere psykisk, jo flere eksaminer jeg dumpede. Jeg blev mere stædig, jo længere tid der gik; jeg ville igennem studiet. Jeg dumpede 7 eksaminer i alt, mens jeg gik på universitetet. Jeg udskød mit bachelorprojekt mange gange, og eftersom jeg dumpede mine eksaminer, fulgte jeg ikke studieordningen.

I 2003 brød jeg simpelthen sammen, og jeg fik noget, der lignede en depression. Jeg sad fast i studiet og kom ingen vegne. Jeg manglede en fri hjemmeopgave og bachelorprojektet for at få mit bachelorbevis. Jeg gik og bankede mig selv i hovedet. Hvorfor kunne jeg ikke bare tage mig sammen og blive færdig, så jeg havde et stykke papir på, hvad jeg havde brugt alle de år på? Det tog mig næsten 6 år at blive bachelor. I efterårssemestret op til 2003 blev min effektivitet langsomt nedsat, og til sidst besluttede jeg mig for at holde et halvt års pause. Jeg havde behov for fred. Jeg kunne ikke få hjælp nogen steder, derfor levede jeg af mine SU-klip. Jeg undersøgte alt, for at se om jeg kunne få hjælp. Kommunen kunne ikke hjælpe mig, fordi jeg var på SU, og hvis jeg droppede ud af universitetet, kunne jeg ikke blive boende på kollegiet. Det endte med, at jeg blev, hvor jeg var.

Hjælpen kom på et usædvanligt tidspunkt

Jeg havde siddet i studienævnet i mange år, jeg havde været tutor og havde desuden siddet i fagudvalget. Havde jeg ikke været engageret i disse ting, var jeg ikke blevet på studiet. Arbejdet gav mig en følelse af

berettigelse, og jeg fik igennem det et netværk, som var årsagen til, at jeg havde lyst til at blive på studiet.

Det var et held for mig, at mit institut skulle lægges sammen med nogle andre institutter. I den forbindelse blev der holdt en reception, hvor jeg også var inviteret pga. min involvering i udvalgene. Ved receptionen mødte jeg en af mine tidligere undervisere, som havde været eksternt ansat. Hun spurgte, hvordan det gik mig, og jeg var heldigvis ærlig og fortalte hende, hvordan jeg sad fast og ikke kunne komme videre. Hun sagde, at jeg skulle komme forbi hendes kontor mandag morgen, og at hun ville hjælpe mig med at skrive bachelorprojektet. Hun påtog sig rollen som mentor igennem denne skriveproces. Hun påtog sig den rolle, som læsepædagogerne påtager sig ved Rådgivnings- og støttecentret. Hun hjalp mig med at komme igennem resten af min bacheloruddannelse, selvom det tog mig et år. Undervejs i denne periode var der en studievejleder, der stoppede, og jeg blev stærkt opfordret til at søge stillingen. Der var ingen andre kandidater, der havde så meget erfaring fra studienævnet og udvalgene som jeg. Jeg begyndte således efterfølgende som studievejleder.

I forbindelse med det nye job undersøgte jeg, hvilke tilbud universitetet havde til studerende med vanskeligheder, og her faldt jeg over Rådgivnings- og støttecentret. Min opfattelse af støttecentret var, at det var for folk med seriøse handicap, såsom blind- eller døvhed. Da jeg læste deres materiale, faldt jeg over, at de også hjalp ordblinde. Det fik tankerne i gang, og jeg overvejede om også jeg kunne være ordblind. Jeg begyndte herefter at se indad og stille mig selv spørgsmålet, om jeg kunne hjælpe andre studerende, der kom til mig med problemer med at læse hele pensummet, hvis jeg ikke tog mine egne vanskeligheder alvorligt. Jeg kontaktede derfor centret, hvor jeg efter en foreløbig visitation blev bevilliget en testning. Resultatet: jeg var ordblind. Processen, der forløber, fra man kontakter støttecentret, indtil man står med resultatet, er lang, derfor har man noget tid til at

vende sig til tanken. Da diagnosen kom, var det en lettelse, for det beviste, at jeg ikke var doven eller dum. Der var nogle brikker, som faldt på plads. Jeg har noget, som nogle mener, er et handicap, mens andre mener, at det blot er noget, man skal lære at leve med.

For mig var det måske lidt et chok, men det var også en aha-oplevelse. Ordblindhed var egentlig et ukendt fænomen for mig, men min egen ordblindhed var til gengæld ikke ukendt for mig, fordi jeg vidste præcis, hvad jeg havde svært ved. Jeg havde bare ikke været bevidst om det. For mine omgivelser derimod var det et stort chok, især for min far. Det gav ham stor skyldfølelse, at han ikke havde lagt mærke til det. Jeg har sagt til ham, at han ikke havde kompetencen til at opdage den slags. Jeg tror også, at min mor gerne ville have været opmærksom på det. Ingen af mine forældre er ordblinde, og de er begge bogligt stærke. Min mor er lægesekretær, og hun lever af at skrive. Min far har et godt sprogøre og har en fotografisk hukommelse; han er jurist. Min søster er også boglig stærk, hun er folkeskolelærer og har aldrig haft problemer med den slags. Jeg har en fætter, der er ordblind, men det er også det nærmeste familie, jeg kender, som er ordblind.

Jeg ved ikke hvorfor, men jeg synes, at det var en lettelse at finde ud af, at jeg er ordblind. Det har givet mig et drive, og fra læsepædagogen på Rådgivnings- og støttecentret har jeg fået nogle redskaber til at komme videre. Og når det ikke kører for mig, er der én (læsepædagogen) til at minde mig om, hvorfor det ikke kører, samt det er i orden, at det ikke altid fungerer optimalt. Jeg har problemer med at koncentrere mig om at læse, hvilket har noget med min arbejdshukommelse at gøre. Jeg kan læse koncentreret i ca. 20 minutter, og herefter skal jeg have en pause, som ikke behøver at være lang: alt fra 5 til 15 minutter kan være nok. Derefter kan jeg læse 20 minutter igen. Dette kan jeg gentage i ca. 3 timer, men herefter kan jeg ikke læse længere. Jeg kan sagtens foretage andre ting, såsom litteratursøgning eller andre studierelaterede ting, men jeg kan ikke

læse koncentreret. Det varierer meget, hvor meget jeg når at læse, og det varierer også fra dag til dag. Det har jeg måttet acceptere, og også at jeg nogle dage slet ikke kan læse, må jeg acceptere. I mine pauser benytter jeg ofte musik til at slappe af med. Men det skal være musik, jeg kender, da det, jeg hører, skal være forudsigeligt, ellers kan jeg ikke slappe af.

Jeg har endelig knækket koden til, hvordan man klarer sig igennem studiet

Det at gå på universitetet handler bl.a. om, at man skal skrive nogle opgaver, og dette opgaveforløb har jeg behov for at få struktureret. Det handler om at forstå den proces, det er at skrive en opgave. Hvordan kommer jeg fra valg af emne til aflevering af opgaven? Jeg skal have forløbet delt op i små bidder, for på den måde bliver det overkommeligt for mig at arbejde med. Jeg kan som mange andre ordblinde også have problemer med at holde den røde tråd i en opgave, især hvis jeg er i gang med en længere argumentation, der strækker sig over flere sider. Jeg har også en tendens til, at jeg ikke læser, hvad jeg har skrevet, men hvad jeg tror, jeg har skrevet. Denne tendens kan gøre det vanskeligt for mig selv at rette teksten. Jeg har også problemer med at holde logikken i sætningerne, og nogle gange får jeg sat to halve sætninger sammen. Jeg kan også eksempelvis rode rundt i en og et, hvilket sker, hvis jeg har omformuleret en sætning, for så kan jeg glemme at få rettet det ubestemte kendeord. Det er ikke, fordi jeg ikke ved, hvad der er rigtigt, for når jeg taler, bruger jeg ordene rigtigt.

Jeg har fundet stor hjælp i de elektroniske hjælpemidler, jeg har fået udleveret, men nogle benytter jeg dog mere end andre. Jeg får desuden skannet mine pensumtekster ind, således at pc'en kan læse teksten op for mig, mens jeg selv sidder og læser med på skærmen. Det hjælper mig meget. Jeg kan således læse meget hurtigere, efter jeg er begyndt at bruge den syntetiske oplæser, og fordi jeg på den måde får

teksten ind både auditivt og visuelt på én gang, kan jeg bedre huske, hvad der står i teksten. Når jeg benytter mig af systemet bliver min læsehastighed højere. Jeg har skruet hastigheden så højt op, at andre ikke ville kunne forstå, hvad der bliver læst, men jeg har trænet mig til, at det giver mening for mig. Det har medført, at jeg nu har en god læsehastighed, hvor jeg før læste meget langsomt. Jeg benytter mig også af programmet ViseOrd, der hjælper mig med at stave ord eller hjælper mig med endelserne i ordene. Jeg benytter det ved ca. hvert tyvende ord.

Jeg har imidlertid et lidt ambivalent forhold til mine hjælpemidler, for på den ene side er jeg glad for dem, da de aflaster mig, men på den anden side er jeg bange for at blive for afhængig af dem. Der kommer en dag, hvor specialet er afleveret, og jeg har fået et arbejde. Det er ikke sikkert, at jeg kan få ViseOrd på arbejdspladsen, da det højst sandsynligt ikke er et program, som de har liggende.

Følelsen af ensomhed

Da jeg havde problemer på studiet, følte jeg mig alene og forladt. Jeg vidste ikke, hvor jeg skulle gå hen for at få hjælp. Jeg ville ikke gå til forelæserne, da jeg fandt det for pinligt. Jeg følte ikke, at de ville vide, hvad de skulle stille op. Jeg gik på et tidspunkt til studievejlederen, som var meget sød, og som fortalte mig, hvordan jeg skulle strukturere mine eksaminer, men hun foreslog ikke, at jeg skulle søge hjælp andre steder. Jeg kan ikke lade være med at tænke, om jeg selv mødte studerende, der havde de samme problemer, da jeg var studievejleder, for jeg er ikke sikker på, at jeg selv over for studievejlederen gav udtryk for, hvad jeg egentligt havde det svært med. Jeg gav hende ikke den information, hun havde behov for, for at sende mig videre i systemet. Det var overfladesymptomer, vi så på, og ikke det der virkelig var galt. Jeg har derfor overvejet, om jeg selv har haft studerende i studievejledningen, der var ordblinde, men som jeg ikke fik sendt det rigtige sted hen.

På det hold, jeg gik på, havde vi det godt sammen socialt, men vi lavede ikke noget sammen fagligt. Jeg så ikke andre ordblinde på studiet eller i min omgangskreds. Det havde været rart, hvis der havde været bare én, der havde stillet sig frem og fortalt om det at være ordblind på universitetet.

Jeg fik ingen faglig støtte fra mine studiekammerater eller mit hold, da de hurtigt overhalede mig på studiet, men de støttede mig godt socialt. Der kendtes ikke andre ordblinde på universitetet eller i min omgangskreds, der kunne have været et forbillede. Hvis jeg havde mødt en ordblind studerende, der var stået frem og havde fortalt, hvad det ville sige at være ordblind og om de hjælpemidler, man kan få, ville jeg sikkert været blevet testet noget før. Da jeg blev udredt og fik mine hjælpemidler, fik jeg også modet til at fortsætte engelskstudiet og til at tage et sidefag.

Jeg valgte Kunsthistorie som sidefag, hvilket jeg lige har fuldført. På sidefaget var der en anden ordblind, der også fik hjælp fra Rådgivnings- og støttecentret. Der var også en synshandikappet, som havde mange af de samme hjælpemidler som os. Det var jeg ikke ude for på engelskstudiet. Vi tre var på samme hold og støttede hinanden. Tiden på Kunsthistorie var en succesoplevelse for mig, fordi jeg stort set fuldførte på normeret tid, og jeg dumpede ingen eksaminer. Det gav mig en kæmpe sejrsmåne at komme igennem sidefaget. Det var fantastisk at være kommet så langt, og jeg havde på det tidspunkt kun specialet tilbage.

Min opstartsfasen til specialet har været meget positiv, og det har været en fordel, at mine hjælpemidler har været godt indkørt i mine rutiner. Jeg har desuden sammen med min læsepædagog talt meget om, hvordan man tager kontakt til en specialevejleder, samt hvad man kan forvente af specialevejlederen. Jeg har været i gang med specialet siden foråret, og jeg har allerede søgt om forlængelse af SU da det ikke er realistisk, at jeg kan skrive specialet på 6 måneder. Jeg er langsom til

at læse, selvom jeg har hjælpemidler. Min læsehastighed afhænger af kompleksiteten af teksten.

Jeg har det svært med at skimme en tekst, fordi jeg vil kende hvert ord, der står, for at vide, om det er noget, jeg kan bruge til noget. Jeg har arbejdet meget med at lære at læse ekstensivt. Jeg har en frygt for at gå glip af noget i teksten. Jeg har det sådan, at jeg gerne vil læse alle bøgerne meget grundigt fra ende til anden, hvilket er urealistisk, specielt når det gælder specialet. Jeg er derfor ikke god til at lave litteraturresearch. Jeg arbejder hårdt med at fokusere på det, der er relevant for mit projekt. Jeg benytter derfor systemerne på pc'en, da de hjælper mig.

Jeg kan se, at jeg vælger at skrive et mere simpelt sprog, end det jeg taler. Jeg har selvfølgelig gået mange år på universitetet, så derfor er mit sprog blevet meget mere avanceret, men mit skriftsprog er forblevet simpelt. Jeg er ikke god til at skrive fremmedord, men når jeg er blevet tryk ved dem, kan jeg godt benytte dem i mit talesprog, men ikke i mit skriftsprog.

Jeg kender en hel del folkeskolelærere i dag, og jeg har snakket med dem om ordblindhed, fordi det var en ret stor nyhed for mig at finde ud af, at jeg var ordblind. Jeg har spurgt dem, hvorfor ingen har lagt mærke til mine problemer. Det er jo lærerne, der skal lægge mærke til det, eftersom forældrene ikke har kompetencerne til at opdage den slags. Der er flere af dem, der har sagt, at de heller ikke har kompetencerne til at lægge mærke til den slags vanskeligheder. Det var lidt overraskende, for hvis de ikke kan, hvem skal så finde ud af det? Når man er en middel elev, så er der ingen fokus på, om man er ordblind. Jeg gik i skole med en pige, som knap nok kunne skrive sit eget navn, og hun fik specialtimer. Jeg siger ikke, at dette ville have været løsningen for mig, men det skal åbenbart være meget slemt før, der er nogen, der lægger mærke til det, og man kan få noget hjælp. Sådan oplevede jeg det i hvert fald. Jeg var for dygtig til, at man fokuserede på mine problemer.

Man skal være parat til at bede om den hjælp, der er til rådighed, men det kan være meget svært at bede om hjælp. Det var det for mig. Ordblindhed bliver desværre ofte betragtet som en svaghed, og når det bliver omtalt i medierne, er det ofte forældre til et ordblindt barn med en katastrofehistorie, ellers er det Jacob Lange fra Københavns Universitet, der står frem. Det er godt, at han står frem, men der må være andre succesfulde ordblinde, som kan stå frem og være med til at give et mere nuanceret billede af ordblindhed.

Mit råd til andre ordblinde vil være, at de skal tage imod al den hjælp, de kan få. Men der er desværre mange, der er ordblinde, uden at de er klar over det.

Christinas beretning

Jeg har altid selv haft en fascination af bøger. De indeholder et eller andet betydningsfuldt, der skal respekteres og værnes om (Christina, studerende, psykologi, 2007).

Helt tilbage fra dengang jeg skulle lære at læse, har læsning været et problem. Jeg var i stand til at læse, men ikke lange stykker tekst ad gangen. Jeg blev meget træt. Når jeg havde læst en side, var jeg klar til at sove – så træt blev jeg. Jeg var helt smadret! Min mor blev opmærksom på dette fænomen ret tidligt. Hun er selv lidt ordblind, og derfor tog hun kontakt til skolen allerede i 3. klasse, for at tale om mine problemer. I skolen sagde lærerne, at jeg nok bare var lidt langsom. Det blev hele tiden omsat til, at jeg nok ikke var så kvik, som de andre i klassen. Der gik mange år, hvor min mor blev ved med at henvende sig til skolen angående mine læsevanskeligheder, men der blev ikke taget affære fra skolens side. Skolen lod mig aldrig teste for ordblindhed og mine forældre valgte derfor at sende mig til en læsepædagog. Her fik jeg privatundervisning og det hjalp også lidt. Jeg gik på dette tidspunkt i 6. eller 7. klasse og jeg kunne stadig ikke læse lange tekster inden for den tid, der var normalen for det respektive klassetrin.

Jeg har dog siden hen set lidt på min karakterbog fra folkeskolen, og på trods af mine problemer lå mine karakterer i dansk på 8 og 9; det var således ikke nær så slemt, som jeg huskede det. Folk bliver også overraskede, når jeg siger, at jeg er ordblind. Min ordblindhed er ikke af en svær grad, sådan som nogle personer har det. Jeg synes dog, at det er for dårligt, at mine forældre selv skulle sørge for privatundervisning, da det egentlig er skolens opgave.

Jeg var en stille pige i folkeskolen, derfor blev der ikke lagt mærke til mine problemer. Der var desuden andre elever, der havde større problemer end mig, og fokus blev derfor ikke rettet mod mig i den forstand. Jeg kan huske, at jeg hadede, når vi skulle øve at læse op fra

en bog, eller hvis jeg skulle op til tavlen. Jeg kan huske, at jeg hadede skolen. Jeg tænkte som udgangspunkt i folkeskolen, at jeg ikke skulle læse videre, for skolen var jo ikke nogen succesoplevelse. Jeg følte aldrig, at jeg fik ros af mine lærere i skolen og det var en kamp at få tingene lavet. Jeg blev hurtigt træt, når jeg havde lavet lidt lektier, hvilket medførte, at jeg ikke nåede at lave alle lektierne – det var der simpelthen ikke overskud til.

Jeg valgte at tage 10. klasse for at blive klar til gymnasiet. Jeg blev også indstillet til dette. Jeg var dog slet ikke klar til at gå i gymnasiet på det tidspunkt.

Jeg kom på et tidspunkt på Tale- /høreinstituttet, hvor jeg blev testet for ordblindhed. Her kom de frem til, at mit læseniveau lå over et 7. klasses niveau, og derfor kunne jeg ikke klassificeres som ordblind. Årsagen der blev givet var, at den almene befolkning generelt lå på et 7. klasses niveau, når det gjaldt læsning og stavning. Det var det niveau, man testede efter og de ville ud fra dette kriterium derfor ikke karakterisere mig som ordblind. Det blev jeg egentligt ked af, da en sådan melding ikke ville hjælpe mig med mine vanskeligheder. Jeg havde stadig nogle ting, jeg ikke kunne. Jeg følte derfor, at det igen var mig, der ikke var klog nok – hvilket ikke er med til at styrke min selvtillid.

Det endte med, at jeg, mens jeg var på udveksling i Skotland i 2.g, besluttede mig for at droppe ud af gymnasiet og rejse til Skotland, for at arbejde. Grunden var blandt andet, at det gik dårligt i gymnasiet. Karaktererne var ikke særlig gode, og jeg var slet ikke "minded" for gymnasiet på det tidspunkt. Det var derfor ikke nogle særligt gode år jeg tilbragte der. Det skyldtes til dels, at jeg blev sammenlignet med min storebror, der var meget boglig og havde gået på samme gymnasium to år, før jeg begyndte. Jeg formåede slet ikke at leve op til de forventninger, der blev lagt på mine skuldre fra gymnasiets side. Lærerne påpegede, at min bror og jeg var som dag og nat. Jeg tror, det var det bedste tidspunkt for mig, at jeg gik ud af gymnasiet. Jeg havde

ingen problemer med de andre elever i gymnasiet, det var udelukkende en faglig beslutning, der fik mig til at tage springet og gå ud af gymnasiet.

Det blev en succesoplevelse at flytte til Skotland

Jeg bosatte mig i Skotland i en periode af 7 år. Jeg begyndte på college derovre og her fandt jeg ud af, at jeg faktisk godt kunne finde ud af fagene, hvilket jeg fandt mystisk, fordi undervisningen foregik på et fremmedsprog. Mit engelsk var dog ikke godt nok til, at jeg kunne klare de skriftlige eksamener på det tidspunkt. Jeg stoppede derfor undervisningen og tog arbejde forskellige steder.

En dag på arbejdet, gik det pludselig op for mig, at min hverdag lignede hverdagen for mange andre mennesker på godt og ondt. Jeg arbejdede på det tidspunkt i en butik, der solgte kort og gaver. Det gik op for mig, at det ikke var den måde, jeg ønskede at leve resten af livet på – der skulle noget andet til for mig. Jeg gik derfor i gang med uddannelsen til kosmetolog i Skotland.

Jeg fandt ud af, at jeg var ret dygtig på kosmetologskolen. Selvom det faglige niveau ikke var højt på sådan en uddannelse, gav det mig alligevel selvtillid, at jeg var en af de bedste på holdet. Jeg var blandt de bedste, selvom det ikke var på mit eget sprog. Jeg fortsatte efter endt uddannelse med at arbejde som kosmetolog, og jeg blev også selvstændig. Jeg havde dog stadig følelsen af, at jeg manglede en eller anden form for viden. Det var ikke nok at arbejde med hænderne. Der skulle noget andet til. Jeg startede derfor på et kursus i zoneterapi, hvilket jeg aldrig færdiggjorde. Jeg tog hjem til Danmark i stedet.

Hvad skulle jeg gå i gang med at læse?

Da jeg kom hjem fra Skotland, havde jeg ikke nogen ide om, hvad jeg skulle. Min mor foreslog mig, at jeg skulle tage en HF-eksamen på VUC. Hvorefter jeg ville være i bedre stand til at finde ud af, hvad jeg

ville. Jeg var stadig ikke klar over, at jeg var ordblind, for jeg havde endnu ikke fået stillet diagnosen.

Jeg tog min HF-eksamen på 2 ½ år, og det gik fantastisk godt. Jeg fik rigtig gode karakterer. Det var underligt at komme tilbage på skolebænken og få en succesoplevelse, især efter min dårlige oplevelse med gymnasiet.

Jeg var efter min tid på VUC lidt i tvivl om, hvad jeg skulle. Det blev medicinstudiet, jeg begyndte på. Jeg havde haft en del anatomi på kosmetologuddannelsen og var derfor blevet interesseret i menneskets sundhed. Studiet gik dog ikke helt som det skulle. Jeg fandt, at det var meget overfladisk viden, man skulle lære, som f.eks. alle navnene på knoglerne og musklerne. Der var ikke noget, der opfordrede en til selv at tænke. Jeg følte, at der manglede et dybere aspekt i studiet, dvs. hvor psykologien også var en betydende faktor for menneskets helbredelse og ikke bare en mekanisk tankegang. Jeg vidste, at medicinstudiet var baseret på meget udenadslære, men jeg havde dog forventet, at der var noget dybere i det. Vi fik på et tidspunkt psykologi på medicinstudiet, men ikke nok til at tilfredsstille mig og det fik mig overbevidst om, at det var psykologi, det skulle være. Det var derfor ikke ordblindheden, der var årsagen til skiftet af studie.

Jeg har talt med en neurolog, jeg kender, der er ordblind. Han fortalte mig, at retningssansen kan være problematisk for folk, der er ordblinde. I faget anatomi kan dette udgøre et problem, fordi der er mange dele, der karakteriseres som værende over eller under. Dette var egentlig også et problem for mig, da jeg havde anatomi. Jeg var frustreret over medicinstudiets indhold, og at jeg ikke kunne finde nogen mening med det, vi lærte. Jeg troede i første omgang, at det var neurologi, jeg skulle specialisere mig i. Jeg syntes nemlig, at hjernen var et interessant organ, men jeg blev desværre slemt skuffet over faget, da vi endelig kom dertil. Faget bestod af en beskrivelse af, hvor nerverne løb hen, men ikke hvilken betydning, det havde for

mennesket. Jeg manglede helheden. Jeg nåede at læse medicin i 2 år, før jeg skiftede til psykologi.

Psykologi er et fag, hvor man læser utroligt meget, men skiftet fra medicin har været fantastisk. På andet semester fik vi et fag, der handler om fysiologisk psykologi, det var det bindeled mellem kroppen og hjernen, jeg havde ledt efter på medicin

Jeg fik endelig stillet diagnosen

Psykologistudiet er meget hårdt, og jeg læser rigtig meget; det bliver ofte til 8-9 timer om dagen. Der er ikke tid til ret meget andet ved siden af studiet. Første semester fandt jeg meget hårdt, men jeg kom igennem det. På andet semester skulle vi have en skriftlig eksamen. Mig og en anden fra mit hold, der på det tidspunkt ikke vidste, at hun også var ordblind, talte om at det ville være en hjælp at få en ordbog med til eksamen. Vi fik at vide, at det skulle man søge om at få lov til. Vi gik derfor over til Støttecentret og blev testet. Her blev vi begge klassificeret som ordblinde. Jeg syntes på en eller anden måde, at det var befriende at få stillet diagnosen. Jeg havde altid vidst, at der var noget galt, men jeg kunne ikke sige, at jeg var ordblind. Derfor var der kun tilbage at forklare problemerne med, at jeg enten var dum eller doven. Det var godt at få en forklaring på problemerne, der ikke indeholdt disse to begreber.

Mange kan måske ikke forstå, hvorfor jeg læser så meget, som jeg gør. Det skyldes, at jeg har været ude i den virkelige verden, og jeg har fundet ud af, hvordan jeg ikke vil leve mit liv. Derfor har jeg intet imod at lægge en stor indsats i studiet. Jeg vil gerne ofre meget for studiet, da jeg ved, at det er det, jeg vil. Jeg følger en normal studienormering og det er selvfølgelig med til at gøre studiet ekstra hårdt.

Jeg har stadigvæk problemer med, at jeg bliver træt, når jeg læser. Jeg kan selvfølgelig læse mere end den ene side, jeg kunne i folkeskolen. Jeg læser som sagt 8-9 timer dagligt. Jeg bliver især træt, når det er lange tekster, der skal læses. Jeg har lagt mærke til, at

layoutet i tekster og bøger har en stor betydning for mig. Teksten skal gerne indeholde små afsnit med overskrifter, der skal ikke stå meget på hver side og skriftstørrelsen må ikke være for lille. Teksten må derimod gerne fylde mange sider, det er underordnet. Men jeg skal have nogle pauser ind i mellem.

Et af mine hjælpemidler består i at få tekster skannet ind. Jeg får dem derefter læst op af et program der hedder Vital. Det har dog været med lidt blandet succes. Jeg får ikke meget ud af at høre teksterne blive læst op. Jeg skal sidde med teksten og læse med, når computeren læser op. Jeg har ikke vænnet mig til at bruge det endnu. Jeg tror, det er noget, man skal vænne sig til at benytte, før det bliver et godt redskab. Den allerbedste hjælp er den støttepædagog, man bliver tildelt. Hun har lært mig at prioritere, hvad jeg skal læse, således at jeg ikke læser alt i det 3000 sider store pensum, vi har pr. semester. Før i tiden kunne jeg ikke skelne, hvad der var vigtigt i pensum og derefter koncentrere mig om det. Hun fortalte mig, at inden jeg læser en artikel, skal jeg læse resuméet, overskrifterne i teksten samt konklusionen. Det er det, der er vigtigt, og det, man skal holde sig til. Hvis de fortæller noget andet derudover i teksten, er det ikke væsentligt. Det har hjulpet mig meget! Den metode har medført, at jeg kan huske, hvad artiklen handler om. Min støttepædagog siger, at man skal kunne skrive én sides noter pr. artikel, ellers bliver noterne for grundige og fokus på det vigtige er tabt.

Det har været en kæmpe hjælp at have denne støttepædagog. Hun har hjulpet mig meget til eksamen. Vi har talt om, hvorledes man besvarer opgaverne. Hun er god til at holde ens fokus på det, der er vigtigt. Hun prøver at presse mig til at få dannet et overblik over pensum allerede i starten af semestret, selvom det er svært.

Jeg har fortalt mit hold, at jeg er ordblind. Det har ikke medført nogen problemer, men vi kendte også hinanden, før jeg fik at vide, at jeg var ordblind. Vi var desuden to personer, der fik stillet diagnosen samtidig. Vi skulle lave en forskningsmetodeopgave på et tidspunkt i

studiet. Jeg må indrømme, at jeg i den forbindelse nævnte min ordblindhed som noget af det første. Min gruppe fik det at vide, fordi jeg havde en aftale med min støttepædagog en dag, hvor vi skrev på opgaven. Det var derfor et naturligt tidspunkt at fortælle om det. Jeg har ingen problemer med at fortælle om min ordblindhed, men det er ikke det første, jeg fortæller om mig selv. At være ordblind er ikke min identitet, det er kun en lille del af, hvem jeg er.

Jeg har oplevet, at mine venner er blevet chokeret, når jeg har fortalt dem om min ordblindhed. Det er kommet som lidt af en overraskelse for dem, selvom jeg altid selv har syntes, at mit problem var synligt for enhver. Jeg nævner heller ikke min ordblindhed, når jeg møder nye mennesker. De skal have en chance for at lære mig at kende først. Når vi er nået så langt, bliver det nemmere for mig at fortælle, og samtidig får det ikke så stor en betydning for måden, de betragter mig på. Jeg mener også, at hvis det er det første, man fortæller folk om sig selv, så indtager man lidt af en offerrolle, og det kommer der aldrig noget godt ud af. Alle folk har jo problemer og ordblindhed er mit!

På det hold hvor jeg går nu, er jeg ikke den eneste, der er ordblind, og det synes jeg er rart, fordi vi kan hjælpe hinanden med alle de hjælpemidler, man får udleveret. Det er dejligt at få hjælpemidlerne, men det er på samme tid frustrerende, da man kun får en lille introduktion til, hvordan de fungerer.

Jeg har store ambitioner for min fremtid

I fremtiden vil jeg gerne være forsker inden for psykologi. Som forsker skal jeg skrive artikler, hvilket jeg også har evnerne til. Jeg tror ikke, at det kommer til at udgøre et problem, da man har tid til at skrive og har den hjælp stavekontrollen på computeren yder. Jeg kan også få andre til at læse det igennem, jeg har skrevet. Det forholder sig ikke sådan, at jeg ikke kan skrive. Jeg mener selv, jeg er god til at fange de fejl, jeg laver. De få stavefejl, der kan forekomme, tager stavekontrollen. Jeg har tendens til at formulere mig lidt snørklet nogle gange. Jeg kan også

have nogle fantastisk gode ideer oppe i hovedet, men når jeg så får dem formuleret på et stykke papir, bliver jeg skuffet og tænker: "Var det bare dét?". Jeg har derfor et problem med at få overført mine ideer til skriftligt materiale, hvori de samtidig bevarer deres kraft.

Når jeg arbejder med min støttepædagog, får jeg at vide, at selvom jeg kan tingene, kommer min skriftlige fremstilling til at fremstå, som om jeg er i tvivl, om det, jeg vil sige. Det er meget frustrerende, specielt når man er helt klar over, hvad det handler om.

Jeg får altid at vide, at jeg rent mundtlig er god til at forklare ting, men når jeg skal til eksamen, begynder jeg at kludre lidt i det. Det beviser for mig, at det ikke er intellektet, der fejler noget, men at det er den skriftlige overlevering, der er problemet. Og det giver en vis selvtillid.

Jeg har på grund af min store læsebyrde på studiet meget svært ved at følge med i, hvad der sker andre steder i samfundet. Jeg har ikke overskud til at læse aviser. Jeg kan lige overskue at læse gratisaviserne en gang imellem, men de er heller ikke svære at bladre igennem. Det tærer også lidt på min selvtillid, fordi jeg føler, at jeg ikke kan "smalltalke" om gældende begivenheder i socialsammenhænge.

Det kan jeg mærke påvirker mig socialt. Jeg tror dog ikke, at folk lægger mærke til det, men det gør jeg selv. Folk skal ikke spørge for meget ind til sådan nogle ting, for det ved jeg simpelthen meget lidt om. Min selvtillid har ikke altid været særligt høj, fordi jeg i skolen ikke var særligt god. Min storebror var som nævnt fagligt dygtig, og mit højeste ønske var at være ligesom ham. Jeg har virkelig ønsket at komme til at læse og være fagligt stærk. Folk skal derfor ikke sige meget, før det gør lidt ondt på den front. Jeg har følt mig frustreret til eksamenerne, når der kommer nogen, der ikke har læst særligt meget på tingene, og de får samme karakter som mig, der kan have brugt mange timer på at forberede mig. Især hvis de ikke engang er tilfredse med karakteren. Der kan jeg mærke, at jeg bliver lidt irriteret. Jeg har virkelig læst på det og jeg er også tilfreds med min karakter.

Jeg føler mig forpligtet til at læse det pensum, der er blevet givet, og det irriterer mig lidt at se nogle af normallæserne, der tager for let på tingene og ikke læser hele pensum – især når det ikke er svært for dem!

Jeg har aldrig været god til at skimme sider i pensum, da jeg ikke ved, hvad jeg mister. Det kan jeg ikke overskue. Jeg føler, at jeg kommer til at mangle noget.

Jeg lægger en stor faglig stolthed i det, jeg laver på studiet. Jeg vil gerne vise mig selv, at jeg godt kan fuldføre mit studie på trods af, at jeg har fået at vide, at jeg var dum igennem hele min skolegang. Det er ikke for at bevise, at jeg kan over for de folk, der har nedgjort mig fagligt undervejs, men over for mig selv.

Jeg har været glad for at få ekstra tid til eksamen, for det har givet lidt luft. Jeg føler mig ikke længere så presset, når jeg er til eksamen. Jeg tror de andre tænker, at de gerne vil have den ekstra tid, men jeg tror ikke, at de føler, at det er uretfærdigt.

Min mor var rigtig glad for at få at vide, at jeg var ordblind, for det var det, de havde kæmpet for, at jeg fik hjælp til. De støtter mig meget, når jeg har behov for det – især i eksamenstiden. De er gode til at fortælle, at de er stolte over, at jeg har klaret det. Det har også gjort min mor mere sikker på, at hun selv er ordblind. Hun er aldrig selv blevet testet, men vi har fundet ud af, at hun har problemer med nogle af de samme ting, som jeg har problemer med. Der hvor vi er forskellige i forhold til vores ordblindhed er, at hun altid har kunnet læse hurtigt. Selvom mine forældre ikke er akademikere (min far er skibsmægler og min mor er bogholder), har de altid læst rigtigt meget begge to. Min bror gik på universitetet og læste matematik og fysik. Han har som nævnt altid været meget boglig.

Mit råd til andre ordblinde er simpelt: Det hjælper at få diagnosen. Derved kan man begynde at arbejde med de specifikke problemer, man har. Når man ikke ved, om det er ordblindhed, kan det være mange andre ting. Det bliver derfor mere diffust, hvor ens

problemer ligger. Når man ved, hvad problemet er, kan man begynde at arbejde med det.

Bliv testet! Hvis du har mistanke om, at du kan være ordblind, er der meget hjælp at hente. Specielt støttelærerne giver en fantastisk hjælp. De har også kurser i IT og i engelsk. Det kan selvfølgelig virke overvældende, når man har rigeligt i sit studie i forvejen, men det hjælper.

Ordblindhed er ikke noget, jeg synes, folk skal være flove over. Det sjove er, at alle folk har problemer med et eller andet. Ordblindhed er mit problem, og det kan man kompensere meget for.

Det hjælper på ens selvtillid at få at vide, at man er ordblind og at det ikke er ens intelligens, der er noget i vejen med. Man må jo finde nogle alternative måder at indlære på. Jeg optager gerne forelæsningerne og hører dem igen; det giver mig meget. Jeg har desuden en god læsegruppe, hvor man taler tingene igennem. Jeg går meget tur med min hund og det er godt til at få bearbejdet de ting, jeg har læst i løbet af dagen.

Jeg benytter meget at belønne mig selv, hvor jeg fx giver mig selv lov til at se lidt fjernsyn, eller noget andet jeg har lyst til, hvis jeg har været flittig.

Jeg kan mærke en personlig ændring fra før jeg blev diagnosticeret som ordblind til efter; Hvor jeg før var bange for at skrive noget andre skulle læse, så er jeg nu blevet mere afslappet. Det er egentligt meget rart, at det er sådan. Jeg behøver ikke at stresse over, at jeg ikke kan gøre det. Jeg er kommet dertil, at hvis folk synes, det er underligt, det jeg laver, må de bare grine, eller hvad de vil. Det er jeg egentlig blevet ligeglad med. Jeg har fundet ro i mig selv, hvad angår min ordblindhed.

Jeg vil gerne tage en ph.d. i Psykologi her ved universitetet og rejse tilbage til Skotland i ph.d.-forløbet. Det er tænkeligt, at jeg vil blive i landet og arbejde efterfølgende.

Elises beretning

Det er vigtigt, at lærerne forstår betydningen af at se de kompetencer de ordblinde elever har. Vi ordblinde må knokle meget i uddannelsessystemet, men jeg synes også, at vi har nogle kvaliteter, som er bedre end normale læsere, såsom at forstå komplicerede ting og tænke analytisk. Hvis børn bliver spejlet på deres evner, bliver deres ressourcer synlige for dem selv, og det giver dem en positiv tilgang til livet (Elise, cand.psyk., 2007).

Jeg har altid været meget videbegærlig og var allerede interesseret i bogstaverne før, jeg begyndte i skole. Jeg glædede mig derfor meget til at komme i gang. Det hjalp mig meget, at man underviste efter "den gamle pædagogik". Den gik ud på, at man først fik bogstaverne grovmotorisk "ind i armen", og at klassen øvede alle bogstavslidene ved at sige dem højt i kor. Jeg tror, denne metode har givet mig et godt grundlag.

Da jeg gik i 4. klasse, skrev min mor til min lærer, at jeg læste og skrev dårligt. Jeg fik derfor et halvt års støtteundervisning. Jeg var overrasket men glad for at komme hen på læsecenteret. Dengang var det sjovt at få støtte. Der var en speciallærer og fire elever, og det var meget målrettet. Der gik et halvt år med denne undervisning, og derefter var jeg kommet op på niveau med klassen.

Mine forældre er overhovedet ikke ordblinde, de er dygtige til at læse og skrive. Det er derfor ikke fra dem, jeg har mit handikap.

Jeg er lidt lydblind, hvilket en børnepsykolog fandt ud af, da jeg gik i børnehaven. Det kommer til udtryk på den måde, at alle vokal- og konsonantlyde skal udtales meget tydeligt, før jeg kan afkode hvilket bogstav, der er tale om. Stumme bogstaver har jeg stadig problemer med i dag, og husker dem kun i mine håndbevægelser, og ellers hjælper computeren mig.

Jeg har nok altid været en slider, der af egen lyst terpede til diktaterne. Det begyndte i 5. klasse, hvor jeg indtalte ordene på en

båndoptager, og terpede dem 1-2 timer ved at indlære håndbevægelserne før hver diktat. Jeg gik meget metodisk til værks, når jeg skulle arbejde med skolearbejdet. Hvis en lærer havde givet os en diktat uden forberedelse, ville jeg virkelig ikke have haft nogen chance, og ikke have lært en pind. I dag har jeg erfaret, at lærere, måske misforstået, kaster elever ud i diktat uden forberedelsestid. Jeg ville ikke selv have klaret den form for undervisning.

Stilskrivning var også et stort arbejde, og jeg har brugt meget mere tid på det end andre elever i klassen. Når vi skrev stile i folkeskolen, fik vi dengang to karakterer: En for indhold og en for det skriftlige. Når det gjaldt det skriftlige lå mine karakterer i bunden, men i toppen når det gjaldt indholdet. På den måde blev mine kompetencer spejlet positivt, og det jeg havde på hjerte blev set. Hvis læreren havde givet kun en karakter (f.eks. et gennemsnit af de to), ville jeg nok hurtigt have mistet lysten til at skrive. Men fordi jeg kunne få 10 eller 11 i karakter for indholdet, var det sjovt for mig at skrive stile.

Dengang skrev man stilen i hånden, hvor man først skrev en kladde, og dernæst skulle den skrives pænt ind. Jeg fik således indøvet en del bevægerutiner omkring ord og sprog. I dag skriver man på computer, og det har selvfølgelig også sine fordele – men gad vide om den motoriske indlæring kan flyttes til et tastatur?

Min kamp med fremmedsprogene

I sprogfagene var jeg god til grammatikken, men ikke udtalen. Jeg kunne bedst lide tysk. Mit dårlige niveau i engelsk skyldtes delvist, at jeg var syg og borte fra skolen netop den uge, hvor engelsklæren gennemgik bogstavlydene. Der gik derfor mange måneder til spilde, hvor jeg forsøgte at udtale engelske ord med danske lyde, og jeg kunne ikke forstå, hvorfor man grinede af mig. Vi havde en sproglærer, der havde en tåbelig pædagogik med at sætte eleverne i grupper, og så bede eleverne rette hinandens udtale. Det var naturligvis ikke sjovt, for

børn er ikke lige så gode som voksne til at give tilbagemeldinger konstruktivt.

Denne misforståede undervisningsform gav mig nok et livslangt traume m.h.t. at udtrykke mig på et fremmedsprog, og det udmøntede sig i en sørgelig begrænsning i min rejseaktivitet. Først i en alder af 40 år er jeg kommet over det, og er begyndt at kunne "turiste" på egen hånd. Jeg har oplevet, at folk lytter interesseret og venligt, og at de alligevel er i stand til at forstå mig, selvom jeg udtaler ordene forkert. Kommunikation handler om mere end at udtale lydene korrekt – det handler også om at lytte: Sortere støjen væk og lytte til de væsentlige ting.

Jeg arbejdede hårdt med sprogfagene, også på de højere klassetrin. Jeg gik endda så vidt, at jeg lånte nogle engelske lydbånd, som jeg hørte, lige inden jeg faldt i søvn om aftenen i det håb, at jeg måske kunne "drømme engelsk" og ad den vej blive bedre.

I gymnasiet valgte jeg at tage mange matematiske fag for at undgå sprogfagene, og det har været udmærket. På HF fik jeg høje karakterer, og mit gennemsnit lå trods lave sprogkundskaber og ordblindhed betragteligt over middel og blandt de allerbedste. Jeg fik tre 13- og seks 11-taller og havde et karaktergennemsnit, der gav et utal af muligheder for at tage en videregående uddannelse. Jeg overvejede matematik og datalogi, men tog en føling med studiemiljøet og ombestemte mig. Det blev i stedet psykologi.

På psykologistudiet blev min lave læsehastighed en ekstra udfordring

På studiet var jeg kvik i hovedet, men jeg måtte slide med alt det, der skulle læses. Jeg fandt ud af, at jeg læste på halv hastighed af en gennemsnitsdansker. I forhold til hvor meget jeg som studerende på en videregående uddannelse gerne ville læse, var det et betydeligt handikap. Jeg kunne magte at læse 30 sider engelsk tekst om dagen. Jeg

studerede hele dagen og havde ikke tid til at gå til fester eller til at have arbejde ved siden af studiet.

Imidlertid fandt jeg også ud af, at jeg forholdsvis hurtigt og sikkert kunne forstå indholdet i komplicerede, faglige artikler. Komprimeret, tungt læsestof, som der ofte er i artikler, passede fint til mit forholdsvis langsomme læsetempo. Tætheden af ny information skal helst være stor, for at jeg med mit langsomme læsetempo finder bogen eller artiklen interessant. Jeg har derfor altid haft en præference for at læse komplicerede, faglitterære artikler frem for lange, tunge og beskrivende bøger. Jeg skrev noter undervejs i marginen, og jeg tegnede de teorier, der blev beskrevet. Jeg omsatte derved teksten til noget "grafisk". På den måde kunne jeg hurtigere overskue såvel teori som pensum.

Metoden havde jeg lært på et studiekursus, der tog udgangspunkt i Meichenbaums "mind-map"-teori. Jeg lærte, at hvis man læser noget, der er skrevet i et lineært sprog, kan man omsætte det til tredimensionelle tegninger. På den måde flyttes informationen fra venstre hjernehalvdel til den højre hjernehalvdel. Det hjalp mig meget, og jeg følte mig meget hurtig til at strukturere et emne og finde de relevante teorier.

Mens jeg gik på studiet, gjorde computeren sit indtog. De første opgaver skrev jeg på skrivemaskine. Derefter foregik det på primitive computere 5 sider ad gangen. Stavekontrollen kom først senere.

Frem til specialet var jeg foran tidsplanen og havde overskud af SU- klip, men selve specialet var en svær opgave for mig at komme igennem. Det er vigtigt, at man som ordblind finder en vejleder, der kan abstrahere fra ens handicap. Der var nogle vejledere, der ikke kunne abstrahere fra den mindste lille kommafejl eller stavfejl. De gik helt "i stå" af sådanne detaljer og kunne så ikke "åbne" sig og forstå indholdet. Det kan være meget deprimerende og problematisk for en ordblind at møde en sådan vejleder. Men heldigvis er ikke alle vejledere sådan (nogle er sågar selv ordblinde).

Den første specialevejleder var på denne måde forkert for mig og min ordblindhed. Jeg valgte efter længere tids overvejelser at skifte til en vejleder, der heldigvis kunne abstrahere fra denne form for "støj". Den nye vejleder var dygtig til at "slagte" mit speciale på en god og indholdsmæssig måde – og det var det, jeg havde brug for. Hun sagde, jeg havde overkompenseret for min ordblindhed ved at skrive alt for meget – "nærmest to specialer, mit barn", sagde hun. Hun fik mig til at slappe af og afkorte det, og jeg fik på den måde afleveret noget egentlig ganske udmærket, der gav mig en ret flot karakter.

En anden fejl jeg begik på studiet var, ukritisk, at lade andre studerende læse mine opgaver, før de var rensede for stavfejl. Det er ikke rart i fuld offentlighed at få kritiseret teksten pga. fejl i skriftsproget. Man skal sikre sig, at læserne kan abstrahere fra stavfejlene.

Jeg vil råde folk med læse- og skrivevanskeligheder til at overveje en videregående uddannelse to gange. Man skal overveje, hvad man er god til og vælge ud fra det, men man skal også vælge realistisk, og ikke bare vælge ud fra lyst. Man skal selvfølgelig have lysten med, men det er vigtigt, at man tænker over studiets opbygning og størrelsen af pensum. Vi ordblinde må knokle meget i uddannelsessystemet, men vi har også nogle kvaliteter, som er bedre end en normallæser, såsom at forstå komplicerede ting og tænke analytisk.

Skal man fortælle, at man er ordblind til en jobsamtale?

Efter studietiden skulle jeg i gang med jobsøgningen. Ligesom jeg ved studiet havde fundet, at det var nødvendigt for mig at have skabeloner, når jeg skulle skrive en videnskabelig artikel, var det også med jobsøgning en stor hjælp for mig at se andres skabeloner til at skrive ansøgninger. Tingene skal på en måde visualiseres for mig, for at jeg forstår, hvordan artiklen eller ansøgningen skal bygges op. Jeg fik naturligvis andre til at luge ud i stavfejlene.

Når jeg var til ansættelsessamtaler, fik jeg generelt god respons, men jeg fik ikke noget job af hver gang at blive nummer to. Der gik derfor et ½ år, før jeg fik et job. Jeg følte mig nervøs til samtalerne, nok fordi jeg ikke kunne bruge mit visuelle mønster hurtigt nok i en ukendt situation. Der foregår meget til en samtale, der kan øge nervøsiteten, og der står meget på spil.

At man er ordblind, er naturligvis ikke det første, man fortæller til samtalen. Det har ikke været noget, jeg har følt, at jeg måtte holde hemmeligt, men jeg synes, at det at være ordblind kan være irrelevant for mange jobs. Man skal jo ikke gøre et stort nummer ud af at gøre opmærksom på, at man halter lidt på venstre fod eller bruger briller, hvis det ikke har nogen betydning for jobbet's funktioner. Jeg har naturligvis oplyst om min ordblindhed, hvis der blev spurgt til det, eller gjort opmærksom på det til sidst i samtalen, fordi jeg ikke ville have, at det var afgørende. Ordblindhed er relativt og i øvrigt afhængigt af, hvem man sammenligner sig med.

Noget spændende jeg i dag oplever vedr. min ordblindhed er, at man bliver ved med at blive bedre til at stave. Jeg kan se min udvikling fra de opgaver jeg skrev i gymnasiet for 20 år siden. I dag kan jeg se stavefejl, jeg dengang ikke kunne se. Det er spændende og dejligt at se, at der stadig er udvikling i ens staveevner. Jeg har hørt andre ordblinde fortælle om samme oplevelse.

I forhold til gennemsnittet af danskere er jeg ikke længere så ordblind, ligesom jeg også er blevet bedre i dag end for tyve år siden. Jeg tager nok 10% længere tid om skriftlige rutinebesvarelser end andre, men det bliver opvejet af, at jeg er hurtig til at analysere mig frem til diagnoser og har en god systematik. Derfor mener jeg ikke, at min ordblindhed spiller en rolle for mit arbejde som helhed. I de fleste jobs er der sekretærhjælp, hvilket er en god sikkerhed for alle, når noget skal sendes ud af huset.

Hvis man målte alle de usynlige handikap, der måtte være i befolkningen, ville alle nok have en eller anden form for handikap.

Ordblindhed er i vores skolesystem nok et af de mest synlige af disse handicap, men i det virkelige liv er der også andre ting, der tæller, såsom at være en god kammerat, at være motiveret og at være engageret. I den virkelige verden efter skolen er der måske andre handicap, der er mere synlige end ordblindhed.

I mit arbejde giver min ordblindhed mig også fordele

Inden for det område jeg arbejder med, er min evne til at analysere og have indsigt i flere niveauer og dimensioner på samme tid en kæmpe fordel. Det falder mig heller ikke svært at skrive journaler. Det er et relativt smalt men dybsindigt ordforråd, og en relativt simpel skabelon man benytter. Og jeg har bestemt ikke hørt nogen kritik. Når jeg fortæller, at jeg er ordblind, er det fedt, at folk bliver overraskede. Jeg er meget åben om det.

Jeg har hørt om et arkitektfirma i England, som har den praksis kun at ansætte ordblinde. Det skyldes, at de har fundet, at ordblinde har en god forståelse for geometriske figurer og tænker bedre i 3 dimensioner. Ordblinde og normallæsere har formentlig forskellige evner. Der bliver bare ikke fokuseret særlig meget på, hvad ordblindes evner er.

Jeg er blevet psykoterapeut, og jeg talte engang med en anden psykoterapeut, der var god til alt med ord, skrift og tale. Vi snakkede om, hvorledes han oplevede samtaler. Han var dygtig til at huske lange sætninger og i stand til at citere dem nøjagtigt senere. Jeg oplever samtaler anderledes. Jeg ser det, folk fortæller, som billeder, og jeg ser disse tredimensionelt. Jeg ser følelserne i billederne som forskellige farver og helt præcise nuancer, som jeg er i stand til at identificere senere meget nøjagtigt. Ligeledes har jeg en god hukommelse. Jeg registrerer tydeligvis i højere grad det, der ligger bag ordene i det, der bliver sagt, frem for ordene alene. Jeg mener også, jeg har en smidighed i at gå ind i folks følelsesmæssige komplekser, som de har

svært ved at sætte ord på. Jeg husker nuancerne og identificerer dem tydeligt.

Nogle folk, der har sproglige handicap gør ofte det i psykoterapi, at de "føler sig frem i sproget", for at finde de rigtige ord for det, de føler. Med disse sproghandicap er der risiko for ikke at blive "hørt" ordentligt, med mindre terapeuten er særlig opmærksom. De bliver let behandlet ud fra det, de siger, og ikke det de reelt mener og føler. Sådanne ting er jeg god til at få øje på.

Jeg har også arbejdet inden for børneområdet og har her kunnet bruge mit handicap på en personlig måde. At man kan acceptere sit eget handicap på en positiv måde gør, at man bedre kan være i kontakt med andres handicap på en god måde. Man er også bedre til at bære over med kollegers forskellige mangler. Nogle er gode til at skrive, men tager måske længere tid om at diagnosticere eller om at behandle. Det fortæller mig bare, at vi alle er forskellige, og at summen af vores kompetencer er stor, hvis vi kan samarbejde, frem for hvis vi arbejder hver for sig.

En mors frustrationer

Jeg er i dag mor til ordblinde børn. I børnehaven registrerede pædagogerne, at de ikke talte rent. Jeg bad om få en talepædagog til at støtte dem pga. ordblindheden i vores familie. Det blev ikke taget helt alvorligt før et halvt år før, de skulle i skole. På det tidspunkt var de så store og bevidste, at det virkelig var et nederlag for dem at skulle til talepædagog – som de eneste af børnegruppen skulle de afbryde legen og adskilles fra kammerater for en stund. Det var denne oplevelse, der måske startede dele af deres negative selvværd, og det irriterer mig som mor at tænke på, at deres knæk måske allerede startede i børnehaven.

Da de begyndte i skolen, måtte vi som forældre endnu engang informere lærerne om, at vi havde ordblindhed i familien. Det var især de nyuddannede lærere, der havde problemer med at forstå budskabet

om, at vores børn skulle lære bogstaverne mere grundigt fra starten. Jeg oplevede en lærer, der naivt fortalte mig, at læsning nogle gange "lige pludselig kommer af sig selv", og at man bare skulle vente, så "pludseligt ville eleven så alligevel læse som 14 årig". Det er meget dumt og naivt at tænke sådan: Hvad med de 7 år af skoletiden, hvor der vil være nederlag på nederlag, og hvor man skal have forældrene til at læse alt for sig? Jeg mener ikke, at læsning "bare sker af sig selv" sådan ud af den blå luft. Man har virkelig brug for kompetente lærere, der finder ud af hvilken type ordblindhed, det drejer sig om, og hvilken slags hjælp der skal til, således at man meget hurtigere har mulighed for at følge med de andre elever.

Jeg kan blive meget frustreret. Man vil gerne opfatte skolelæreren som en kompetent person. Men når man mødes af en person, der blot forsøger at berolige én uden egentlig at vide, hvad der fagligt set er tale om, er det svært at bevare denne opfattelse.

Jeg har erfaret, at mit barn kom til såkaldt "støtteundervisning", hvor der snarere var tale om "opbevaring" sammen med børn, der f.eks. havde ADHD. "Støttelærerne" var sure og skældte ud, fordi der var uro. Min ene datter blev så traumatiseret af sådanne oplevelser med støttecentre, at hun sagde nej til at komme disse steder siden hen.

Det er da også frustrerende når "støtteundervisningen" består af, at ens barn bliver sat i et hjørne med en letlæsningsbog, der omhandler køer og katte, og derfor er kedelig at læse, fordi læsning om dinosaurer og flyvemaskiner er mere interessant. Tænk lige hvad det gør ved et barns selvopfattelse at blive placeret i et så misforstået miljø?

Man bliver oplyst om, at støttecentret er et godt tilbud og man tror, det er det gode positive, man selv oplevede som barn. Men man bliver chokeret over virkeligheden og kan ikke forstå, hvorfor fagfolkene ikke kan se, at det miljø er en ren misforståelse for et relativt begavet barn med et læsehåndicap.

Min yngste var god til at regne allerede i børnehaven. Hun kunne regne i procenter, selv om hun ikke vidste, at det var det, hun gjorde.

Hun kunne gå rundt i en legetøjsbutik og regne moms ud på legetøjet. Da hun kom i skole, og fik at vide, at hun ikke kunne stave – smittede det af på de ting, hun var god til. Hun kunne lige pludselig ikke længere regne. Hele hendes selvværd var blevet påvirket af denne ene ting. Det skyldes, at man som barn måske ikke kan relativere kritik. Man tror, at det er "hele mig" som person, der bliver kritiseret og ikke en "evne" eller et "problemområde".

Mine børn har altid været interesserede i sammenhænge og forhold på et højere plan end det normale. Da min datter en gang i første klasse var på udflugt med klassen og skulle se et mejeri, hvor mælkens vej fra ko til karton blev beskrevet, rakte hun hånden op og spurgte "Arladamen", hvorfor Arla var fusioneret med Kløvermælk – et sådant spørgsmål var selvfølgelig ikke velanset i den nævnte "ko-og-mælk" kontekst. Min anden datter havde en lærer i første klasse, der fortalte om, at de første dyr på jorden var dinosaurer, men min datter rakte hånden op og sagde; "Nej, før der var dinosaurer, var der Trilobitter" – et sådan indskud forstyrrede vel også konteksten. At børn bliver mødt af irriterede og "tyssende" lærere og uforstående kammerater er jo ikke nødvendigvis godt for selvbilledet eller den sociale placering i klassen.

Mine børns handicap betyder, at de har brug for meget opmærksomhed mht. ordlyde for at lære at læse og skrive. Jeg kan huske, at et af mine børn f.eks. læste ordet "badeland" selv om der stod "svømmehal". Hun har altid været god til at huske og kunne derfor huske teksten i billeder, men var ikke blevet oplært i at stave gennem lydene af bogstaverne. Jeg synes, problemområdet var forholdsvis åbenlyst.

Hun blev heldigvis sendt igennem "hele PPR-møllen" (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning), der undersøgte læsefærdighederne. Konklusion kom ikke som nogen overraskelse for os forældre; at barnet er ordblindt men meget begavet, og derfor blev hun ikke motiveret af de lette bøger.

Det endte med at vi fandt en pensioneret privatlærer, som havde mange års erfaring. Læreren tog fat i pigens egne interesser. Det var lige meget, hvad interessen var, så blev der skrevet og læst om det på computer. Denne undervisning reparerede nok noget af den skade på hendes selvoplevelse, som støttecentret havde forvoldt, og langsomt genfandt hun oplevelsen af, at hun faktisk var en klog pige.

Ordblinde børn

Børn lærer meget hurtigere, hvis man forstår at udnytte de kompetencer, de måtte have inden for andre områder. Så er det også en meget sjovere oplevelse at lære at læse og skrive. Jeg tror også, man har behov for et socialt aspekt, og at det skal være rart at gå i støttecentret. Gerne med nogle kammerater og på en måde, hvor man ikke føler sig sær eller speciel. Læreren skal fokusere på at lære børnene netop de ting, der er problemer med og derved afhjælpe den type ordblindhed, man har. Men det skal tage afsæt i barnets evner, lyst og kompetencer.

Det har også stor betydning, at barnet har nogle lærere, der kan se bag om ordblindheden. Selvom barnet har afleveret en stil fuld af stavfejl, skal læreren gerne kunne læse stilen uden at blive distraheret. I stedet skal læreren give en positiv tilbagemelding på indholdet i stilen.

Som forælder bør man lægge mærke til, om ens barn lider nogen form for knæk i selvværdet. De må ikke føle, at de er dårlige til det hele, bare fordi de er dårlige til at læse eller skrive. De skal have at vide, hvad de er gode til, og det skal gøres på en måde, så de mærker, at de er værdsatte. Det er desuden vigtigt, at børnene følelsesmæssigt synes, det er rart at knokle med at lære at stave og læse. Der skal være nogle gratifikationer. Det er godt, man har nogle fag, man ved, man er god til.

Der er et system i matematik, der hedder *Fakta*. Opgaverne er relativt simple indholdsmæssigt, men formen består af megen tekst, og systemet baserer sig således på, at børnene helst skal være gode læsere.

Systemet gør næsten matematik til et "halvt danskfag" – næsten en slags "matematik for sproglige". Mine børn er dygtige til matematik, men de forvirres af, at man bruger megen tekst til at beskrive noget for dem, som egentligt er meget enkelt. Desuden må de bruge umådelig lang tid på at stave sig igennem eller få opgaverne læst op. Der burde være nogle fag, hvor læsning ikke har en stor betydning.

De tests, der er i folkeskolen i dag, oplever jeg, måler indholdsmæssigt forkert. Måleinstrumenterne er for dårlige til at sige noget sandfærdigt, om det, de måler. I et fag som geografi, går måske 70% af testen ud på at læse og forstå spørgsmålet, og den måler således måske 70% læseevne og kun 25% geografi. Hvis de lavede mundtlige prøver ville flere kunne være med. Flere skriftlige prøver i fag, der ikke er dansk, gør også, at eleverne i større grad bliver bedømt ud fra deres skrivekundskaber end deres reelle viden i faget. Man kan dermed risikere at tabe en stor begavet flok ordblinde ud af det videre uddannelsessystem.

Det er som om, samfundet går i retning af flere skriftlige prøver på bekostning af de mundtlige prøver. Det er ikke en god udvikling for ordblinde. Det er urimeligt, hvis man bliver eksamineret skriftligt i fag som historie og samfundsfag, fordi man vil blive bedømt på baggrund af den skriftlige fremstilling, og ikke på baggrund af ens analytiske evne i faget.

Høj IQ og lavt selvværd

I mit virke som neuropsykolog har jeg arbejdet med intelligenstests. Sådanne prøver rummer såvel sproglige som ikke-sproglige prøver. Ordblinde kan meget vel have en IQ på f.eks. 153 (betydeligt over middel) i prøver der lægger vægt på visuo-spatiale evner. Der er mange ordblinde, der sikkert kunne blive gode arkitekter, ingeniører, kvantefysikere osv. De kan være meget intelligente bare ikke nødvendigvis på det sproglige område.

Jeg synes, det er ærgerligt, hvis skolesystemet ikke behandler ordblinde ud fra deres kompetencer. Jeg tror, man kunne spare mange ressourcer her i samfundet, hvis man satte ind med kompetent hjælp på de rigtige tidspunkter i børnenes udvikling, og også hvis man i højere grad værdsatte de kompetencer, de har. Det er forkert, hvis børn kommer ud af skolesystemet med et knæk på selvtilliden, fordi de bliver vurderet forkert og drillet af kammeraterne.

Som forælder til et ordblindt barn er det vigtigt at være opmærksom på, at barnet bibeholder en god selvtillid. Det er vigtigt at høre barnet fortælle om sin skoledag og den undervisning det modtager. Får barnet en specifik hjælp, eller er det bare anbragt til opbevaring i et "støttecenter"? Det er nemlig spild af tid og ressourcer både for barnet og for systemet, hvis barnet ikke får den hjælp, det har brug for. Og selv om det kan være svært at finde den rigtige hjælp i det offentlige system, må man være ihærdig og stædig. Man må ikke involvere barnet i den slåskamp, man eventuelt kan få med systemet. Det følelsesmæssige skal også være i orden, og barnet skal have det godt med sin lærer, for at selvværdet og selvtilliden skal bibeholdes.

Det mine børn har oplevet i skolesystemet har i mange tilfælde været et naivt og besparet system. Ikke helt som jeg selv har oplevet det. Jeg er glad for de kompetente lærere, der har været og jeg roser mine børn for det, de kan. Jeg er glad for, at mine børn faktisk i dag elsker at læse. De læser i dag mange bøger, også tunge bøger. Det at være ordblind er relativt og dynamisk, og kun et af mange usynlige handicap i blandt folk i vores samfund.

Isabellas beretning

Nogle gange føler jeg, at mit liv er som at bestige Mount Everest. Selv når vejret er godt, går det stejlt opad. Der opstår heldigvis huller i skydækket, hvor jeg får et glimt af toppen. Det er disse glimt, der får mig til at kæmpe videre, selvom det kan være en ensom og udmattende kamp (Isabella, cand.oecon., 2008).

Folkeskolen var en hyggelig tid

Jeg voksede op på landet i en mindre by, hvor jeg også gik i skole. I de små klasser havde jeg problemer med at skelne bogstaverne b og d, og jeg skrev vist også spejlvendt på et tidspunkt. Det var først, da jeg kom i 4.-5. klasse, at jeg opdagede, at jeg havde nogle problemer. Jeg havde problemer med at stave og med tegnsætning. Det var dog ikke noget, der blev gjort et stort nummer ud af, da jeg ikke var bagefter i undervisningen. Jeg var generelt glad for at gå i skole, og jeg var med i alle timerne, selvom jeg havde problemer skriftligt.

Jeg kan huske, at jeg blev meget frustreret, når jeg lavede lektier, fordi der var ting jeg ikke kunne lave rigtigt. Jeg brugte meget tid på at øve mig på diktat, fordi jeg hadede, når jeg fik den tilbage fuld af fejl. Jeg var desuden meget bange for at komme op til tavlen. Jeg blev altid meget usikker og tvivlede derfor på, om det, jeg skrev, var rigtigt. Mit udgangspunkt var, at de andre i klassen altid havde ret, mens det jeg lavede højst sandsynligt var forkert. En sådan indstilling gavner ikke ligefrem selvtilliden. Det havde dog den virkning, at jeg arbejdede hårdt og søgte viden alle de steder, jeg kunne få den.

I 6. klasse blev jeg tilbudt nogle ekstra dansktimer, hvilket jeg tog imod. Min dansklærer sagde, at det ikke var strengt nødvendigt, men at det kunne hjælpe mig lidt. Fra 6.-8. klasse modtog jeg derfor 2 timers ugentlig specialundervisning efter skoletid. Her sad vi to elever med en lærer og lavede øvelser. Undervisningen fokuserede på vores individuelle problemer, og det fik jeg meget ud af.

Jeg kan huske, at vi hyggede os meget i de to ekstra dansktimer, vi havde om ugen. Desuden var jeg ikke bange for at indrømme over for de andre elever på skolen, at jeg havde ekstra undervisningstimer. Jeg sagde det, som det var, at jeg havde problemer med stavning, grammatik og tegnsætning og derfor gerne ville blive bedre for, at jeg kunne komme videre på gymnasiet. På den måde fik jeg fik udbedret de problemer, jeg havde i folkeskolen, og efter 8. klasse havde jeg atter indhentet de andre dygtige elever i klassen. Det skyldtes nok også, at jeg var så heldig, at jeg havde en dygtig dansklærer, og jeg følte mig derfor aldrig langt bagefter de andre i klassen i dansk. Så selvom jeg var usikker på mig selv, lå jeg blandt de bedste i klassen i alle fagene.

Min dansklærer var egentlig af en ældre skole end de andre lærere vi havde. I hans timer var der ingen ballade og alle lærte noget lige meget, hvilket niveau man befandt sig på. Det bedste ved ham var, at han respekterede alle eleverne for, hvem de var og vice versa. Jeg kan huske, at han under et forældremøde spurgte mig, hvad jeg gerne ville lave, når jeg blev stor. Jeg sagde, at jeg overvejede at blive advokat, og han sagde, at det kunne han sagtens se mig være. Det betød meget for mig, at han havde tiltro til mine evner.

Jeg tror, at hvis man i dag spørger eleverne fra min folkeskoleklasse, ville de fleste sige, at han var deres bedste lærer. Jeg var glad for at gå i skole, fordi jeg elskede at få ny viden, og jeg læste meget i min fritid. Jeg lånte hver fredag en stak bøger, som jeg læste igennem ugen ved siden af lektierne. Jeg var desuden meget aktiv i min fritid, hvor jeg dyrkede sport, spillede fløjte og tog forskellige kurser på aftensskole. Jeg følte mig ikke begrænset af min ordblindhed på dette tidspunkt, bortset fra når der var nogen, der skulle læse det, jeg havde skrevet. Jeg fandt det meget ubehageligt at lade andre læse mine stile. Det gjorde også ondt på mig at få disse stile tilbage dekoreret med røde rettelser. Jeg følte ikke, at mit slid fik den rette modtagelse og det pinte mig meget.

Mine forældre har altid læst godnathistorier for både mig og min storebror. Jeg tror, det er derfra, jeg fik lysten til at læse. Jeg elskede simpelthen at flyde ind i bøgernes historier om fremmede lande og eventyr af enhver slags. Den kærlighed til bøger har jeg bevaret.

Jeg kommer ikke fra et egentligt akademisk hjem. Min far tog et par år på ingeniørstudiet, men blev aldrig færdig. Mine forældre har dog gjort meget ud af at vise os, at viden er vigtig. Man skulle gøre sit bedste og resultatet var ikke det vigtigste, bare man havde gjort, hvad man kunne. På den måde blev det gjort til noget godt at kaste sig ud i nye ting, også selvom man fejlede. Man kan lære en masse af at fejle. Det gør ondt, og det er frustrerende og nogle gange uretfærdigt, men det skal ikke forhindre én i at arbejde videre og alligevel nå sine mål. Det tog mig lang tid at lære, og det kostede også nogle tårer og hysterianfald i ren og skær frustration. Jeg stavede f.eks. ofte 70-80% af ordene i mine diktater forkert, selvom jeg havde øvet dem helt vildt.

Jeg forlod folkeskolen efter 9. klasse med et gennemsnit, der lå over middel og en erklæring om at være egnet til gymnasiet uden de store påvirkninger af min ordblindhed. Gymnasiet skulle derimod vise sig at blive en udfordring for mig.

Gymnasietiden – de værste tre år af mit liv

For at gå på gymnasiet måtte jeg ind til en større by sammen med alle andre fra landsbyen. Jeg valgte at tage et andet gymnasium end de andre fra min folkeskoleklasse, fordi jeg gerne ville møde nye mennesker. Jeg husker ikke min gymnasietid som værende særlig sjov, hverken fagligt eller socialt. Jeg var super glad, da jeg efter 3. g stod med mit studentereksamensbevis. Jeg kom i en klasse med en mærkelig social dynamik. Der var en gruppe elever, der ikke var specielt søde ved hinanden. Jeg trak mig derfor lidt væk fra samværet med klassen og fandt venner i de andre klasser og nogle få i min egen. Jeg fik desuden en sød kæreste i løbet af 2. g.

Fagligt var det et godt gymnasium. I 1.g fandt jeg hurtigt ud af, at jeg fagligt var langt bagefter. Det var meget frustrerende at opleve, at jeg befandt mig i bunden af klassen. Derfor benyttede jeg 1. og 2.g til at indhente det tabte. Det var meget hårdt og mine dage gik med at stå tidligt op, for at tage bussen, og komme hjem om eftermiddagen, for at sidde med lektierne til kl. 2 om natten. Selvom jeg arbejdede hårdt forblev mine karakterer på et middelniveau. Jeg havde dog fag, hvor jeg klarede mig godt, men i faget dansk fik jeg altid karakteren 7, lige meget hvor meget jeg arbejdede.

Jeg havde en dansklærer i 1. og 2.g der ville hjælpe mig med at skrive. Metoden gik ud på, at hun rettede alle fejl i mine stile, således at hver sætning var overskrevet med røde rettelser, pile og kommentarer. Det var så overvældende en mundfuld at få tilbage, at jeg ikke vidste, hvor jeg skulle begynde. Det endte med en overfusning, hvor hun fortalte, at hun havde brugt meget tid på mig, og alligevel lavede jeg de samme fejl. Jeg blev meget forskrækket over denne udmelding. Jeg var sikker på, at jeg var dum, når jeg ikke kunne lære af mine fejl, når de nu blev penslet ud for mig. I dag ved jeg selvfølgelig, at det var en misforstået form for hjælp, læreren havde valgt, men dengang blev jeg meget ked af det.

I 3.g gav jeg op i dansk. Jeg havde fået en ny lærer, men det ændrede ikke på noget. Jeg lånte en stil af en veninde fra en anden klasse, der havde fået 10 for den. Jeg rettede hendes fejl og afleverede den, og jeg fik karakteren 8. Det fortalte mig, at lige meget hvor meget energi jeg lagde i stilene, ville det ikke ændre på karakteren. Det var godt, fordi jeg opdagede, at jeg kunne lægge mere arbejde i nogle andre fag, hvor pay off var langt mere i tråd med indsatsen. Jeg blev hurtigt klar over, at jeg blev nødt til at ligge højt ved de mundtlige eksamener, for at kompensere for mine lavere karakterer ved de skriftlige eksamener.

Efter episoden med dansklæreren gik jeg til studievejlederen med mit problem. Jeg blev testet, men spørgsmålene var for lette at

gennemskue. Testen viste dog, at jeg "hang" lidt i tegnsætning og lidt i stavning, men ikke nok til, at de mente, at jeg havde behov for hjælp. Desuden var mit gennemsnit ikke på dumpniveau, og mine skriftlige karakterer lå for højt til, at det blev betragtet som et problem. Skolen forsøgte med lidt ekstra danskundervisning, men teksterne, vi arbejdede med, var for simple og gav dermed ikke nogen effekt, og vi valgte derfor at stoppe, da de ikke kunne hjælpe mig. Det var enormt frustrerende, at jeg ikke kunne få den rette hjælp, når mine dansklærere var sådan efter mit arbejde.

Jeg har flere episoder fra gymnasiet, hvor mine skriftlige mangler blev fremhævet til stor frustration og mange tårer fra min side. Det var dog ikke negativt det hele. Jeg var mega god til engelsk, og jeg fik endda ros fra en gæstelærer fra Sydafrika. Han var begejstret for min britisk-engelske accent. Jeg var den bedste elev, han havde mødt på gymnasiet under sit besøg. Det var egentligt lidt sjovt, fordi min engelsklærer gav mig karakteren 8 i årskarakter, og jeg var lige så aktiv i engelsktimerne som de andre dygtige på engelskholdet. De fik alle karakteren 10 i årskarakter og blev meget chokeret, da de fik at vide, hvad jeg havde fået. Jeg fik karakteren 11 til eksamen. Der var ingen sammenhæng mellem disse karakterer. Det var ikke rart at blive behandlet på den måde, når jeg gerne ville gøre det så godt som muligt, således at jeg kunne komme ind på universitetet – hvilket var mit mål. Jeg klarede mig fint i alle de naturvidenskabelige fag, samt historie og psykologi.

Jeg overvejede ofte at stoppe med gymnasiet, men jeg var stædig. Jeg kæmpede bravt til det sidste, for at få mig et gennemsnit, jeg kunne bruge til at komme videre med på universitetet. Jeg gik rundt med en hemmelig drøm om at blive forsker en dag, men jeg kunne på mit karaktergennemsnit se, at det ikke var realistisk.

Student og hvad så?

Da jeg blev student, opstod der et stort tomrum for mig. Jeg følte mig ikke god nok til at læse videre. Jeg var helt rundt på gulvet og vidste ikke, hvad jeg skulle. Det var egentligt lidt tåbeligt, for når jeg ser på mit eksamensbevis, hvilket var svært for mig i mange år, er resultatet ikke så dårligt. Men i lang tid fik jeg ondt i maven, hvis nogen skulle se mit bevis, eller hvis jeg selv skulle se på det. Jeg var af den opfattelse, at alle havde bedre karakterer end mig.

Inden jeg satte mine fødder på Universitetet, arbejdede jeg et år som rengøringsassistent. Det var et hårdt job, og jeg blev hurtigt enig med mig selv om, at jeg ville læse videre. Jeg tog et år ved en sygeplejeskole. Jeg ville egentlig ikke være sygeplejerske. Det var medicin, der havde min interesse på det tidspunkt, men jeg havde en ødelagt selvtillid, der skulle arbejdes med. Det faglige på studiet fandt jeg let, og jeg behøvede ikke at læse specielt meget. Det praktiske var heller ikke svært for mig, og jeg arbejdede efter det princip, at man skulle respektere patienten i sengen. Alt dette endte med, at jeg gik derfra med et karaktergennemsnit på 13.

Det hele var dog ikke godt på studiet. En episode skiller sig i særdeleshed ud. Vi skulle skrive en gruppeopgave, der bare skulle bestå. Vi var fire i gruppen og de tre andre var meget sammen også uden for gruppen. Jeg havde skrevet mit oplæg og vi havde aftalt, at en af de andre skrev mit oplæg ind på computeren. Jeg havde gjort opmærksom på, at jeg havde problemer med stavning, og der ville nok være nogle stavfejl. Det var i orden, blev der givet udtryk for. Men under skrivningen kontaktede de mig og fortalte, at de ikke kunne forstå, det jeg havde skrevet. Jeg spurgte, om jeg skulle komme og hjælpe, men det blev afvist. Jeg sagde derfor til dem, at de skulle skrive mit afsnit ind, som jeg havde skrevet det. Jeg ville tage ansvaret for mit afsnit, hvis det var årsag til at opgaven dumpede.

Vi fik afleveret opgaven. Jeg gik derefter op på mit værelse, hvorefter jeg atter blev hentet af en fra gruppen. De havde besluttet, at

vi skulle evaluere opgaveforløbet. Denne evaluering kom til at bestå af 20 minutters tilsvining af mine akademiske evner fra tre personer, der var ca. 10 år ældre end mig.

Jeg kontaktede derefter vores vejleder, og hun fik fremlagt problemstillingen. Hun gjorde det klart, at der ikke var noget i vejen, og at de andres reaktion sandsynligvis bare skyldtes, at de var nervøse for udfaldet af opgaven. Evalueringen af opgaven forløb således, at vi selvfølgelig bestod, og de problemstillinger, der var i opgaven, lå i de andres afsnit. Det eneste, hun kunne sige om mit afsnit, var, at der manglede en kildehenvisning, hvilket vi kunne påvise ikke var rigtigt.

Jeg fortæller denne episode, fordi den gjorde meget ondt på mig dengang, og fordi den viser, at man skal passe på med, hvad man fortæller andre. Det kan blive brugt imod en, når dem, man har fortalt det til, er pressede. Men måske også fordi det var en rar fornemmelse at afslutte uddannelsen med det førnævnte gennemsnit, især når ingen af dem fra denne gruppe kom i nærheden af mit resultat. Oplevelsen lærte mig en del om gruppedynamik, hvilket jeg har haft glæde af senere hen.

Kinesiskstudiet

Jeg søgte aldrig ind på Medicinstudiet, da jeg ikke kunne klare ikke at blive optaget. Et sådant nederlag ville sætte sig for dybt, og det kunne jeg ikke magte. Jeg besluttede mig i stedet for at sadle helt om. Jeg havde læst en spændende artikel i Karrierevejviseren, der fik en dybtliggende interesse til at blomstre op.

Jeg begyndte at læse kinesisk, som var et hyggeligt studie. Vi havde ikke mange undervisningstimer, og jeg begik mange fejl i begyndelsen, hvor jeg skulle vende mig til at gå på universitetet. For det første boede jeg langt fra universitetet og kunne derfor ikke deltage i studenterlivet. For det andet havde jeg valgt en kæreste, der ikke bakkede mig op. Han havde den opfattelse, at kinesisk var et studium, jeg ikke kunne bruge til noget. Og min sidste fejl var, at jeg havde

problemer med selvdisciplinen, dvs. jeg så mere TV end jeg læste. Jeg formåede dog at holde et middelhøjskolegennemsnit, men jeg var egentlig gået noget i stå. De skriftlige opgaver, jeg skrev, var ikke gode, jeg kunne ikke bevare den røde tråd, og jeg havde ingen til at læse dem igennem, inden de blev afleveret.

Efter 2 års studier skulle man til Kina og læse. Jeg tog til Shanghai og her havde jeg det rigtigt sjovt, lærte kinesisk og fik mange venner. Turen fik mig til at tage mit liv op til revision, og jeg kom hjem med selvtillid og mod på livet. Jeg gjorde det forbi med min kæreste, flyttede til Århus på kollegium og gik i gang med at undersøge, hvad jeg skulle gøre med mit studium. Jeg besluttede mig for at læse økonomi i stedet for.

En ny start på økonomistudiet

Jeg var lidt ældre end de andre på årgangen, hvilket jeg kunne mærke i begyndelsen. Studiet var hårdt for mig de to første år. Der var meget matematik i fagene, og det var lang tid siden jeg sidst havde haft matematik. Desuden havde vi mange undervisningstimer. Igen skulle jeg arbejde med min arbejdsdisciplin, men i løbet af de første to år fik jeg den indarbejdet.

På første år fik jeg et studenterjob ved universitetet, og det medvirkede til, at jeg kom til at kende universitetet bedre. Jeg blev også engageret i organisationsarbejde. Disse aktiviteter var med til, at jeg lærte en masse folk at kende, og derved gik min hverdag ikke kun op i studierne. Det var vigtigt for mig at have det sjovt på studiet, det gjorde det hele noget nemmere. Men det var også vigtigt for mig hurtigt at få dannet et overblik over fagene, så jeg kunne prioritere, hvad der skulle læses for at bestå. Jeg satte mig desuden ind i studieprogrammet for at finde ud af hvilke eksamener, der kunne udskydes, og hvornår de kunne tages igen, hvis behovet opstod. På tredje år kom valgfagene, og jeg fik lagt en forretningsvinkel på min Kinaviden, så jeg på den måde fik integreret de to studier. Det betød alt

sammen bedre karakterer. Men det varede længe før jeg lærte at skrive en rigtig akademisk opgave. Det tog lidt tid at få skabelonen rigtigt sammensat. Efter jeg opdagede opskriften har jeg fået 10 i samtlige opgaver, jeg har skrevet.

Men jeg vil aldrig glemme, hvor ondt det gør at blive nedgjort på grund af dårlige opgaver. Jeg glemmer således aldrig en episode, hvor andre skulle have kritik på en opgave i et valgfag på kandidatdelen. Den pågældende opgave manglede helt klart det basale ved en akademisk opgave, og det var derfor svært at give konstruktiv kritik. Derfor blev kritikken lidt overvældende, og jeg fik til sidst nok af at sidde og høre på denne pinlighed, som forelæseren burde have stoppet. Alle på holdet sad og krummede tæer, og jeg bad om, at vi stoppede seancen, med den begrundelse, at opgaveskriverne ikke ville få noget konstruktivt ud af dette. Det ville være bedre, at de mødtes med deres vejleder og fik det basale på plads. Livet er for kort til ukonstruktiv kritik. Man må gerne forholde sig kritisk, men målet er, at modtageren lærer og dermed bliver bedre til næste gang. Målet er ikke at fremhæve sin egen viden på andres bekostning. Jeg kan komme med flere eksempler, hvor normalt ganske fornuftige og søde studerende er blevet ubehagelige over for andre i opgavesituationer. Det er som om denne præstation får det grimme konkurrencemenneske frem i folk.

Mig og min dysleksi

Det var sent på økonomistudiet, at jeg blev testet for dysleksi. Jeg havde set alle opslagene om, at der var hjælp at hente, hvis man var ordblind, men i mine tanker var mine problemer ikke store nok. Jeg var egentlig bange for ikke at blive taget seriøst.

Jeg var for dygtig til, at nogen tidligere havde karakteriseret mig som ordblind. Jeg var klart bedre til de mundtlige eksamener end de skriftlige, men jeg var egentlig også dygtig til at skrive spændende opgaver. I de skriftlige eksamener fik jeg 7-8 i karakter, hvilket ikke er dårligt, når man går på universitetet.

Jeg boede imidlertid på kollegium med en medicinstuderende, der ikke var bange for at stille sig frem og fortælle, at hun var ordblind. En aften kom jeg til at tale med hende om min problemstilling, og hun fik manet mine forestillinger i jorden ved at beskrive sine egne problemer, der var meget lig mine. Det fik mig til at kontakte Rådgivnings- og støttecentret, hvor jeg blev testet, og testen viste, at jeg var ordblind. På det tidspunkt manglede jeg to skriftlige eksamener, en lille skriftlig opgave samt specialet. Den første af disse eksamener bestod jeg i den periode jeg blev testet og den lille opgave fik jeg skrevet, mens jeg ventede på, at SU-styrelsen behandlede min sag. Jeg fik således en time ekstra til den sidste eksamen, skriftlig hjælp under specialeskrivningen samt 3 måneders ekstra SU. Jeg modtog den store IT-pakke, men jeg kunne ikke forlige mig med programmerne, derfor benyttede jeg dem aldrig.

Jeg kom til støttecentret for at få hjælp til det skriftlige, hvor jeg stadig havde nogle problemer, og vi tog et problem ad gangen. Jeg var meget målrettet, fordi jeg vidste, at det var min sidste chance for at arbejde med problemerne, og vi tog fat i mine største problemer ved at tage udgangspunkt i det, jeg selv havde skrevet.

Mit arbejde bestod i at få mit budskab tydeligt frem i teksten. Dvs. jeg skulle arbejde med sætningerne, således at jeg nåede frem til mine pointer. Vi arbejdede også med at indøve små overskrifter til hvert afsnit, således at jeg havde styr på, hvad jeg ville sige med afsnittet. Jeg lærte på den måde at læse mine tekster igennem på to måder. Den ene måde var for at rette grammatik, og den anden var for at sikre den røde tråd. Jeg lærte også at sætte komma. Jeg kunne ikke gennemskue reglerne for kommasætning, men en dag viste min læsepædagog mig et sætningsskema, der illustrerede, hvorledes en dansk sætning normalt var bygget op, og der faldt 5-øren. Jeg laver selvfølgelig stadig kommafejl, men det er overhovedet ikke i samme grad som tidligere. Nutids-r er jeg også blevet en del bedre til at fange. Endelses-t kan jeg stadigvæk ikke forstå meningen med, og de vage formuleringer

forekommer stadig. Disse problemer vil jeg nok altid skulle være meget opmærksom på, men jeg lærte meget, og jeg sætter stor pris på den hjælp, jeg fik.

Jeg har altid talt meget tydeligt, fordi jeg på den måde kan høre hvilke vokallyde, der er i ordet. Jeg lytter også meget til nuancerne i sproget, for at dissekere ordene og derved stavemåden. Hvis man udtaler et ord, som jeg har stavet forkert, kan man høre, hvad jeg forsøger at stave til. Når jeg har skullet lære fremmedsprog, har jeg bedt dem, jeg har lært sproget af, om at tale tydeligt, når de udtalte ordene, for ellers ville jeg ikke komme til at udtale ordene korrekt og derved heller ikke stave dem korrekt.

Fordelen ved min ordblindhed er, at jeg har et stort ordforråd, da jeg bliver nødt til at have ord, jeg kan stave til. Jeg kan desuden hurtigt se komplekse sammenhænge i systemer, hvilket har givet mig nogle forspring i forhold til normallæserne.

Min tildelte læsepædagog fortalte, at jeg var god til at kompensere for mit handicap. Jeg var ikke en af de studerende, hvor selvtilliden var blevet knækket. Jeg er ikke den mest selvsikre, men jeg krøb ikke langs væggene, og jeg turde også udfordre mine kritikere. Jeg har selvfølgelig stadig mine issues at kæmpe med. Jeg bryder mig ikke om, at folk ser noget, jeg har skrevet i hånden, eller at de står og kigger mig over skulderen, når jeg skriver. Men jeg er blevet bedre til at sige, at jeg ikke bryder mig om det. Det har hjulpet mig at sætte nogle grænser op, for hvad jeg vil have, andre gør, når jeg skriver. På den måde bliver der plads til mig, uden jeg skal føle mig ringere, end jeg i virkeligheden er. Det er vigtigt at fortælle folk, hvor ens grænse går. På den måde overtræder de den ikke ubevidst. Man kan ikke undgå at møde folk, der gerne vil nedgøre en. Man skal selv stille de regler op, som man vil behandles efter og det gælder ikke kun ordblindhed men også inden for alt andet.

Jeg er også vant til at tænke i alternativer til det normale, for at finde den bedste løsning for mig, hvilket også har vist sig at være en

god overlevelsesstrategi, da jeg skiller mig ud fra mængden på en positiv måde. Jeg er blevet vant til nederlag og udfordringer, men det lader jeg mig ikke længere kue af. I stedet benytter jeg mig af at tænke i alternative metoder til at nå mine mål, og derved sætter jeg mål for mig selv og lader være med at sammenligne mig med andre. Jeg benytter andres præstationer til at motivere mig selv ved at tænke, at det de har gjort lyder fantastisk, og at jeg også kunne tænke mig at nå mine mål. Hver gang jeg har mødt en, som har haft succes med at nå sine mål, har det vist sig, at de har sat sig ned og tænkt over, hvad der var vigtigt for dem, og derefter defineret nogle klare mål og arbejdet hårdt for at nå dem. Derfor er nøglen til succes at arbejde hårdt og intelligent. Endnu vigtigere er det at lytte til sig selv og den drivkraft, man har indeni til at opnå sine mål og kun tage konstruktiv kritik til sig. Alt det negative kan man ikke bruge til noget, lige meget hvem det kommer fra.

Kan man få et godt job på trods af, at man har dysleksi?

Da jeg endelig stod med mit eksamensbevis fra universitetet, var jeg noget bekymret for, om jeg kunne finde mig et job. Der gik dog ikke lang tid, før jeg var blevet ansat i en stor dansk virksomhed i et job med et internationalt perspektiv. Jeg fortalte ikke min nye arbejdsgiver om min ordblindhed. Jeg valgte at holde det for mig selv. Jeg vurderede, at det ikke havde nogen relevans, da jeg ikke skulle sidde i en stilling, hvor jeg skulle skrive en masse til offentligheden. Der var ingen grund til at give mig selv minuspoint fra starten af. Jeg vil selv vælge, hvornår der skal fortælles om mit handicap. Nogle mennesker er ikke specielt forstående og ser det som en stor svaghed. Disse mennesker er i visse tilfælde uden for pædagogisk rækkevidde og forstår ikke nuancerne i dysleksi, eller hvilke fordele det også kan bringe. Jeg er eksempelvis dygtig til at se sammenhænge og danne mig et fyldestgørende overblik. Jeg har også en dybdegående indsigt i mine egne begrænsninger og ved, hvornår problemstillinger skal løses

anderledes. Det gør mig til en hård problemknuser, som er god til at se alternativerne og se kvaliteterne i andre mennesker.

Da jeg havde været ansat i en måned modtog jeg et brev om at jeg var blevet optaget på det ph.d. studium, som jeg havde søgt samtidig med, at jeg søgte job i erhvervslivet. Det var en svær beslutning, og jeg grublede meget over det, inden jeg besluttede mig for ikke at gå tilbage til universitetet. Det havde egentlig været min drøm at forske, men jeg var parat til et nyt liv uden for universitetsverdenen. Jeg havde sammenlagt læst kinesisk i 3 år og Økonomi i 5 år og 9 måneder. Det var rigeligt for mig, når det kom til stykket.

I mit første job valgte jeg at begynde at tale med en psykolog. Jeg var træt af de psykiske blokeringer, jeg gik rundt med, som skyldtes, at jeg ikke følte, at jeg var god nok. Jeg kunne ærligt talt godt se, at det var noget pjat at have det på den måde, men det hindrede mig i at springe ud i ting og udleve mine drømme. Det var enormt befriende at få talt med en professionel om mine personlige grænser for, hvad jeg vil lægge ryg til, og at arbejde med min indre dialog angående min selvtillid. Samtalerne med psykologen har været med til, at jeg har fået en konstruktiv dialog i gang med mig selv, og at jeg ikke længere er bange for at gå efter mine drømme. Jeg vil hellere stå i den situation, at drømmen jeg gik efter ikke går i opfyldelse, end at jeg har givet op på forhånd og ikke har givet mig selv chancen for at nå mine drømme. Mit råd til andre ordblinde er derfor ikke at holde sig tilbage fra at gå efter det, de drømmer om. Tag imod den hjælp, du kan få, og bearbejd de psykiske ar, ordblindheden har afsat på sjælen. Der er kun én person, der bestemmer, hvordan du skal leve dit liv – hvilket selvfølgelig er retorisk. Få det meste ud af dit liv og begynd at samle på de positive oplevelser og sejre i stedet for de negative, som vi ordblinde som regel er gode til. Lad desuden være med at lade ordblindheden fylde for meget i dit liv. Det er meget svært, men det er kræfterne værd.

Jens' beretning

Det er en sjov størrelse at have en høj intelligens sammen med lavt selvværd, for så har man den opfattelse, at alle andre er bedre og ved mere end en selv. Det holder indtil en dag, hvor man finder ud af, at det ikke passer, og at man nogle gange ved mere end de andre. Det er imidlertid ikke så ofte, at jeg møder dette i forbindelse med mit arbejde, da mine kollegaer er veluddannede og intelligente mennesker (Jens, naturvidenskabelig forsker, 2007).

Jeg har haft en atypisk skolestart, fordi jeg startede med at gå én uge i 1. klasse, hvorefter mine forældre rejste til USA, hvor vi boede i knap 2 år. Jeg kom således til at gå i en amerikansk skole i 1. og 2. klasse. Amerikanerne havde en anden måde at arbejde på i skolen end den, der dengang blev benyttet i Danmark. Det var en friere undervisning, hvor man præsenterede projekter og lavede gruppearbejde. Det var derfor et problem at komme hjem til Danmark og begynde i 3. klasse, hvor man skulle sidde helt stille på sin plads og kun sige noget, når man blev spurgt. Man fik tilmed en lussing, hvis man ikke hørte efter. Det var vist blevet forbudt at slå eleverne allerede dengang, men man gjorde det altså stadigvæk. Jeg oplevede således et stort kulturchok, da jeg kom tilbage til Danmark.

Skolen var en barsk tid for mig

Jeg blev moppet en del i skolen, fordi jeg var anderledes end resten af klassen. De havde haft et par år til at lære hinanden at kende, og jeg kom udefra. Jeg kunne desuden intet dansk. Jeg kunne hverken læse eller skrive, fordi jeg ikke havde modtaget nogen danskundervisning i USA.

Jeg kan huske, at jeg i 1. klasse havde en 2. klasses regnebog, fordi opgaverne i 1. klasse var for nemme for mig. Det tog man konsekvensen af i USA, og jeg fik bare en sværere bog at arbejde med.

Man tilpassede undervisningen til det niveau, den enkelte elev befandt sig på.

I Danmark forventede man, at jeg bare fulgte med i diktat og skrivning med det samme. Det blev ret hurtigt klart, at jeg ikke kunne noget som helst. Jeg fik derfor lov til at arbejde for mig selv. Jeg fik lidt ekstra undervisning og blev dømt ordblind, hvilket ikke gjorde det lettere for mig at tilegne mig danskkundskaberne. Jeg begyndte at læse omkring 12 års alderen, hvor jeg begyndte at forstå sammenhængen i teksterne. Fra det tidspunkt læste jeg 3 – 4 bøger om ugen. Derfor har jeg ikke de store problemer med at læse, og jeg har således også et stort ordforråd. Skrivning og stavning fulgte derimod ikke med.

I folkeskolen kompenserede mine kundskaber i matematik for mine manglende kundskaber i dansk. Da jeg blev god til at læse, kom fag som historie og geografi også blandt de fag, jeg var dygtig til. Jeg kunne sagtens læse og forstå, hvad de handlede om. Det har primært været mit skriftlige dansk, der har været mit problem. I og med at jeg fik nogle nederlag i dansk, har det været med til at påvirke min mundtlige præstation, fordi jeg var stemplet som tilhørende den dårligste del af klassen. Denne stempling var der ikke nogen grund til, men det var mekanismen.

Idrætten fik mig på ret køl

Efter folkeskolen gik jeg direkte videre til gymnasiet. I gymnasiet gik det godt med de ikke faglige ting, og jeg brugte ikke megen tid på lektierne. Jeg var egentlig på vej ud på et skråplan, hvor jeg røg og drak og ikke lavede dagens gerning. Det var ikke en speciel sund livsførelse, jeg havde på det tidspunkt. Jeg blev heldigvis optaget af noget idræt, hvor jeg havde en vis succes. Jeg besluttede mig for at satse på min idræt, fordi jeg kom ind i et miljø, hvor jeg blev accepteret, og hvor jeg ikke blev moppet eller holdt nede. Det var befriende at opleve. Det medførte, at jeg brugte en masse tid og energi inden for dette område, og det endte med, at jeg var 10 år på landsholdet. Jeg var

desuden dansk mester et antal gange. Det var det, der fik mig på rette spor igen. Mit selvværd og min selvtillid lå på et meget lavt niveau efter folkeskolen, men jeg fik en stor succesoplevelse gennem idrætten. Selvom jeg kun havde læst på halv kraft, mens jeg var optaget af eliteidrætten, fuldførte jeg alligevel gymnasiet.

Efter gymnasiet flyttede jeg til Århus, hvor jeg startede på en frisk på universitetet. Her læste jeg naturvidenskab. De første år på universitetet fangede mig ikke, og derfor gik det ikke så godt. Men efterhånden fandt jeg nogle fagområder, jeg interesserede mig for, og derved begyndte mine karakterer også at ændre sig til det bedre. De blev også tocifrede. Nøgleordet er, at man har en interesse i det, man laver. Det er det, der driver værket. Det betyder meget, at man har nogle succesoplevelser med det, man laver. Til at starte med er det de små ting, der gør det. For eksempel ros for de rapporter man skriver. Det er fuldstændigt små banale ting, der gør forskellen. Det har været meget vigtigt for mig at have lærere eller instruktører, der gav ros for det, jeg lavede.

I starten måtte jeg slå hvert andet ord op, fordi alle universitetsbøger var på engelsk. På trods af at jeg havde boet i USA var mit skriftlige engelsk ikke godt, men mit øre for sprogtonen samt forståelsen var rigtig god. Dette skyldtes, at mine forældre havde amerikanske studerende boende i nogle år, og jeg talte derfor engelsk hver dag. Jeg lærte derimod aldrig at tale fransk, selvom jeg havde fransk i tre år i gymnasiet. Jeg blev også her hurtigt puttet i en bås, fordi jeg ikke kunne se sammenhængen mellem det skrevne ord, og udtalen af dette ord. Jeg forstod således aldrig fransk, og vi var glade, da de tre år var gået – både min lærer og jeg.

Jeg bemærkede ikke min ordblindhed i nævneværdig grad på universitet

På universitetet består opgaverne for det meste af beregningsopgaver med en relativt kort tekst. Derfor bemærkede jeg ikke min

ordblindhed, når jeg besvarede eksamensopgaver, for når det gælder, kan jeg godt skrive skriftlige opgaver. Jeg yder 150% i konkurrencesituationen. Det er som om, der er en psykisk mekanisme, der holder mig tilbage fra at skrive, men den bliver sat ud af kraft i eksamenssituationerne. Adrenaliniveauet er højt, og man har ikke tid og overskud til også at tænke på, hvad andre synes om det, man skriver. Der er en deadline, og varen skal leveres.

De rapporter, der skulle skrives på studiet, har været relativt beskedne, hvad angik omfanget af tekst. Jeg fandt derimod specialet tungt at skrive. På Naturvidenskab slutter man af med en 10 dages opgave, hvor man får udleveret et emne. Man har således 10 dage til at finde litteratur og besvare opgaven. Det var svært, selvom jeg havde en masse gode ideer, havde jeg meget svært ved at få dem ned på papiret. Men man lærer nogle strategier til at kompensere for det. Jeg skriver ikke for lange sætninger, og jeg undgår helst indskudte sætninger. Jeg holder mig til fagtermer, fordi tingene bliver mere enkle på den måde. Jeg er med årene også blevet bedre til at stave, fordi jeg har arbejdet med det. Hvis jeg støder på et fremmedord, jeg ikke har skrevet før, eller jeg først har læst for nylig, kan jeg være i tvivl om, hvilket bogstav ordet begynder med. Jeg kan derfor have store problemer med at finde ud af, hvordan ordet skal staves, fordi jeg får begyndt forkert.

Sprogøre er jeg således ikke blevet velsignet med. Det har for eksempel taget mig 15 år bare at høre forskellen på dialekterne mellem landsdelene, og jeg taler stadig sjællandsk, selvom jeg har boet mange år i Århus og Odense. Jeg boede på et tidspunkt i Århus i et bofællesskab, hvor en af pigerne havde en kæreste i København. Når hun havde været på weekendbesøg hos ham, kom hun tilbage og talte med københavnsk accent. Jeg kunne ikke høre, at hun havde tillagt sig denne accent, men det kunne de andre i bofællesskabet.

Jeg har det desuden på den måde, at der er nogle ord, jeg udtaler forkert, hvis jeg kun har hørt dem. Det skyldes, at jeg sommetider fejlopfatter ord, når jeg ikke har set dem på skrift. Nu kan jeg godt dele

ordene op og se, hvordan de udtales. Det er først noget, jeg har lært efter, jeg blev færdig på universitetet. Det har taget mig rimelig lang tid at komme der til. Jeg udtaler også ordene præcist, når jeg taler, da det hjælper mig til at stave ordene rigtigt.

Mit indtryk er, at jeg har det meget sværere med sprog end de fleste andre, men øvelse gør mester. Derfor har jeg arbejdet meget med det. En god portion stædighed og ihærdighed har hjulpet mig meget på det område.

Jeg var ambitiøs og gik videre til at læse ph.d., hvor jeg fandt min niche

Da jeg blev færdig som kandidat, gik jeg direkte videre på ph.d.-studiet. Det var ambitionerne, der drev mig til at gå videre. På ph.d.-studiet fik jeg også skrevet en rapport, men fordi jeg ragede uklar med min vejleder og fik noget andet arbejde samtidig med, tog afhandlingen noget længere tid for mig at skrive. Min ph.d.-afhandling blev aldrig godkendt, og jeg blev derfor aldrig færdig. Da den var skrevet, skulle der laves en masse rettelser, og jeg fik i denne periode nyt job, og derfor løb det ud i sandet.

I dag ærgrer det mig, at jeg ikke gjorde ph.d.en færdig, fordi det ville have gjort nogle ting nemmere for mig karrieremæssigt. Men jeg får aldrig gjort den færdig, og det går mig rimeligt godt alligevel. Jeg har fundet en niche, hvor jeg klarer mig. Man skal bare sørge for at være den bedste i sin niche, og indtil videre er det lykkedes mig at opretholde den position.

I forbindelse med mit arbejde skal jeg ofte lave oplæg. Det er ikke noget jeg synes, at jeg er specielt god til, men hvis der nogen, der kommer med et oplæg, er jeg god til at luge ud og få det rettet igennem. Det at have et samarbejde med nogen, der kommer med skelettet, hvor jeg kan tilføje viden, er det optimale for mig. Jeg har haft nogle kollegaer, hvor vi har haft et godt samarbejde på den måde. På den måde har vi opnået en god synergi-effekt.

Men hvis jeg selv skal lave et oplæg, skal jeg først finde ud af, hvordan strukturen skal være, før jeg går i gang, og det er en af de ting, jeg kan have svært ved. Det er svært at få tingene struktureret, fordi jeg gerne vil have det hele med. Egentlig går det meget godt, når jeg kommer i gang med at arbejde med det, men det er en proces, hvor tingene skal flyttes og omformuleres.

Jeg har et arbejde, hvor jeg i princippet ikke behøver at skrive særligt meget. Jeg er dog nået så langt, at jeg nu i forbindelse med min forskning skal udgive nogle artikler. Men jeg er så heldig, at jeg har nogle studerende, der skriver for mig. Jeg fortæller dem, hvad de skal gøre og hjælper dem med design af eksperimenter osv.

Jeg synes dog selv, at det går nogenlunde med at skrive. Det er en guds gave, at pc'erne har stavprogrammer. Det har været en stor hjælp for mig her de senere år. Meget af det jeg skriver er på engelsk. Jeg har en del korrespondancer med andre forskere, og det foregår alt sammen på engelsk, og det er jeg blevet meget bedre til gennem årene, fordi jeg har arbejdet så meget med det sprog. Men alt hvad jeg skriver, skal jeg gennemgå med stavkontrollen, og alligevel er der altid nogle få fejl, jeg ikke selv har set, og jeg kommer nogle gange til at bytte om på et par ord eller til at glemme et ord.

Den psykiske side af ordblindhed

Psykisk har jeg det egentligt bedre, end jeg havde forventet, på trods af mine mange nederlag i skolen på grund af ordblindhed. Jeg har egentligt haft det svært med at bringe psyken og selvtilliden op på det niveau, hvor jeg faktisk befinder mig nu. Hvis jeg får en skriftlig opgave, bliver jeg nødt til at tage mig sammen. Det er ikke noget, jeg brænder for. Selvom jeg sagtens kan løse opgaven, er der andre opgaver, jeg hellere vil give mig i kast med. Psykisk er jeg derfor ikke oppe på det niveau, som jeg er fagligt, når det drejer sig om skriftlige formuleringer.

Jeg har ikke oplevet situationer, hvor kollegaerne har bemærket min ordblindhed. Vi har alle vores stærke og svage sider. Det er dem, vi arbejder ud fra. Optimalt set bør man også udnytte folks stærke sider, og få andre til at fylde hullerne ud, hvis der nogle svage sider, der skinner igennem. Alle kan ikke være lige dygtige til det hele. Min svage side findes i nogle af de skriftlige ting, vi arbejder med. Min stærke side er til gengæld evnen til at kombinere metoder og oplysninger, således at der dannes noget nyt. Jeg er desuden god til at få tingene til at virke. I de tilfælde hvor det ikke virker, er jeg god til at foretage analyser og finde løsningen på problemerne. Det udnytter jeg i mit daglige arbejde, som jeg har en vis succes med.

Jeg er far til børn, der også er ordblinde ligesom mig. Jeg forstår derfor deres frustrationer. Derfor er det også en glæde at se, at der for det ene af børnene er gået hul på læsevanskelighederne, hvorved hun har opnået glæden ved at tilegne sig viden via læsning.

Jeg oplever, at fordi både min kone og jeg er ordblinde, har vi holdt lav profil over for børnene, hvilket har medført, at vi ikke har puttet dem i bås. Vi har i stedet støttet og hjulpet dem, samt givet dem positiv feedback på de ting, de laver. Jeg tror derfor ikke, at de har de samme blokeringer skriftligt, som jeg har. Det er vigtigt, at man sørger for at se det positive i det, børnene laver, og derved hjælper dem på en positiv og konstruktiv måde. Det værste, man kan gøre, er at pådutte børnene, de problemer man selv havde. Man skal ikke skabe forventninger til, hvad de ikke bør kunne finde ud af. Hvis man kører den linje, gør man skade på sit barn ved at stille begrænsninger op, som de kan have svært ved at overvinde. Det er der ingen grund til.

I min familie blev der ikke fokuseret på mine problemer

Mine egne forældre gjorde meget lidt for at afhjælpe mine problemer. I familien havde vi problemer med den situation, at mor og barn har rhesus positiv og rhesus negativ blodtyper, som medfører, at barnet danner antistoffer, hvorved moderens immunsystem bekæmper

barnet. Det medfører, at der er stor chance for at moderen afstøder fosteret. Derfor havde jeg ikke nogen søskende, før jeg blev 12 år.

Der var imidlertid en del problemer i forbindelse med min brors fødsel. Han blev født for tidligt, og han var meget syg. Familiens overskud blev således brugt på min lillebror, og det betød, at jeg i den periode i stor udstrækning måtte klare mig selv. Jeg er selvfølgelig meget glad for min bror i dag, men de problemer, der var med ham i starten, gjorde, at jeg selv syntes, at det var ekstra tungt i folkeskolen.

Jeg kan se nu, at jeg ikke havde det godt i skolen, fordi jeg blev moppet samtidig med, at jeg havde nogle gamle lærere, der havde et meget firkantet syn på tingene. Selvom min mor var på skolen for at diskutere problemerne, medførte det bare, at lærerne sagde til de andre børn, at de skulle være søde. Det hjalp selvfølgelig ikke! Jeg vil nærmere sige tvært imod, det gjorde det faktisk værre. Det eneste man opnår, er, at man bliver udstillet noget mere. Der var således ikke særlig meget hjælp at hente – hverken fra skolen eller fra mine forældre. Jeg gik derfor med mine problemer alene. Det var faktisk først, da jeg begyndte at dyrke idræt, at jeg begyndte at opbygge selvtillid og selvværd. Det var der ikke ret meget af i skoletiden.

Det var svært dengang, fordi jeg gerne bare ville være med, og jeg vidste aldrig, hvad de kunne finde på at drille med og hvornår. Hvis man i forvejen har et lavt selvværd, skal der ikke ret meget til, før mobning har sin effekt.

Frustrationen ved at have et lavt selvværd

Det har yderligere givet nogle frustrationer at have en høj intelligens samtidig med at være ordblind med et lavt selvværd. Selv i dag kan jeg befinde mig i situationer, hvor jeg føler mig urimeligt behandlet. For eksempel hvis der er nogen, der prøver at tage æren for mit arbejde eller mine ideer. Det er noget, der kan gøre mig virkelig harm. Jeg arbejder i sundhedssektoren, men jeg er ikke læge af uddannelse.

Når jeg i mit arbejde møder den holdning, at fordi man er læge, er man per automatik bedre end andre, bliver jeg irriteret. Den historie med, hvad forskellen er mellem Gud og læger? Hvilket er, at Gud ved, at han ikke er læge, er i visse tilfælde ikke helt ved siden af. Jeg møder nogle gange en faglig arrogance fra lægerne. De udtaler sig om noget, de ikke ved noget om, hvor de står og siger det forfærdeligste vås. Det er meget nemt at gennemskue, at de ikke har forstået noget. De har deres faglighed, og jeg har min faglighed. At de går ind på mit fagområde og kritiserer min faglighed, det er jeg ikke tilfreds med, og det protesterer jeg meget kraftigt imod. Det har måske ikke meget med min ordblindhed at gøre, men det hænger mere sammen med min baggrund med mobning. Derfor reagerer jeg voldsommere på den slags krænkelser. Men ordblindheden er selvfølgelig også med til, at jeg reagerer, fordi det har medført, at jeg har fået nogle nederlag. Ordblindheden har også placeret mig i nogle bokse, der har medført mobning – med lavt selvværd og lav selvtillid som følgevirkninger. Det slæber jeg stadig rundt på i de situationer. Jeg er bevidst om det, og det er første skridt til at lære at håndtere det på en hensigtsmæssig måde. Hvis man er opmærksom på, hvornår situationerne opstår, kan man styre uden om eller ændre på situationen, så man ikke bliver trampet på følelsesmæssigt. Det behøver ikke at betyde, at de andre gør det bevidst eller mener noget ondt med det, men når man er følsom på dette område, skal der ikke meget til, før følelserne er såret.

Men heldigvis er der mange, der tilhører den nye skole, hvor man har lært at udnytte hinandens stærke sider og lære af hinanden, samtidig med at man udviser gensidig respekt for hinanden.

Jeg har en anden sjov observation af mine kollegaer. De tager nogle ting for givet, når de er faglige. Specielt i diskussioner, hvor de benytter forkortelser om specielle sygdomskategorier. De glemmer at tage hensyn til, om man har samme faglige baggrund. Jeg har heldigvis ikke det store problem med det, men andre mennesker ville få problemer. Det lægger et låg på andres input, fordi de tager mange

ting for givet. Det er formodentligt ubevidst. Nogle bruger disse forkortelser, fordi de opfatter én på samme niveau som dem selv, mens andre benytter det selvhævdende. Det første kan være et tegn på manglende pædagogisk indsigt. Jeg ved, at hvis jeg gjorde det samme, ville de ikke forstå en pind af, hvad jeg talte om. Jeg forsøger derfor at forenkle tingene, og jeg forsøger at finde ud af, hvor folk befinder sig fagligt i forhold til mit budskab. Jeg prøver derved at justere min brug af fagtermer og informationsniveau til det niveau, de andre befinder sig på. Der er utrolig mange, der ikke evner dette. De befinder sig oppe på et meget højt niveau, uanset hvem de taler til – om det er til en kollega, eller det er til rengøringskonen. Jeg ser den slags som en form for umodenhed eller manglende pædagogiske evner. Det er noget, de ikke har lært endnu.

Jeg vil sige til andre ordblinde, at man skal sørge for at finde nogle succesoplevelser, således at selvværdet ikke tager skade. Men måske er det mere et råd til pårørende end til den ordblinde, da man som barn ikke selv har det overblik eller overskud, der skal til for at opnå dette.

Hvis man kan undgå skade på selvværdet, skal man nok klare sig. Omvendt hvis man bliver hængende i det lave selvværd, får man det svært. Man bliver nødt til at arbejde med tingene og finde metoder, hvormed man kan kompensere for sine problemer. Det bliver måske ikke til topkarakterer, men det fungerer alligevel. Man kan benytte KISS princippet "keep it simple stupid". Med det mener jeg, at man ikke behøver at gøre tingene sværere, end de behøver at være. De store tanker og ambitiøse projekter skal man derfor forbeholde de områder, hvor man er god, fordi man derved har større chancer for succes. Det har man behov for. Specielt inden for de områder, hvor man har nogle svagheder og hvor man føler, at man ikke slår til. Det er endnu mere vigtigt end der, hvor man har stor kapacitet. Her har man et større overskud til at lave fejl og leve med en enkelt fiasko. På et sådant område betyder et nederlag knapt så meget.

Lises beretning

Der hersker et snæversyn, når det gælder ordblindhed, hvilket fjernsynet ikke har været med til at forbedre, selvom det har medført et større fokus på problemet. Medierne har ofte lavet programmer om folk, der ikke har kunnet begå sig i skolesystemet – det er en meget ensidig fremstilling af ordblinde. At være dårlig i skolen er ikke det samme som at være ordblind. Nogle af dem er sikkert ordblinde, men ikke alle læsevanskeligheder er nødvendigvis ensbetydende med at være ordblind (Lise, studerende, medicin, 2007).

Jeg begyndte min skolegang på en privatskole, hvor der kun var 16 elever i klassen, og der var tid til os alle sammen, hvilket var godt for mig. Det er blandt andet grunden til, at jeg fik en god start på skolelivet.

Jeg har altid været væsentligt dårligere til det skriftlige end til det mundtlige arbejde i skolen. Det gjaldt i dansk og i alle andre fag. Det kom især til udtryk i diktaterne, hvor jeg havde meget svært ved at benytte en ordbog. Når man allerede er i tvivl om andet bogstav i ordet, er det meget svært at slå et ord op. I folkeskolen blev jeg rost meget for den energi, jeg lagde i mit skriftlige arbejde.

Min søster og min mor er begge formentligt ordblinde, det er derfor noget, vi kender til hjemme. I folkeskolen fik jeg at vide af min dansklærer, at jeg muligvis kunne være ordblind, men at det ikke var af en sådan karakter, at jeg havde behov for hjælp. De foretog derfor ikke en udredning i folkeskolen. Det gjorde man ikke, fordi jeg egentlig klarede mig godt. Jeg klarede mig dårligt i forhold til resten af klassen i diktater, men ellers var jeg en god og flittig elev.

I gymnasiet værdsatte min dansklærer ikke min skriftlige indsats

Jeg blev erklæret egnet til gymnasiet. I gymnasiet var der mange elever i klassen, og læreren havde derfor ikke rigtig tid til mig længere. På et tidspunkt nævnte min klasselærer, at der kunne være noget om, at jeg

var ordblind. På det tidspunkt havde jeg set mig lidt sur på ham, fordi jeg ikke følte, at han værdsatte min indsats eller det store arbejde, jeg lagde i det. Lige pludselig blev jeg stemplet med et 7 tal, hver gang jeg afleverede noget skriftlig, og jeg fik de fejl, jeg havde lavet, dunket i hovedet. Det var tilsyneladende ligegyldigt, hvor genial, jeg selv syntes, at stilen havde været, eller hvor gode pointer, jeg selv syntes, at jeg var kommet med. Det var aldrig godt nok, fordi der var sproglige fejl i det, der var skrevet.

Jeg har altid været glad for at gå i skole, og dansk var altid mit bedste fag. Jeg plejede altid at være god til det mundtlige i faget. Jeg har altid været god til at analysere, og fandt det enormt spændende at læse alle teksterne. Jeg læste meget og beskæftigede mig meget med sproget. Jeg kunne slet ikke forstå, at jeg ikke fik en positiv tilbagemelding. Jeg fik aldrig mere end et 7 tal ud af det, lige meget hvor hårdt jeg end prøvede at gøre det bedre. Jeg begyndte derfor i stedet at vende blikket mod de fag, jeg syntes var sjove.

Hvis man ser på mit karakterblad, kan man se, hvad der er mine skriftlige karakterer, og hvad der er mundtlige karakterer. Jeg fandt hurtigt ud af, at jeg ville være læge, og det krævede et højt karaktergennemsnit. Jeg havde meget svært ved at ændre på de skriftlige karakterer, dem kunne jeg ikke hive op. Jeg kunne regne ud at for hvert 7-tal, jeg fik i skriftlig karakter, skulle jeg have et 11-tal i en mundtlig karakter. Jeg knoklede derfor for at opnå dette mål. Gymnasiet var en kamp, for at få det gennemsnit, jeg skulle have, for at komme ind på medicinstudiet i Aarhus. Jeg fik det heldigvis. Jeg var heldig at være blandt de små årgange, og det krævede derved kun 9,1 i gennemsnit, for at komme ind. Det havde jeg arbejdet hårdt for. Jeg kan derfor ikke sige, at jeg bare lænede mig tilbage i gymnasiet mens karaktererne kom til mig. Men når jeg ser tilbage på gymnasietiden, syntes jeg det var en god tid. Vi havde et rigtig godt sammenhold i klassen.

Første år på medicinstudiet blev en bitter pille at sluge

Jeg tog et sabbatår mellem gymnasiet og universitetet. Jeg dyrkede meget gymnastik, derfor brugte jeg året på at dyrke gymnastik på en idrætshøjskole, og inden da arbejdede jeg, for at få penge til det. Jeg turde ikke vente yderligere et år med at søge ind på universitetet, for der kom større årgange efter mig. Jeg ville ellers gerne have været ude at rejse, men turde ikke vente, da jeg så risikerede at kvotienten steg. Jeg havde ikke lyst til at skulle igennem kvote 2, da disse pladser blev reduceret. Gennemsnittet steg heldigvis ikke, og jeg kom ind på kvote 1.

Jeg kom ind på medicinstudiet sammen med en masse andre håbefulde studenter. Jeg var som nævnt ikke så god til det skriftlige, men jeg havde altid klaret mig godt alligevel. Jeg har altid kunnet nå mine ting, og jeg har gjort mig umage. Hvis jeg bare gjorde mit arbejde grundigt, så gik det. Jeg tog det første år på medicin og dumpede det ene af mine to fag. Det var første gang jeg oplevede, at arbejdsbyrden var for stor for mig. Lige meget hvor hårdt jeg arbejdede, havde jeg ikke timer nok i døgnet, til at nå at lære det, jeg skulle. Jeg kunne simpelthen ikke nå at læse pensum de 3 gange, der skulle til for, at jeg kunne tingene udenad. Det var et kæmpe chok og en kæmpe skuffelse for mig. Jeg havde aldrig prøvet, at det, jeg arbejdede på ikke lykkedes for mig.

Det første år bestod blandt andet af Anatomi, hvilket bl.a. indeholdt at skulle lære et nyt sprog – latin. Det besværliggjorde mit arbejde, da jeg ikke kun skulle lære enormt mange sider udenad, men samtidig et helt nyt sprog.

Det var en krise. Det her var min drøm og jeg dumpede. Jeg følte mig lidt afvist af mit studie. Heldigvis var der 40 %, der dumpede det år, så jeg havde mange omkring mig i samme situation.

Det gode ved, at jeg dumpede det første år – for der er jo noget positivt i det at dumpe, selvom man ikke kan se nogen fornuft i det, når man står i situationen – var at jeg var nødt til at erkende at

arbejdsbyrden var for stor, hvis jeg fortsatte med at arbejde, som jeg hidtil havde gjort.

Tidligere har jeg klaret mig ved arbejdsomhed og grundighed, men nu blev det anderledes. Det blev vigtigt at kunne skære ind til benet og finde essensen i et stort og svært pensum. Jeg lærte, at jeg blev nødt til at gribe studiet an på en anden måde. Jeg fik ikke noget ud af at læse 14 timer i døgnet længere. Jeg blev trist og jeg blev udkørt. Jeg fik lagt strategien om og læste nu kun 7-8 timer, fik dyrket sport og brugte tid med familie og venner.

Et dejligt minde fra den sommer, hvor jeg dumpede, fik jeg hos mine forældre. Jeg tog selvfølgelig grædende hjem, og fortalte, at jeg var dumpet. De ønskede mig tillykke med en næsten bestået eksamen, for jeg var jo tæt på med mit 5 tal. De sagde, at de kunne huske, jeg havde fortalt, at det krævede 40 % rigtige svar, for at få karakteren 5, og at det krævede 50 %, for at bestå eksamen. Det var derfor meget tæt på, at jeg havde bestået. Så grinede vi alle sammen. Jeg fik stor opbakning hjemmefra, og det er dejligt at have en base, man altid kan søge hen til, hvis man har brug for støtte og opmuntring.

Inden jeg startede med at læse, diskuterede jeg muligheden for at læse medicin med mine forældre. De mente, det var hårdt arbejde i mange år, og en stor mundfuld for mig at læse medicin. De gjorde opmærksom på, at man ikke skulle vælge studie efter, hvad man troede, der var flot og fint. Man skulle vælge efter, hvad man ville blive glad for at lave mange år frem. Men samtidig slog de fast, at de ville støtte mig lige meget, hvilken uddannelse jeg valgte. Da jeg dumpede, kunne jeg ikke lade være med at tænke på, om det havde været en for stor opgave for mig at læse medicin. Men tvivlen fik ikke lov til at bide sig fast, og mine forældre har aldrig gjort andet end at støtte mig i mine beslutninger. Når livet giver én lidt modgang, er det utroligt meget værd at have et sikkerhedsnet i form af forældre og venner. Det gør at man rejser sig igen efter at være faldet.

Jeg kom i en god læsegruppe til reeksamen, og vi bestod alle sammen samme sommer. Vi kunne derfor fortsætte sammen med de andre på 3. semester uden forsinkelse. Vi følte os heldigvis heller ikke stemplet, selvom vi var dumpet, da der var mange, der havde gjort det samme. Det var derfor ikke noget, der lå mig tungt, men jeg kan stadig få kuldegysninger, når jeg går forbi anatomibygningerne. Mindet om den sommer står soleklart.

Studiet gik herefter godt. Vi gik i gang med at lære om funktion og sammenhænge, hvilket jeg altid har været god til. Studiet har egentlig faldet mig nemt resten af tiden, hvor det har omhandlet, hvorledes kroppen fungerede, og hvad der sker hvis kroppen bliver syg. Der har jeg heldigvis fået oprejsning fagligt. Det første år lærte mig den vigtige lektie, at hårdt arbejde ikke er alt – den der læser flest timer, klarer sig ikke nødvendigvis bedst. Det gælder om at blive god til at finde den måde, man lærer på. Og éns indlæringsmetoder svarer ikke nødvendigvis til venindernes. Jeg måtte lære at læse mindre og være selektiv i forhold til det, jeg skulle lære, idet jeg måtte erkende, at man ikke kan nå at lære det hele. Jeg måtte desuden konfrontere den lille perfektionistiske pige, der havde klaret sig igennem gymnasiet ved at arbejde hårdt. Hendes metode virkede ikke længere.

Jeg tog første del af medicinstudiet ved at lave en meget systematisk gennemgang af alt mit læstestof; skrev noter til det absolut vigtigste, lavede skemaer, tegnede meget osv. Min nye arbejdsmetode har betydet, at jeg altid har haft god forståelse af det, jeg har arbejdet med. Det er ikke altid, at jeg kan huske alle tingene udenad, men jeg har altid haft forståelsen af stoffet. Sidenhen er jeg gået direkte igennem mine eksamener, og jeg har fået 7 og 8, hvilket er et pænt niveau på medicin.

Min ordblindhed har også en positiv side og det hjælper mig til at leve med det.

Ordblindhed er ikke kun en ulempe på medicinstudiet. Ordblinde lærer ikke at stave ordene via bogstavernes lyde, men vi afbilder ordene i stedet for. Denne egenskab er en fordel indenfor medicin, på grund af de mange mekanismer og tekniske tegninger, man skal huske udenad. Jeg kan se tingene for mig, billeder og figurer husker jeg særligt nemt. Jeg har det derfor godt med power point-shows, for her ser jeg billeder, der kobles sammen med forelæserens forklaringer. Det er således ikke kun en ulempe at være ordblind. Man skal lære at udnytte, at man er skruet sammen på en anden måde. Nu ser jeg det bestemt ikke som noget problem.

Efter nedturen på 2. semester følte jeg mig lidt snydt. Jeg tænkte: "hvorforskal man skrive eksamen i hånden" – jeg nåede jo ingenting. Jeg havde svært ved at nå at skrive alt ned under denne 6 timers prøve. Skrivehastigheden gik drastisk ned, hver gang jeg stødte på ord, jeg ikke kunne stave til. Jeg tabte derved sammenhængen, hvilket forringede kvaliteten af det, jeg skrev. Jeg var desuden meget frustreret over at komme på en højere læreanstalt, hvor man ikke måtte bruge pc til eksamen. Det virkede totalt oldnordisk. Jeg følte ikke, jeg leverede mit yderste, da jeg skriver med tifingersystemet, og jeg staver betydeligt bedre på et tastatur end med en blyant. Jeg ville derfor bedre kunne nå at redegøre for komplicerede sammenhænge, hvis jeg måtte bruge computer.

Jeg talte med min søster om dette problem, og hun fortalte, at hun havde en veninde, der havde fået hjælp for ordblindhed ved universitetet. Hjælpen indbefatter, at man kan få mere tid til eksamen. Dette kunne afhjælpe mit problem med at være langsom. Min søster og jeg var aldrig blevet udredt for ordblindhed, men hvis det kunne være med til, at man fik lidt længere tid til eksamen, ville det være det værd. Jeg gik derfor forbi studiekontoret på medicin, for at forhøre mig om mulighederne for hjælp til ordblinde. De vidste umiddelbart ikke, hvad

ordblindhed var for noget. Jeg fik desuden den fornemmelse, at de tænkte, at hvis jeg var ordblind, kunne jeg ikke være medicinstuderende. Man var jo dum, og derved ville man aldrig komme ind på medicinstudiet som ordblind. Lidt skuffet over den uvidenhed, slog jeg problemet hen. Der gik et lille stykke tid, hvorefter studiekontoret skrev til mig med information om Rådgivnings- og støttecentret.

Det var første gang jeg skulle erkende personligt, at jeg måske var ordblind. Tidligere havde jeg dækket over problemet med hårdt arbejde. Men det var en selverkendelse, jeg havde behov for, ellers var jeg ikke kommet videre. Hvis jeg ikke havde haft nedturen efter 2. semester, var jeg sikkert aldrig blevet udredt. De var meget søde hos Rådgivnings- og støttecentret. Men det var værre, end jeg havde forestillet mig at skulle tage testen. Det var ikke sjovt at blive konfronteret med alle de stavfejl, man havde lavet. Det var næsten ligesom at blive sat tilbage i 6. klasse, når man fik 6 for sine diktater, mens alle de andre elever fik 10 eller 11. Men det gav mig den selverkendelse, jeg havde behov for. Støttecentret udredte mig til at være ordblind, men at jeg allerede var godt selvhjulpen, så mit "handikap" var lille. De tilbød en bærbar pc og undervisning, hvis jeg havde lyst. Jeg tog imod tilbuddene og fik raffineret mine notatteknikker og lært at skimme en tekst og få det vigtigste med alligevel. Jeg opnåede desuden, at jeg også fik længere tid til eksamen. Alt i alt fik jeg rigtig meget ud af vejledningen, jeg fik på støttecentret.

Ved den første eksamen med forlænget tid, følte det mærkeligt at få tildelt det bord med skiltet, hvorpå der stod "forlænget tid". Folk spurgte mig, hvorfor jeg sad ved dette bord. Normalt er det folk, der ammer eller har ondt i ryggen, der sidder ved disse borde. De blev hurtigt tavse og vidste ikke, hvad de skulle sige, når jeg forklarede, hvorfor jeg sad der. De vidste slet ikke, at man kan klare sig godt og skjule sit handicap.

Folk kan ikke forstå, at jeg ikke har svært ved at læse, og at min læsehastighed ikke er lav. Mit problem ligger i at stave ordene korrekt, specielt dem, jeg ikke møder til dagligt. Folk har en tendens til at forbinde ordblindhed med, at man har en lav intelligens. Men det er ikke rigtigt. Ordblindhed medfører selvfølgelig, at man må arbejde hårdere med ting, der kan falde andre naturligt. Men med en lidt anden angrebsvinkel kan man nå ligeså langt. Folk der er venstrehådede kan jo også lære at skrive ligeså pænt som dem, der er højrehådede. Jeg har aldrig hørt et ondt ord om min ordblindhed fra mine medstuderende. Jeg har heller ikke været ked af at fortælle det, selvom det samtidig ikke er noget, jeg annoncerer med.

Efter undervisningen på støttecenteret har jeg har lært at gennemskue, hvorledes ordblinde bygger sætninger op syntaktisk, og hvilke fejl ordblinde laver sprogligt og skriftligt. Derved har jeg opdaget, der er mange ordblinde inden for medicin. Jeg læste på et tidspunkt en brugermanual, der var skrevet af en overlæge fra Rigshospitalet. Jeg kunne ikke lade være med at grine, da jeg havde læst den. Det var meget tydeligt, at han var meget ordblind. Der var ingen stavefejl i manualen, for de bliver rettet af en sekretær. Det var hans sprogbrug, der afslørede ham. Jeg viste teksten til min læsepædagog, og hun kunne heller ikke lade være med at grine. Det kan virke helt befriende, når man finder andre i samme båd som en selv.

I dag er jeg god til at formulere mig på skrift, men det tager lidt længere tid for mig end for andre af mine medstuderende. Hvis jeg skal lave noget godt skriftligt arbejde, skal jeg arbejde hver sætning igennem en del gange. Mine formuleringer er simple med mange hoved- og bisætningskonstruktioner. Jeg laver ikke kringlede sætninger med mange kommaer. Jeg formår at videregive meningen meget tydeligt. Når folk forsøger at benytte indskudte sætninger, som de ikke magter, taber de tråden og pointen med det, de skriver. Det

problem har jeg løst efter at være blevet bedre til at forstå sætningers syntaks.

Jeg tror, at mange ordblinde får et chok, når de kommer på universitetet. Det er et meget større læsepensum, end det man er vant til fra gymnasiet. De teknikker, man har brugt i gymnasiet til at komme igennem eksamen, kan man ikke overføre til universitetet. På universitetet møder man for første gang et stort pensum til udenadslære.

Jeg har opnået en forståelse for min ordblindhed og jeg ser derfor lyst på fremtiden.

Under studiet har jeg rejst og læst i udlandet. Det har været spændende at prøve. Jeg læste traditionel kinesisk medicin og akupunktur i Kina. Jeg har ikke en særlig holistisk tilgang til medicin, og er selvfølgelig meget farvet af min forkærlighed til vestlig medicin. Men jeg fandt opholdet i Kina interessant og er glad for den indsigt, jeg fik. Undervisningen foregik på engelsk og holdet bestod primært af sygeplejersker, fysioterapeuter, jordmødre og læger. Jeg havde ingen problemer med hensyn til ordblindhed overhovedet. Jeg oplevede derimod, at jeg havde en kæmpe force, fordi jeg i kraft af mit studie har teknikken til hurtigt at tilegne mig ny viden. Jeg var et halvt år på universitetet i Nanjing, Kina, hvor jeg blev udfordret på min videnskabelige tankegang.

Jeg dimitterer om et år, og jeg glæder mig til at komme ud og virke som læge. I mine fremtidige jobs som læge bliver jeg ikke påvirket af min ordblindhed, da jeg kommer til at diktere langt det meste skriftlige arbejde. Hvis jeg i enkelte tilfælde selv skal skrive, er det ikke noget, jeg ser som et problem.

I hele min skolegang har jeg aldrig prøvet at blive gjort nar af på grund af stavfejl. Men det er desværre nok tilfældigt. Frygten har dog altid været der, og jeg har følt, det var ubehageligt, hvis jeg har overværet andre børn blive mobbet grundet skriftlige fejl. Frygten for

at blive gjort til grin er nok hos alle med diagnosen dysleksi. I voksenalderen har jeg lagt mærke til, at de personer, der gør opmærksom på stavefejl, ofte ikke mener noget ondt med det. Jeg kan til gengæld tage mig selv i at blive skide sur, når de gør det. Men det er ikke noget jeg frygter. Jeg har affundet mig med, at hurtigt håndskrevne notater kan have stavefejl, og det er jeg ikke flov over.

Nogle gange kan jeg have det skidt med, at jeg har fået hjælp. Fordi jeg ikke føler jeg er dårligere stillet end mange andre på studiet. Men jeg får hjælp, fordi jeg har fået konstateret, hvori mine svagheder er, og fordi det falder inden for kategorien ordblindhed. Der er mange andre, der har behov for hjælp. Systemet er bare indrettet sådan, at kan du blive placeret i en bestemt kasse, kan du få hjælp. Man kan godt være dårlig til at stave uden at være ordblind. De personer kan også have problemer, men de kan desværre ikke få hjælp.

Jeg er beæret over al den hjælp, man får. Hvis man ligger i den gode ende af ordblindespektret, kan man fuldstændig eliminere sine problemer med ordblindhed, via de metoder man lærer. Problemerne bliver analyseret, og tingene bliver forklaret, indtil man har forstået, hvad man gør forkert. Man kan komme langt, hvis man får knækket koden til, hvordan indlæringen foregår.

Med hensyn til at modtage hjælp tidligere i skoleforløbet afhænger det af, om man er parat til at modtage den. Det forudsætter, at man har erkendt sin situation. Jeg tror ikke jeg ville have fået det samme udbytte af specialundervisning i folkeskolen eller gymnasiet, da jeg i den alder ville gøre alt, for ikke at skille mig ud fra mængden. Jeg var desværre først moden nok til at få hul på problemet i en voksen alder.

Mit råd til andre ordblinde er, at du kan, hvad du vil! Hvis universitetet er det, man vil gå i krig med, kan man også sagtens komme igennem det. Det er ikke kun en ulempe at være dyslektiker, og det kræver ikke nødvendigvis meget mere arbejde. Men det kræver, at man skal finde den arbejdsmetode, der passer til ens indlæring, så

man får optimeret processen. Man må ikke låse sig fast i, hvordan de andre tilegner sig stoffet. Det kan godt være, at du ikke kan nøjes med at læse bogen 3 gange, men at du bliver nødt til at læse bogen færre gange og så skrive noter og tegne billeder af sammenhængene. Men når man finder ud af, hvordan man mest effektivt tilegner sig viden, går det hele meget nemmere. Og det at blive dygtig og hurtig til at sætte sig ind i nyt stof bliver en kvalifikation, man får glæde af resten af livet. Man må ikke lade sig begrænse i sine drømme og tro, at de ikke kan udføres, for det kan de.

Forældre skal huske at støtte op om deres børn. I danner deres sikkerhedsnet. I må ikke blive for rystede, hvis jeres børn dumper deres eksamener, de skal nok klare sig, især hvis I hjælper dem til at rejse sig igen.

Marias beretning

Når jeg skriver, vil der selvfølgelig være stavfejl, men det har jeg ikke længere tid til at hæfte mig ved. Man vil altid møde nogen, der hæfter sig ved stavfejlene, men det er deres sag. Jeg er selvfølgelig ikke ligeglad med, hvad jeg sender ud. Hvis det er vigtigt, får jeg andre til at rette teksten igennem. Men egentligt interesserer jeg mig ikke for retstavning og grammatik, for det er der heldigvis andre, som er gode til (Maria, studerende, dramaturgi, film og tv, 2007).

Jeg gik på en lille landsbyskole, hvor der gik 12 elever i hver klasse, og derfor havde læreren meget tid til hver elev. Jeg var god til matematik i folkeskolen, så det var der, jeg var foran, og det var først i anden eller tredje klasse, at det gik op for mig, hvor dårlig jeg var til at læse. På et tidspunkt havde vi et læsekursus, og jeg blev sat i den dårligste gruppe. Det kunne jeg overhovedet ikke acceptere. Jeg satte mig derfor for, at jeg ville lære at læse. Min lærer sagde til mig, at jeg ikke kunne komme i den bedste gruppe uden at have forbedret mig i forhold til de forskellige læsetrin. Jeg måtte begynde i den svage gruppe, og når jeg blev bedre end dem, kunne jeg komme videre til næste gruppe osv. Der var ikke andet at gøre end at komme igennem alle bøgerne. Jeg lagde derfor alt andet på hylden for at nå dette mål, hvilket er kendetegnende for min personlighed – jeg er meget stædig.

Jeg nåede mit mål og kom i gruppen for gode læsere, men da målet var nået, stoppede jeg med at øve mig. Efter min egen opfattelse havde jeg nået mit mål, men jeg nåede aldrig op på niveau med dem i denne gruppe, og de forblev bedre end mig. Men det var jeg ikke bevidst om på det tidspunkt.

Da vi skulle i gang med at skrive stile, valgte min klasselærer, at jeg ikke skulle straffes for alle mine stavfejl. Jeg var glad for at skrive, og det ville hun ikke ødelægge. Min første stil strakte sig over to

kladdehæfter, men hun satte kun røde streger i de første tre sider af stilen, hvor alt til gengæld så var rødt.

Det var dejligt for mig, at jeg havde nogle få ord, jeg skulle arbejde med fra gang til gang. Det var således noget, jeg kunne overkomme, og jeg blev ikke frataget modet og lysten til at skrive. Hvis der var ord, jeg blev ved med at have problemer med, blev det kun streget under én gang.

Jeg var således ikke særligt mærket af mine problemer, da det var noget jeg kunne overkomme, samtidig med at min skrivelyst ikke blev taget fra mig. Jeg havde denne dansklærer fra 1. til 6. klasse.

Jeg var en stille pige i skolen. Så stille som man kan være. Jeg var dårlig til dansk, men det opvejedes af, at jeg var god til matematik. Jeg var også meget stille i tysk- og engelsktimerne, da jeg ikke var god til fremmedsprogene. Jeg ville helst ikke sige noget. Jeg talte helst dansk, hvis jeg skulle sige noget i disse timer.

Skolen sendte mig til specialundervisning. Jeg blev testet, men jeg snød systemet ved at gennemskue testen, og klarede mig derfor godt. Jeg blev sendt tilbage til klassen med den besked, at jeg var for dygtig til at få specialundervisning. I 7. klasse fik jeg en ny klasselærer, der gik mere op i det skriftlige arbejde. Jeg brugte en PC, når jeg skrev mine stile, og den hjalp med at tage nogle af stavfejlene. På trods af det var beskeden, at jeg havde problemer med stavning og andre sproglige fejl. Men hun sagde, at jeg skrev gode historier, og jeg skulle ofte læse dem op for klassen. De andre i klassen kunne også lide mine historier, som kunne være lidt tossede. Jeg kompenserede for mine skriftlige mangler ved at bruge det, jeg havde skrevet som noter, og ud fra dem pyntede jeg på historien. Jeg udnyttede og udviklede derved mit performancegen.

Et skoleskifte blev lidt af et chok

Jeg skiftede skole i 8. klasse. Min nye dansklærer gjorde det klart for mig, at jeg aldrig ville få mere end karakteren 7 i dansk. Denne besked

tog modet og lysten fra mig. Jeg mistede således min koncentration i timerne. Selvom jeg havde fået denne besked, blev jeg sat til at være tutor i dansk for en pige fra Bosnien. Hun var næsten kommet direkte fra Tusla og kunne meget lidt dansk. Hun var begyndt på en anden skole ca. 3 måneder før sommerferien, og hun havde også fået undervisning i sommerferien. Hun begyndte således i min klasse efter sommerferien. Skolen havde ikke ressourcer til at give hende en privatlærer, så jeg blev sat på opgaven i stedet for.

Vi kommunikerede på dansk og ved at tegne os frem til forståelsen. Hun var meget intelligent, og hun lærte derfor hurtigt. Min hjælp bestod i at lære hende forskellen på en og et samt simpel grammatik. Det var jeg godt nok i stand til at hjælpe hende med, men jeg var ikke den bedste til at hjælpe, for hvis hun stillede nogle uddybende spørgsmål, kunne jeg ikke svare på dem. Jeg ville egentlig have haft bedre af selv at følge med i danskundervisningen, men jeg mistede i stedet mange af mine egne undervisningstimer for at hjælpe hende. Jeg havde ingen problemer med at hjælpe i matematik og i de andre fag, men i dansk og tysk var det et problem. Jeg fandt det pinligt at spørge ind til de ting, jeg havde mistet i de timer, jeg var fraværende. Jeg var meget sårbar i teenageårene, og jeg ville helst ikke fremstå som værende dum. Jeg prøvede derfor at aflure det, jeg ikke havde lært.

Jeg husker de sidste år i folkeskolen som et helvede, hvor jeg bare forsøgte at følge med. Da vi fik karakterer, gik det op for mig, at jeg lå nogle karakterer under de andre i klassen, og det irriterede mig utrolig meget. Jeg fandt ud af, at jeg ikke uden videre kunne sætte mig ned og læse en masse bøger, som jeg gjorde i 1. klasse, for at nå klassens niveau. Det var stavning og grammatik, der var problemet, og det kunne jeg ikke lære ved at sidde med det alene uden nogen til at forklare det.

Jeg kunne ikke få hjælp hjemmefra. Min mor er dårlig til at stave, og hun er højst sandsynligt ordblind. Min far har ingen problemer med

stavning, men mine to mindre søskende har samme problemer som mig, og de tog meget af opmærksomheden. Jeg var den store, og jeg ville ikke have hjælp. Derfor fik jeg ikke den støtte, jeg egentlig havde behov for. Men der er dog visse ting, jeg husker, jeg fik hjælp til.

Da jeg var en lille pige, kunne jeg ikke skelne spejlvendte bogstaver og tal såsom p og q, d og b eller 3 og 5 fra hinanden. Min far hjalp mig ved, at han tegnede vores spisebord med to stole over for hinanden, hvor den ene stol var min, og den anden hans. Han lavede stolene således, at jeg sad på b og p, mens han sad på d og q. Jeg skulle derfor bare tænke på det billede, når jeg var i tvivl, og jeg kan stadig finde på at tænke på det billede. Jeg kan heller ikke kende forskel på højre og venstre, så da jeg lærte at køre bil, havde jeg markeret venstre og højre på hænderne for at holde styr på det.

Jeg endte folkeskolen med at få et 9-tal i skriftlig dansk, hvilket min dansklærer gik helt i ekstase over. Jeg fik på den måde lidt selvtillid med mig fra denne skole, og det gav mig lysten til at skrive igen. Jeg fortsatte herefter på efterskole.

Efterskolen genopbyggede min selvtillid

På efterskolen havde jeg en god veninde, som rettede alt det, jeg skrev, før det blev afleveret. Det medførte at jeg fik karakteren 10 og 11 i alt skriftligt. Da det altid var i sidste øjeblik, at hun rettede mine stile, gik vi ikke grundigt igennem mine fejl, men alligevel er der ting, hun lærte mig, som stadig hænger ved. Hun var god til at sætte billeder på de grammatiske regler, så jeg kunne forstå dem. Jeg blev ikke fanget i at være ordblind på efterskolen, fordi min veninde rettede mine stile.

Som tidligere nævnt var jeg i folkeskolen altid stille i timerne, selvom jeg var meget højtråbende uden for timerne. Men jeg havde inden efterskolen fundet ud af, at hvis man skulle have høje årskarakterer, skulle man svare på alle både ledende og åbne spørgsmål, der blev stillet i timerne. Jeg benyttede mig af den taktik på efterskolen, hvor ingen kendte mig fra tidligere. På den måde startede

jeg på en frisk. Min lærer vidste, at jeg havde et problem, men han ville ikke bruge kræfter på det, og det var jeg enig med ham i. Han ville hellere dyrke det, han syntes, jeg var god til end at bekræfte mig i det, jeg var dårlig til. Det var guld værd for mig. Det kan godt være, at jeg ikke lærte meget stavemæssigt, men min selvtillid blev bygget op, hvilket jeg tror, er det vigtigste.

Jeg har en meget anderledes måde at besvare opgaver på end de fleste andre. Jeg tænker alternativt og i andre retninger, end man normalt gør. Det medførte, at min dansklærer fortalte mig i forbindelse med eksamen i skriftlig dansk, at han ville blive nødt til at forhandle med censor om et 7 tal. Da karakteren endelig kom i løbet af sommeren, fik jeg 9. Det gik til gengæld helt galt i skriftlig tysk og skriftlig engelsk. Jeg fik 5 i tysk og 03 i engelsk. Der blev det tydeligt, at jeg haltede bagefter. De mundtlige karakterer i fagene var middelkarakterer.

Jeg var træt af karakterræset

Jeg fortsatte på HF, fordi jeg ikke gad hele karakterræset. Jeg ville helst have skolen overstået. På HF fik jeg en dansklærer, der ligesom min dansklærer fra 8. klasse sagde, at jeg aldrig ville kunne få mere end karakteren 7 i dansk. Jeg ved ikke hvorfor, men karakterer påvirker mig mere end ord. Ord kan jeg selv dreje til noget positivt, mens der ikke kan gøres meget ved en karakter. Det gjorde derfor ondt, at få den besked igen. Jeg har desuden en tendens til at sammenligne mine karakterer med andre, hvilket ikke er en god vane, når man får en sådan besked.

Jeg skulle tage en test for at skolen kunne se, hvilke problemer jeg havde. Testresultaterne viste klart, at jeg havde behov for hjælp, og jeg blev sendt til specialundervisning. Læreren, der stod for specialundervisningen, spurgte mig, hvad jeg havde fået i karakter i skriftlig dansk i 10. klasse. Jeg fortalte ham stolt, at jeg fik 10 og 11. Han gav mig så den besked, at han på den baggrund ikke kunne hjælpe

mig. Jeg forsøgte at overbevise ham om, at jeg stadig havde behov for hjælp, fordi jeg havde dumpet den test, de havde givet mig. Dette argument overbevidste ham ikke, men han gav mig tilbuddet om, at jeg kunne komme til specialundervisningen, hvis jeg fik behov for det. Dette tilbud benyttede jeg mig aldrig af, fordi det ville være et nederlag for mig. Jeg havde fået at vide, at jeg var for dygtig til at være der. Det skræmte mig lidt – jeg var for dygtig til at få hjælp.

Det var på dette tidspunkt ikke gået op for mig, at jeg var ordblind. Jeg troede, at jeg var dårlig til at stave. Jeg var aldrig blevet testet for ordblindhed.

Jeg var dårlig til samfundsfag på HF, fordi der var mange fremmedord og kringlede sætninger, jeg ikke forstod. Den gang var jeg af den overbevisning, at faget ikke interesserede mig, og at jeg derfor ikke gjorde mig umage. Jeg afsluttede HF med nogle gode mundtlige karakterer, mens de skriftlige eksamener bare var noget, der skulle overstås.

Kursisterne i HF-klassen havde en gennemsnitsalder på 21 år. Jeg var den yngste med mine 16 år, og jeg kunne derfor huske meget af det, jeg havde lært i folkeskolen. Det betød at jeg lå på karakterniveau med de andre, når det gjaldt fag, jeg ellers var dårlig til. Den første karakter, jeg fik til eksamen, var et 6-tal i tysk, hvilket jeg var meget knust over, for jeg var en af de bedste til tysk i klassen. Det skal dog lige siges, at hele klassen var meget dårlig til tysk.

Det var på HF, at jeg udviklede en god selvdisciplin for hårdt arbejde. Der var plads til hårdt arbejde, fordi jeg ikke gik meget i byen. Mine klassekammerater var alle meget ældre end mig, og jeg kunne derfor ikke tage i byen med dem om lørdagen, for jeg kunne ikke komme ind på diskotekerne. Jeg havde således meget tid til at lave lektier. Af den grund virkede universitetstanken ikke skræmmende på mig, da det eneste, jeg var blevet advaret om var, at universitetet krævede selvdisciplin, og det havde jeg. Det var nærmere for meget selvdisciplin, der var mit problem.

Læsebyrden og sværhedsgraden kom alligevel som en overraskelse

Det var et stort chok for mig at begynde på universitetet i Dramaturgi. Læsemængden var enorm. Desuden var meget af litteraturen på engelsk, og det overraskede mig, at jeg var så dårlig til engelsk. Sproget på universitetet var meget anderledes, end det jeg var vant til. Da vi havde faget videnskabsteori, forstod jeg intet. Under disse forelæsninger blev der brugt mange fremmedord, og meningen gik derfor hen over hovedet på mig. Jeg satte mig således for ikke at bruge fremmedordene. De andre studerende troede, at jeg var for smart, fordi jeg ikke benyttede mig af dem, selvom sandheden var, at jeg ikke havde forstået dem. Det var et helt nyt sprog, jeg skulle lære – dansk for viderekommende.

Under det første år på universitetet frygtede jeg eksamen meget. Jeg gik nærmest i isolation fra jul og gennem hele foråret for at læse til sommereksamenene, som bestod af en skriftlig opgave og en mundtlig eksamen. Under den skriftlige opgave gik jeg lidt i panik, og jeg fik derfor hjælp af min kæreste. Jeg fik også en ven fra klassen, som havde læst litteraturvidenskab, til at komme og hjælpe. Han rettede min opgave igennem, hvilket tog ham en dag. Det var hårdt, men det var super godt og meget lærerigt.

Den mundtlige eksamen var i teaterhistorie, hvor eksamen bestod af et oplæg, man selv havde lavet, og efterfølgende en overhøring i hele teaterhistorien. Før jeg selv skulle op til denne eksamen, overværede jeg eksaminationen af to fra min læsegruppe. Den ene havde lavet et godt oplæg, men han kunne ikke svare på noget ved overhøringen, men han fik alligevel et 10-tal. Det gav mig selvtillid, fordi jeg havde kunnet svare på mange af de spørgsmål, der blev stillet. Jeg havde derfor stor selvtillid, da jeg skulle til eksamen. Jeg var klar over, at mit mundtlige oplæg ikke var velfunderet teoretisk. Jeg fik svaret på alt, hvad der blev spurgt om, men da der blev spurgt til en græsk komedies sceneremedie, samt til hvad den hed på græsk, fik jeg lidt problemer. Jeg forsøgte at udtale det oldgræske navn for rekvisitten,

men hun rettede mig i udtalen. Jeg kunne genkende ordet, men jeg kunne ikke huske udtalen af ordet. Når jeg møder fremmedord, prøver jeg mig frem med at huske, hvordan ordene skal udtales, men jeg har ofte selv opfundet min egen udtale.

Eksamen fortsatte med eksempler på ord, jeg ikke udtalte rigtigt. Jeg havde på trods af det en god fornemmelse for min præstation, fordi jeg havde svaret rigtigt på spørgsmålene. Jeg fik 8 i karakter, hvilket overraskede mig, for jeg troede, at jeg havde fået mere. Begrundelsen for karakteren var, at det forventes, at jeg kunne sprogene. Jeg burde derfor tage italiensk- og græskundervisning for at lære ordenes korrekte udtale. Den meddelelse slog mig helt ud.

De andre studerende fra årgangen fik gode karakterer i den eksamen, og dem, der fik lavere karakterer end mig, havde ikke læst deres lektier. Jeg havde virkelig slidt i det for at forberede mig på denne eksamen, og jeg følte, at det var spildt arbejde.

Min vejleder i forbindelse med den skriftlige opgave vidste, at jeg var ordblind, selvom jeg ikke var blevet testet endnu. Jeg kan ikke skrive noter og samtidig lytte. Han begyndte derfor at tegne og fortælle i stedet for, og på den måde fik vi udarbejdet noterne sammen. Det medførte at jeg havde skrevet en god opgave, som jeg fik 9 for. Det var jeg pavestolt over.

Jeg var hårdt presset

På 2. år begyndte jeg at få det dårligt psykisk. Jeg følte, at jeg havde et konstant eksamenspres hængende over hovedet, og derfor kunne jeg ikke læse og forstå fremmedordene. Jeg følte mig også meget bagefter de andre. Det hele blev en tåge for mig, og jeg kunne ikke følge med.

Min kæreste læste samme fag som mig – bare på årgangen over, og det var både en hjælp og en hæmsko. Han kunne hjælpe og give gode råd, men han er den type studerende, der ikke er super flittig, men alligevel opnår høje karakterer. Jeg sad således altid og læste, mens han næsten aldrig læste. Jeg kunne slet ikke forstå, at det forholdt

sig sådan. Jeg hutlede mig igennem og opnåede middelkarakterer på 2. år.

Jeg skrev min bacheloropgave og jeg fik 6 i karakter for den. Det blev jeg meget ked af. Men det havde været et for stort projekt for mig, og jeg havde været nødt til at skrive opgaven om, bl.a. fordi jeg havde haft problemer med min vejleder. Den næste eksamen gik det heller ikke efter hensigten. Jeg havde problemer med at forstå spørgsmålene, og de skulle gentages flere gange, før jeg forstod meningen. Eksaminator sagde, at det virkede som om, jeg kunne mere end det, der kom frem under eksamen. Selv følte jeg, at jeg var kommet vidt omkring i pensum.

I den praktiske teaterforestillingseksamen, blev vi inddelt i nogle grupper. Jeg kom i gruppe sammen med en pige ved navn Trine, og jeg fortalte hende, at jeg ikke er særlig god til at stave. Det har jeg altid været åben med, og i den gruppe jeg var kommet i var der plads til at sige, at man havde staveproblemer. Det skyldtes bl.a. at gruppen ud over mig, som var kommet ind på studiet på en standby plads, bestod af to andre, som var kommet ind via Kvote 2.

Trine og jeg havde en snak om staveproblemer, hvor ordblindhed kom på tale. Det var ikke en skræmmende tanke for mig, men alligevel havde jeg det billede, at ordblinde var dem, der stod for sig selv i skolegården og så tumpede ud.

Testen sagde, at jeg var ordblind, men jeg følte mig ikke ordblind

Jeg besluttede mig for at tage kontakt til Rådgivnings- og støttecentret. Jeg blev testet og fik diagnosen ordblind. Det føltes som om, man havde fået en kasket på, man ikke syntes helt passede. Man fik en masse at vide om, at man måske har nogle hjernefejl. Jeg mødte andre ordblinde til netværksmøderne. De så ikke mærkelige ud, som jeg nok havde forventet. Alle typer var repræsenteret i netværksgruppen lige fra festaben til den rolige, seriøse type. Det var dejligt at møde andre, der havde oplevet præcis det samme som mig med at blive svigtet af

systemet. Det har været enormt sundt at komme på Rådgivnings- og støttecentret. Det har hjulpet mig utroligt meget, men samtidig har det været enormt hårdt. Det har været en svær erkendelse. Jeg fandt ud af, at der er mange ting i ens fortid, der hænger sammen.

Der var mange ting, man skulle til at forholde sig til.

Læsepædagogen fik prikket til nogle af de ting, jeg egentlig havde fortrængt. Ting jeg egentlig ikke have lyst til at tale om, såsom diktater.

Den dag jeg skulle tage testen for ordblindhed, var jeg nervøs for ikke at være ordblind, men jeg var egentlig også nervøs for at være det. Jeg gik til min egen overraskelse nærmest i panik, da læsepædagogen hev testdiktaten frem. Jeg ville gerne være så oprigtig som mulig, men jeg var bekymret for, om jeg ville gennemskue mønstrene i opgaverne, således at jeg igen ville være for dygtig til at få hjælp.

På sidefag begyndte jeg at læse på en anden måde

Jeg begyndte efterfølgende på sidefag – Film og TV. Jeg havde fået en masse ting at tænke over, og derfor åbnede jeg mig ikke op overfor de andre i klassen. Jeg var desuden kommet i samme klasse som min kæreste og min bedste veninde, men vi valgte, at vi ikke ville tale sammen de første uger. Vi ville undgå, at vi blev isoleret fra de andre, hvilket desværre alligevel skete, da de andre fandt ud af vores relation til hinanden. Klassen fungerede i det hele taget dårligt socialt, bl.a. blev der sladret meget, hvilket jeg ikke bryder mig om. Jeg holdt mig derfor for mig selv, men blev dog accepteret som ordblind, og det betød, at jeg ikke blev valgt fra på nogen måde, når vi skulle danne grupper.

Jeg bad mine forelæsere om at skrive vigtige navne og begreber, fordi jeg ikke kunne stave f.eks. navnene på betydningsfulde personer i pensum. Dvs. når et navn blev nævnt, skrev jeg det ned efter min egen stavemåde, og når personen senere blev omtalt igen, ville jeg måske stave navnet på en anden måde, og derfor fik jeg sjældent sammenkoblet alle informationer, der var relevant for en bestemt person. Jeg bad også lærerne om at skrive deres noter med

blokbogstaver, så jeg kunne læse dem. Men der var en forelæser, som havde en meget flyvsk undervisningsform, så selvom han skrev med blokbogstaver, havde jeg svært ved at se, hvad det, han skrev, skulle bruges til. En anden lærer, var en gammel gymnasielærer, der ikke kunne lave om på sin måde at gøre tingene på. Han forsøgte, men det lykkedes ikke. Eksamenerne i disse fag var ugeeksamener, og jeg var meget nervøs for dem.

Før i tiden havde jeg ikke problemer med eksamener, men efterhånden overskyggede de alt. Et halvt år før eksamen begyndte jeg at mærke presset, og derfor gik jeg i gang med at læse til eksamen alt for tidligt, hvilket betød at jeg inden eksamen havde glemt det, jeg havde læst. Jeg sparede derfor ikke tid ved det, men blev bare mere frustreret. Denne tendens begyndte efter første år ved Universitetet, og den medførte, at jeg var meget stresset, og at jeg slet ikke havde noget liv ved siden af studiet, og det var overhovedet ikke sjovt.

Nu er jeg begyndt at tage det mere afslappet. Min læsepædagog har hjulpet mig med at få lavet noget struktur over min læsning. Desuden var jeg til et netværksgruppemøde, hvor jeg hørte en færdig kandidat, som var ordblind, tale om at være ordblind og sidde i sit første job. vedkommende sagde, at man skulle huske at have det sjovt på studiet. Den bemærkning ramte mig simpelthen hårdt. Det havde jo overhovedet ikke været sjovt for mig at gå på universitetet.

Jeg besluttede mig for at have det sjovt med det, jeg lavede

Der var kun nogle få fag, hvor jeg kunne sige, at det havde været sjovt, ellers havde det overhovedet ikke været sjovt. Men efter denne opvågning blev jeg enig med mig selv om, at nu skulle jeg have det sjovt. Vi skulle lave film, og her besluttede jeg mig for, at det skulle være sjovt, og det blev det. Jeg satte desuden kun 3 uger af til at skrive min skriftlige eksamensopgave, selvom det inkluderede nytårsaften. Det gik fint, og jeg havde overskud til at fejre min fødselsdag.

Jeg besluttede mig efterfølgende for at gå i praktik, fordi der var rod i min studieordning, og praktikken lærte mig at styre min stresstærskel. Jeg har f.eks. fundet ud af, at jeg ikke skal tage arbejdet med hjem, og jeg har prøvet at lave nogle faste rutiner for brugen af min dag. Dette er ikke helt lykkedes på universitetet, men det virker ude på arbejdet. Jeg har også lært, at man slet ikke behøver en stor viden for at gøre karriere. Derfor er det surt at tænke på, at jeg har siddet på universitetet og haft det hårdt. Når jeg vender tilbage fra praktikken, er det meget vigtigt for mig, at jeg får det sjovt.

Jeg havde skrevet en masse ansøgninger for at komme i praktik hos et filmbureau. Jeg havde selv skrevet ansøgningerne ved hjælp af mine hjælpemidler, og jeg blev kaldt til samtale alle de steder, jeg søgte. Det gav en rigtig god fornemmelse. Jeg blev ansat som personlig assistent hos Zentropa, hvor jeg skulle styre en kalender. Det blev dog hurtigt klart for mig, at jobbet ikke var noget for mig. Derfor sagde jeg nej tak til at fortsætte. Det er også en god øvelse at finde ud af, hvad man ikke har lyst til at lave.

Jeg endte med at tage min praktik hos Deluca film. Da jeg havde det dårligt med, at jeg ikke havde fået fortalt folkene hos Zentropa, at jeg var ordblind, blev det vigtigt for mig at fortælle det til folkene hos Deluca film. Da jeg fortalte det til hende, jeg var til samtale hos, begyndte hun febrilsk at lede i den samling ansøgninger, hun havde liggende på bordet. Hun fandt min ansøgning og spurgte mig, om jeg selv har skrevet den, hvilket jeg havde uden hjælp fra andre. Hun fortalte derefter, at det var den bedste ansøgning, hun havde modtaget i løbet af de fire år, hun havde arbejdet ved Deluca film. Jeg blev pavestolt over den oplysning.

Jeg har senere fået at vide, at de havde diskuteret min ansættelse på et fællesmøde, fordi jeg var den mest kvalificerede, men at jeg var ordblind. På mødet var de kommet frem til, at jeg måtte have nogle alternative opgaver, hvilket jeg også selv havde slået på i min ansøgning.

Nu sender jeg mails rundt i huset, og det går fint. Stavekontrollen hjælper mig. Men det går hurtigt, når man skriver mails, og nogle gange kan det være dårligt formuleret, men det er de andres også nogen gange. Vi ordblinde fokuserer bare mere på det, end andre gør.

Jeg har fået mange positive tilkendegivelser. Min chef fortalte mig, at jeg havde opnået meget, selvom mine karakterer var mærket af min ordblindhed. Han sagde desuden, at jeg fungerede vildt godt i praksis.

En dag snakkede jeg med tre instruktører på settet, og i samtalens løb fik jeg sagt, at jeg var ordblind. De spurgte mig, om jeg kunne skrive. Jeg fik sagt ja, for jeg er jo ikke dum. Jeg fik fortalt dem, om at der er forskel på ordblinde, og at der også er forskel på de muligheder, vi har haft for at lære at skrive. Jeg fortalte, at jeg havde arbejdet hårdt med det, og at jeg havde lært det.

Der er ikke mange, der har lagt mærke til, at jeg er ordblind, selv manuskriptforfattere har ikke lagt mærke til det. Jeg har fået at vide, at jeg er god til at omformulere det fine akademiske sprog til noget, alle kan forstå, og at det er en gave at kunne mestre dette. Jeg er desuden god til at blive ved med at omformulere mig, indtil folk forstår, hvad jeg siger. Jeg vil gerne på sigt være instruktør. Jeg kan se, at nogle af de instruktører, der er akademisk uddannet og benytter fine ord, ikke altid gør sig forståelige overfor folkene på settet. Almindelige mennesker forstår ikke det halvgræske og halvitalienske, der bliver talt. Min praktik har øget min selvtillid meget, og den selvtillid vil jeg tage med mig tilbage på kandidatdelen af studiet.

Rådgivnings- og støttecentret har været en god hjælp

Det jeg har fået mest ud af ved Rådgivnings- og støttecentret er mit engelsk. Det har været godt at have ordblinde-engelsk, og jeg har samtidigt lært meget dansk. Engelsklæreren har formået at lære mig nogle ting, jeg aldrig troede, jeg skulle lære. Hun har taget udgangspunkt i de tekster, man allerede læste, og derfor har det ikke givet ekstra arbejde.

Det har hjulpet mig at møde andre ordblinde og få talt frustrationerne ud af kroppen. Det har været hårdt men også givtigt. Jeg er blevet mere opmærksom på, hvad jeg er god til, og jeg er blevet bedre til at få noget positivt ud af tingene. Jeg tænker alternativt, jeg er praktisk orienteret, og jeg er god til at strukturere mit arbejde.

Alt i alt må jeg sige, at den største udfordring, jeg møder som ordblind er, når min selvtillid svigter.

Markus' beretning

Som ordblind ved universitetet kan man nogle gange føle, at ens viden er som et korthus. Hvis man fjerner de nederste kort, falder hele huset sammen. Man har toppen af pyramiden, men man har ikke et solidt fundament. Man har svært ved at læse eller stave, som er den basale ting, alle andre tager for givet. Man kan alt, der ligger i toppen af huset såsom at analysere, perspektivere og argumentere. Derfor braser huset sammen, når de basale mangler bliver pointeret, og man føler sig derved også fagligt inkompetent. Kritik bliver på den måde utroligt barskt for mig (Markus, cand.scient.pol., 2007).

Min familie har altid haft den grundlæggende værdi, at det var godt at være god i skolen. Det smittede selvfølgelig af på mig, og jeg syntes derfor, at skolen stillede nogle gode udfordringer. Det var min holdning, indtil danskfaget viste sig at være et problem.

Jeg voksede op i et rækkehus i en forstad nord for København. Min mor var bibliotekar, min far lektor i teologi, og jeg har en seks år ældre søster. Da jeg var to år gammel blev min mor og far skilt, og min far døde, da jeg var tretten i en alt for ung alder. Han bukkede under for sine egne ambitioner. Han havde i store dele af sit liv problemer med afhængighed af alkohol og nervepiller. Min mor har ligeledes i perioder levet med et skjult alkoholproblem, men har trods sine problemer med skilsmissen, problemer i barndommen, samt livet som alenemor, formået udadtil at være en stærk person. Hun er med en god kamplyst gået ind i de problemer, som man møder i det offentlige skolesystem, ligesom hun på de indre linier har hjulpet mig meget med mine faglige vanskeligheder.

Selv om jeg kommer fra en familie med bogreol (på alle vægge), har min mor nogle skriveproblemer, og min far havde problemer med sit læsetempo. Så på trods af, at min søster ikke har læse-skriveproblemer, er der meget, der tyder på, at ordblindheden er arvet.

Tiden i folkeskolen

Jeg startede mit skoleforløb med at følge godt med, indtil vi begyndte at sætte bogstaverne sammen og læse bøger. På trods af mine problemer i dansk, var jeg blandt de bedste, når det gjaldt matematik.

Jeg har nogle finmotoriske problemer, der medfører, at min håndskrift er ulæselig. Jeg har selv problemer med at læse, hvad jeg skriver. Dette gav selvfølgelig problemer i dansktimerne.

Jeg kan huske de første skoleår, da vi skulle til at skrive sløjfeskrift, der var en blanding mellem formskrift og skråskrift. Skriveøvelserne gik helt galt for mig. Jeg begyndte således med tiden at miste lysten til at gå i skole. Jeg var meget syg, hvilket nok har været mere psykisk end fysisk betinget. Jeg fik ondt i maven og havde kvalme hver dag, inden jeg skulle i skole. Det var specielt de dage, vi havde dansk. De kreative fag havde jeg det også dårligt med. Det skyldtes mine finmotoriske problemer. Derfor kunne jeg ikke fordrage alt fra sløjde til formning. Mit produkt i disse fag blev aldrig godt, selvom jeg gjorde mig umage, og det var faktisk lidt hårdt, for de andre i min klasse med faglige vanskeligheder fandt deres åndehul i de kreative/musiske fag, og jeg har derfor aldrig haft det store talent for eller lyst til at kaste mig ud i disse fag.

I lang tid var jeg overbevist om, at jeg var doven. Det havde jeg det skidt med. Jeg var overbevist om, at de andre elever arbejdede mere med tingene, end jeg gjorde. Helt frem til syvende klasse kunne jeg ikke stave ord over fire bogstaver rigtigt. Jeg var heller ikke særlig god til at læse, det gik meget langsomt.

Der var også problemer i skolen. Vores dansklærer i første til tredje klasse kunne ikke holde styr på os. Klassen var opdelt i to grupper: dem, som var fagligt dygtige, og dem, som havde problemer med det faglige. Jeg tilhørte den sidste gruppe i dansk og var en af dem, der ikke kunne læse. Jeg tilhørte ikke denne gruppe i de andre fag. Der var ingen, der lagde mærke til, at jeg havde store problemer, fordi dansklæreren ikke kunne få ro i klassen. Jeg var den stille type,

der gerne ville lære noget, men ikke kunne lære det.

Forældrekonsultationerne bragte derfor altid det samme budskab, at jeg var en flink fyr, der gerne ville lære noget, men læringen forløb langsomt. I fjerde klasse blev dansklæreren skiftet ud med en lærer, der ikke var dansklærer. Han skulle have kontrol med klassen. Det fik han også, men der blev ikke undervist meget i dansk. Vi lavede mange temaprojekter, men det hjalp ikke på mine danskkundskaber.

Mine vanskeligheder med dansk fik også indflydelse på fremmedsprogene. I engelsk gik det faktisk meget godt med talesproget, men jeg kunne overhovedet ikke stave. Tysk nåede jeg aldrig at lære. I engelskundervisningen blev der lagt mere vægt på at tale engelsk end på at skrive. Engelskundervisningen var meget progressiv ved, at der blev fokuseret meget på det mundtlige, og på den måde var det godt i forhold til de elever, der ikke havde skriveproblemer. Jeg supplerede ved at tage to sprogkurser i niende og tiende klasse i England, og det hjalp meget.

Det største chok jeg oplevede i folkeskolen, var i syvende klasse, da min engelsklærer sagde til mig, at hun ikke mente, jeg kunne indstilles til gymnasiet, hvis jeg ikke højnede mit skriftlige niveau. Det var en hård besked at få, da det var mit mål. Jeg er overhovedet ikke praktisk anlagt. Jeg kan ikke skrue en IKEA-reol sammen. Det var et hårdt slag for mig at få at vide, fordi det, jeg var god til var samfundsfag og matematik. Mine interesser strakte sig også til de ting, vi snakkede om i religion og i dansktimerne. Min faglige stolthed lå i samfundsforhold og i at engagere mig i disse timer.

Min mor blev også chokeret over denne udmelding fra skolen. Hun fik mig derfor testet for ordblindhed. Det viste sig at være en længere proces. Jeg skulle først analyseres hos skolepsykologen. Her fandt man ikke noget unormalt. Derefter blev jeg undersøgt af en talepædagog, der efter en halv time kunne slå fast, at jeg var ordblind. Jeg havde efterfølgende en forventning om, at skolen ville sætte nogle systemer i gang, således at jeg kunne få afhjulpet mine problemer.

Skolen tilbød en speciallærer, hvilket jeg var meget glad for. Jeg havde tidligere efterspurgt specialundervisning, men det var forbeholdt de urolige elever, som man tog ud af klasserne. De var også dårligere i skolen, end jeg var.

Specialundervisningen på min skole var erstatningsundervisning. Det betød, at man fik specialundervisning på samme tid, som resten af klassen havde andre timer. Jeg havde efterspurgt ekstraundervisning, og jeg ville gerne have det uden for den almindelige undervisningstid. Mit ønske hang desværre ikke sammen med timefagfordelingen i skolen. De kom med en dårlig undskyldning om, at det var synd for mig, at jeg skulle have undervisning efter skoletid. Jeg protesterede mod disse indvendinger, men jeg talte for døve ører.

Efter et hårdt pres fra min mor fik jeg tilbud om at låne bøger på lydband. Det virkede rigtig godt. Jeg fik et læsetempo, der var meget bedre. Jeg fik også den speciallærer, skolen havde lovet, men efter en time hos hende, meddelte min dansklærer mig, at man havde besluttet at tage speciallæreren fra mig, fordi hele klassen havde problemer, og det var derfor bedre at hele klassen fik en støttelærer.

Jeg var skuffet over den beslutning, og jeg syntes ikke, den var rimelig. Jeg har nok fået lidt ud af mine protester, for jeg kan huske at jeg på et tidspunkt fik otte til ti specialtimer, men sammen med fem-seks andre elever – desværre de elever, der ikke havde lyst til skolen, og derfor ikke var motiverede for at modtage specialundervisning.

Efter jeg blev konstateret ordblind, hørte min mor om en spændende behandling af ordblinde, der skulle give gode resultater. Det var på "Wolf instituttet". Behandlingen bestod af lydterapi. Wolf har en teori om, at ordblinde hører anderledes end andre, dvs. at vi har nogle andre hjernefrekvenser end ikke-ordblinde. Hvis man styrker disse frekvenser, forbedres evnen til at læse og skrive. Man lytter derfor til noget meget højt musik i et antal minutter. Det var desværre ikke noget, der hjalp mig noget, og mit råd er, at man skal være meget varsom med, hvad man gør som forældre til en ordblind, for der er

mange muligheder for alternativ behandling, men det er meget dyrt, og resultatet er ikke altid derefter.

Som tidligere nævnt var det meget svært for mig, at min lærer mente, at jeg ikke kunne komme i gymnasiet. Jeg begyndte derfor at lave mange lektier. Det begyndte således at blive naturligt for mig at arbejde mere end andre. Det var mit mål at nå op på det niveau, der skulle til, for at jeg kunne komme i gymnasiet. Jeg tog også tiende klasse, fordi jeg ville være lidt foran de elever, der kom direkte fra niende klasse. Det endte heldigvis med, at jeg blev indstillet til gymnasiet og fik nogle pæne karakterer i næsten alle fag i folkeskolen, og jeg kan i hvert fald huske, at jeg fik 11 i mundtlig matematik og mundtlig dansk til tiendes afgangseksamen og bestod retstavning med karakteren 6, hvilket jeg faktisk stadig synes er meget pænt, ud fra de forudsætninger jeg havde.

Jeg synes, at det er et problem, at der går mange elever igennem folkeskolen, uden at de kan læse og skrive. Man fokuserer for meget på, at vi alle skal have det godt, og det bliver ofte associeret med at lave gruppearbejde. Det flytter fokus væk fra det rent faglige. Vi ordblinde har behov for ro i klassen og faglig udvikling. Der er behov for, at specialundervisning ikke bliver erstatnings-undervisning, men timer efter skoletid. Der er behov for, at man tager hånd om ordblindheden tidligere i skoleforløbet. Hvis man havde undersøgt mig, kunne man allerede i tredje klasse have fastsat, at jeg var ordblind. Jeg tror, at jeg ville være nået langt, hvis der var blevet sat ind med hjælpemidler og støtteundervisning meget tidligere.

Lys for enden af tunnelen – gymnasietiden

Gymnasiet var en fantastisk tid. Kulturen i gymnasiet indebar – i modsætning til folkeskolen – at det var godt, at man lavede sine lektier og havde styr på det faglige. Der var nok noget karakterræs, men for mig var det kun positivt. Jeg var blevet mobbet lidt i folkeskolen, men i gymnasiet fandt jeg et sammenhold, særligt med mine to kammerater,

som jeg stadig har i dag. Dem var jeg sammen med i et og alt igennem en ellers turbulent og hektisk periode, hvor man skulle finde sig selv, sine standpunkter og sine ønsker og drømme for fremtiden.

Det hele startede nu ikke så heldigt. Min nye dansklærer blev meget overrasket over, at jeg var ordblind. Hun sagde til mig, at hun ikke regnede med, at jeg kunne komme igennem gymnasiet.

Selv om modstand styrker, er det aldrig sjovt, at autoriteter fra starten ikke tror på ens muligheder. Men jeg vil sige, at hun heldigvis gav det en chance, og hun har været en af de lærere, som jeg har lært allermest af, og da jeg fik 10 og 11 i skriftlig og mundtlig dansk på eksamensbeviset, var mødet med danskundervisningen i gymnasiet et positivt møde, som har givet mig interesse for litteraturen.

Mens jeg gik på gymnasiet, fik jeg ekstra undervisning på Ordblindeinstituttet i København. Det har selvfølgelig hjulpet, men hvor meget kan jeg ikke sige. Det, der dog hjalp rigtig meget, var, at jeg fik papir på, at jeg var ordblind og derfor kunne få dispensation til studentereksamen. Jeg fik dispensation til at skrive på computer, og jeg fik en time mere til eksamen.

I gymnasiet fokuserede man mere på de faglige styrker end det faktum, at jeg var ordblind. Jeg oplevede ikke noget ubehageligt fra mine klassekammeraters side i forhold til min ordblindhed, hverken i forbindelse med gruppearbejde eller i andre sammenhænge.

Min mor læste alle mine stile igennem, før jeg afleverede dem. Jeg blev nødt til at få andre til at gennemlæse det, jeg havde skrevet, ellers hang det ikke sammen. Jeg vil ikke lægge skjul på, at det var hårdt. Jeg lavede fem ting: skole, lektier, festede med vennerne, sov og trænede.

Jeg trænede og løb meget. Det var med til at øge min koncentrationsevne, og jeg fik samtidig et mentalt overskud. Jeg fik frustrationerne ud af kroppen gennem træning. Jeg havde mange frustrationer og aggressioner i gymnasiet, og træning var en god måde at få afløb for dem på, og samtidig styrkede det min selvtillid. I folkeskolen derimod vendte jeg mine frustrationer indad. Det er ikke

sjovt at sidde i en time og ikke kunne det, de andre kan. Jeg kunne ikke ryste det af mig. Jeg kunne ikke takle det. Det fik jeg bearbejdet igennem motionen i gymnasiet.

Det var nok mit livs sejr at komme gennem gymnasiet med et godt gennemsnit. Det var på 9,3, og selv om det ikke var nok til at komme ind på Statskundskab i København, som var min drøm i gymnasiet, havde det givet så meget, at jeg var klar til at møde nye udfordringer – og intet var for stort.

Højt at flyve...

Efter gymnasiet søgte jeg ind på Statskundskab, da jeg var meget politisk interesseret. Jeg søgte ind i København og i Århus. Jeg kom ikke ind nogen af stederne, men jeg fik en standby-plads ved Aarhus Universitet.

Jeg har altid været meget fokuseret og karriereorienteret. Folkeskolen var som beskrevet første skridt mod gymnasiet, og gymnasiet var således første skridt mod universitetet. Det var måske heller ikke helt underligt, at jeg havde akademiske ambitioner, da min far ret ofte startede en sætning med "Når du kommer på universitetet...", og min mors ønske havde været selv at komme på universitetet, og min søster tog også den lange vej gennem uddannelsessystemet.

Da jeg havde fået en standby-plads, var der et år, hvor jeg ikke helt vidste, hvad jeg skulle lave, men da jeg forlod gymnasiet med den indstilling, at jeg kunne klare det hele, søgte jeg ind på et engelsk universitet i stedet. Jeg begyndte derfor at læse Politics ved University of Essex. University of Essex er et eliteuniversitet inden for Politics. Jeg overvejede på intet tidspunkt, at sproget kunne være et problem. Jeg havde klaret mig godt i engelsk i gymnasiet, og jeg havde desuden været på sprogskole i niende klasse, og i tiende klasse tog jeg tre uger til England og gik i en engelsk folkeskole.

Intellektuelt kunne jeg sagtens hamle op med studiet, men jeg havde svært ved at læse teksterne. I starten brugte jeg en hel dag på at læse ca. fem sider. Jeg benyttede mig af samme opskrift som i gymnasiet: træning og hårdt arbejde. Ved juletid måtte jeg erkende, at jeg ikke kunne fuldføre et årsværk. Jeg var meget tæt på et sammenbrud. Jeg kunne ikke læse noget, og jeg sov det meste af juleferien væk – jeg var helt færdig. Jeg syntes dog alligevel, at jeg fik noget ud af anstrengelserne, for det lærte mig at prioritere, og jeg fravalgte derfor nogle af fagene for at få tid til at gøre andre ting, som jeg syntes var givende.

At læse i udlandet var at tage munden lidt for fuld, og da jeg savnede at beskæftige mig med dansk politik og den mere grundige akademiske kultur, som man har i Danmark, valgte jeg at tage min standby-plads ved Aarhus Universitet ved institut for Statskundskab.

På Aarhus Universitet

Jeg har været glad for det år, jeg tog i England, fordi det gav en modenhed i forhold til studiet. Jeg lærte at prioritere og at acceptere, at man ikke kan nå at forberede sig på alt. Jeg havde desuden opbygget et niveau i engelsk, hvor jeg kunne læse 20 sider om dagen. Jeg var således forberedt på niveauet, og det har medvirket til, at jeg ikke stod i den situation, hvor jeg måtte opgive studiet; hvilket ville have været et stort nederlag for mig.

I England havde jeg mødt min begrænsning, og derfor valgte jeg at følge min egen studieordning, således at jeg kunne overkomme læsebyrden og klare mig til eksamenerne. Denne ordning medførte, at jeg ikke fulgte mit hold. Det passede mig fint, fordi kemien i starten ikke passede så godt med mine medstuderende, for jeg var nok en smule "københavnersmart", og det gik ikke godt i spænd med, at de fleste på holdet kom fra mindre byer i Jylland. Jeg følte derfor nok, at jeg var anderledes end de andre.

Der var intet at gøre ved, at jeg fik karakteren 7 i de store fag, for der var simpelthen for meget at læse og for lidt tid til refleksion inden eksamenerne i økonomi og i metode. Eksamenerne var yderligere seks timers skriftlig eksamen, og selv om jeg fik udvidet tid til dem, var det ikke lige min kop te.

I Århus blev jeg meget hurtigt politisk aktiv – det havde jeg stor succes med, og det gav et åndehul fra studierne. Jeg blev næstformand for Radikal Ungdom på landsplan allerede på andet studieår. Politik blev på den måde en god undskyldning for, hvorfor jeg ikke havde læst mine tekster til studiet. I virkeligheden brugte jeg nok mere tid på studierne, end jeg ville erkende over for andre, men jeg havde besluttet, at jeg ikke ville lade min ordblindhed stå i vejen for eventuelle muligheder, hverken i den politiske verden eller på studierne. Jeg blev derfor det, jeg kalder ”skabsordblind”. Det vil sige, at jeg ikke fortalte til nogen, at jeg havde problemer med læsning og skrivning.

Det gik nu egentlig meget godt de første år som ”skabsordblind”, og kombinationen af politik og statskundskab gav en god gensidig forståelse, der faktisk gjorde det muligt at klare sig på studiet uden altid at være forberedt til timerne, og samtidig være med på et niveau, hvor der sker noget i den politiske verden, uden den store forberedelse.

Det har dog overrasket mig, at hver gang jeg har oplyst om min ordblindhed, er det ikke blevet gjort til nogen større sag. Jeg har i hele min universitetstid haft en stor frygt for at sige det. Jeg har kun sagt det, når det har været uundgåeligt. Det har vel været dumt, at jeg ikke fortalte, at jeg var ordblind, men jeg følte ikke, at jeg kunne sige det. Det med at blotte sig, når man allerede følte sig forskellig fra de andre, var ikke noget, jeg havde lyst til, og inden for det politiske var jeg bange for, at det ville betyde, at jeg så ikke ville blive valgt til de spændende politiske opgaver.

De første tre år ved Aarhus Universitet var, set i bakspejlet, nok ikke nogen dans på roser, og nok specielt på det sociale område var der nogle problemer. Men efter jeg mødte min nuværende kæreste, var det som om, at det åbnede op for accepten fra andre på studiet.

Hjælpemidler – en lettere vej til viden

Det tog mig fem år og seks måneder at fuldføre min bachelorgrad. På det tredje år fik jeg bevilget en computer med talesyntese, et OCR-program og desuden en scanner. Tilsammen gav det mig muligheden for at få scannet mine tekster, således at de derefter kunne læses op af computeren. Grunden til, at der var gået tre år med at få mine hjælpemidler, var for det første års vedkommende, at jeg ikke troede på, at det ville hjælpe, og de to næste, fordi kommunen havde smidt min ansøgning væk, hvilket naturligvis var et irritationsmoment, når der er nok at gøre med studiet.

Den første gang, jeg prøvede hjælpemidler, var på hovedbiblioteket i Århus – det talende bibliotek. Der læste jeg en engelsk tekst på 60 sider i løbet af fire eller fem timer. Det var usædvanligt for mig at nå det antal sider på den tid. Jeg husker ikke de ting, jeg læser, så godt, når jeg får dem læst højt, men jeg er for grundig, hvis jeg læser pensum på den almindelige måde. Jeg læste altid hele pensummet på bachelordelen. Hjælpemidlerne gav mig en stor ro, fordi jeg vidste, jeg kunne nå at komme igennem pensum, og der var mere tid til refleksion; Og ikke mindst hjalp det mig til at få mere fritid. Jeg kan ikke læse mere end 30-40 sider engelsk faglitteratur om dagen, hverken med eller uden hjælpemidler, men forskellen på at have hjælpemidler er, at hvor jeg før var færdig kl. 11 om aftenen, var jeg nu færdig kl. 5 om eftermiddagen.

Jeg har efterhånden fået udviklet mit skriftsprog til, at det er rimelig godt, mens der stadig er problemer med læsningen. Jeg ligger på et læsetempo, der ligger tre gange under mine medstuderendes

læsetempo, og det er derfor en stor hjælp med de tekniske hjælpemidler.

Mit råd til andre ordblinde, der vil læse på universitetet er, at man skal søge hjælpemidlerne så hurtigt som muligt. Lær at prioritere og drop stoltheden om at ville klare sig igennem studiet på lige vilkår med de andre studerende, for problemet er, at man ikke har de samme vilkår, ligegyldig hvor meget man arbejder. Det er derfor i orden at få ti minutter mere til en mundtlig eksamen, selv om man sagtens vil kunne klare sig til en dårligere karakter med ti minutter mindre.

Et har været de tekniske hjælpemidler. Noget andet er, at jeg igennem de sidste fem år af mit studium modtog økonomisk kompensation fra kommunen. Det er ikke noget, jeg er stolt over, men det er heller ikke noget, jeg har det dårligt med, for det har givet mig en ro til studierne. Jeg har fået revalidering, og det har været mere end SU. Det har måske været en overkompensation. Til gengæld er jeg kommet igennem studiet og har i dag fået fast arbejde, og med tiden vil jeg tilbagebetale det, som samfundet har givet mig.

Jeg har ydermere fået rigtig meget hjælp af Rådgivnings- og støttecentret ved Aarhus Universitet. Jeg har fået scannet mine faglige tekster, fået ekstra danskundervisning, og jeg har fået støttetimer sammen med en Ph.d-studerende og fået personlige samtaler, da jeg var kørt fast i mine studier. Willy Aastrup, der er leder af centret, har ydet en kæmpe indsats, som jeg har været enormt glad for. Jeg skylder medarbejderne på Støttecentret en stor tak for al deres hjælp, og det er ikke mindst på grund af deres indsats, at jeg er kommet igennem mine studier med et godt resultat.

Jeg indrømmer gerne, at jeg har fået meget hjælp igennem min studietid, og jeg har generelt været meget glad for den. Men jeg må sige, at der er en tendens til, at hjælpen kommer med et kæmpe bureaukratisk system, der gør, at man ofte bruger en del tid på bureaukrati frem for på studierne. Dette gælder ikke mindst for Undervisningsministeriet, hvis håndtering af sager nogle gange

minder mere om kassetænkning, end lysten til at hjælpe de studerende. I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at rette en skarp kritik af den måde, som den nye og ellers rigtig gode ordning om økonomisk støtte til handikappede bliver forvaltet på. Det er næsten umuligt for mine ordblinde medstuderende at få tilskud til deres studier gennem denne ordning på grund af en for stram tolkning af reglerne. Desuden virker Undervisningsministeriets ansøgningsprocedurer uendelige, og selv om det kan virke ligegyldigt, at man først kan få scannet sine tekster tre-fire uger senere, end man har brug for dem, betyder det, at ens eksamenslæsning bliver et ufatteligt stort arbejde, eller at man i værste tilfælde ikke består sin eksamen.

Fritidsinteresserne og CV'et

Foruden mit engagement i politik har jeg haft muligheden for at lave flere spændende ting ved siden af studierne.

På mit fjerde studieår blev jeg formand for DJØF StudSamf (DJØF afdeling for studerende) med 13.000 medlemmer. Fordelen ved at være formand var, at jeg kunne lægge møderne således, at de passede mig. Jeg kunne derved bedre tilrettelægge min tid, og udover at det var rigtig spændende, gjorde det, at jeg fik flere ting på CV'et. Det er vigtigt, at man får styrket sine kompetencer ud over studiet. Det bedste råd er at lade være med at læse 80 timer om ugen. Man bryder sammen af det på et eller andet tidspunkt. Man får ikke andet ud af det, end at man når igennem sit pensum, men man får ikke opbygget sit netværk. Hvis man i stedet prioriterer at have noget, man går op i ved siden af studiet, kan det ikke undgås, at man får nogle succesoplevelser og derved får opbygget sin selvtillid og sit selvværd, og hvis man er karriereorienteret, er det en god ide at gå op i noget, man kan skrive på sit CV.

Jeg har været meget karrierebevidst hele vejen igennem. Det gør en forskel, at man får noget på CV'et. Der er et liv efter studiet. Jeg har ind imellem lavet nogle ting, fordi det så godt ud på CV'et.

I dag har jeg fået et job med Human Ressource (HR) og organisationsudvikling i Videnskabsministeriet. Jeg mener selv, at grunden til, at jeg fik jobbet foran andre, var de ting, som jeg havde lavet i DJØF, i Radikal Ungdom, i studenterpolitik og andre aktiviteter. HR handler om at få det meste ud af de menneskelige resurser, på samme måde som når man som ledelse i en organisation bestående af frivillige har skullet motivere, servicere og skabe den kultur og struktur, der skaber de mest optimale rammer, for at opnå det bedste resultat. Samtidig har jeg, i modsætning til mange af mine studiekammerater, ikke ønsket at blive den "klassiske embedsmand", da jeg ikke synes, det ville være sjovt at sidde og udarbejde tykke rapporter. Jeg vil meget hellere fokusere på arbejdet med udvikling af organisationer og arbejde med at få mest ud af de menneskelige resurser, der er på en arbejdsplads.

Man skal ikke være blind for, at der også er fordele ved at være ordblind. En af dem er, at man fokuserer meget på, at man har et problem. Derfor bliver man meget karriereminded, og man overhaler derved de andre studerende, eksempelvis ved i god tid at tænke over, hvad man vil, og lige så vigtigt hvad man ikke vil. Man bruger ligeledes lang tid på at forberede sig til, hvordan man overbeviser en kommende arbejdsgiver om, at man trods ordblindhed kan klare sit arbejde. Jeg har været meget velovervejet i mine valg. Når jeg valgte fag, overvejede jeg hele tiden hvorfor. Hvis det var et fag, der lød interessant, men hvor jeg ikke kunne overkomme faget eller eksamensformen, valgte jeg det fra. Man skal hele tiden være et skridt foran, når man er ordblind. Det giver nogle kompetencer, fordi man bliver nødt til at differentiere sig i forhold til andre. Man lærer hele tiden at tænke fremad. Det, man mister, er, at man ikke altid lever i nuet. Min strategi har været at bestå fagene gennemsnitligt. Hvis der var overskud i et fag, blev det overskud ført over på et andet fag. Derfor har jeg kun karakterer, der ligger i intervallet 7-10. Tilgangen har betydet, at i de fag, jeg har haft det bedst med, har jeg fået en lavere

karakter end det, jeg kunne have fået, hvis jeg havde brugt mere energi på det. Det ærgrer mig selvfølgelig lidt.

Hver gang jeg er gået op til en eksamen, har jeg været bange for ikke at bestå. Jeg kunne tidligt på universitetet se, at det ikke var forskervejen, jeg skulle tage. Hvis jeg ikke havde været ordblind, ville jeg have været en af dem, der havde været forberedt til hver time, og det ville også have været meget sjovere. Jeg har nok stadig et fagligt mindreværdskompleks. Det hænger sammen med, at jeg aldrig var helt forberedt til undervisningen. Jeg lavede en kalkule, der kom frem til, at jeg kunne overkomme 1500-1600 sider i undervisningsperioden. På kandidatdelen svarer det til 1 1/2 overbygningsfag, og da jeg typisk tog to fag per semester, medførte det, at jeg måtte klare mig, selv om jeg ikke nåede at læse det hele, og selv om jeg typisk nåede de sidste sider inden eksamen, var det frustrerende ikke at være forberedt. Det ville have givet mig noget, hvis det havde været sjovere at gå på universitetet.

Jeg tog overbygningen på nogenlunde samme tid som de fleste andre studerende. De sidste to semestre og under specialeskrivningen tog jeg på universitetet og læste fra kl. 9 til 17 hver dag, og resten af dagen havde jeg fri. Jeg tvang mig selv til at holde fri. Det har været befriende at kunne lade op til næste dag.

Livet som ordblind akademiker

Jeg har altid haft nogen til at læse mine ting igennem, men det er svært at få kritik på det, man har lavet. Min selvtillid går meget kraftigt nedad, når jeg får mine ting læst igennem. Det gør meget ondt. Selvom man gør sit bedste, vil der altid være steder, hvor man bliver spurgt, hvad man mener med det, man har skrevet. Når man forklarer, hvad man mener, får man at vide, at det ikke er det, der er skrevet. Det er jeg egentlig godt klar over, men det er den bedste måde, jeg har kunnet formulere mig på.

Jeg ved, hvad mine problemer er, når jeg skriver, men alligevel trækker det selvtilliden ud af mig, når det bliver påpeget. Det er trættende at vide, at man gør det så godt, man kan, og selvom man havde lang tid til det, ville det ikke blive bedre. Man kan have meget dybdeforståelse, men nogen gange vil det ikke ned på papiret. Det er en svær erkendelse. Men det er en erkendelse, man bliver nødt til at få. Det bedste man kan gøre er, at hvile i sig selv. Man må erkende, at man ikke kan gøre det perfekt.

Når folk spørger mig, hvorfor er jeg ”skabsordblind”, svarer jeg, at det er jeg, fordi det påvirker mig at sige det. Jeg får ofte responsen, at det vil der ikke ske noget ved. Det kan godt være, men jeg udstiller min sårbarhed, og det ændrer også andres syn på en.

Jeg var faktisk lidt nervøs for, hvordan det skulle gå med at komme ind på arbejdsmarkedet. Men den bekymring blev gjort til skamme, for jeg fik job ved første forsøg. Da jeg alligevel var gået lidt i stå med mit speciale, skrev jeg en ansøgning og kom til samtale. Jeg valgte at fortælle dem, at jeg er ordblind. Det blev de overraskede over. Jeg kan huske, at min kontorchef sad lænet frem, og da jeg sagde det, blev hun helt blank i øjnene og lænede sig tilbage i stolen. Der var mistet terræn, der skulle vindes tilbage. Jeg fortalte alt om ordblindhed, og alle fordommene om ordblindhed kom på bordet. Dem afviste jeg med at henvise til mit CV. De har sidenhen vist en stor fleksibilitet over for min ordblindhed og har betalt de hjælpemidler, jeg har brug for. Jeg synes, det viser, at man som ordblind ikke skal sætte sit lys under en skæppe, for man har mange kvalifikationer som arbejdsmarkedet efterspørger. En af dem er, at man opbygger kreative evner. Man har stået i mange situationer, hvor man ikke har vidst hvad man skulle gøre, fordi man ikke har kunnet stave et ord eller læse en tekst hurtigt nok. Derfor udvikler man måder at kompensere på. I stedet for at læse, lærer man at lytte og finder ofte svar, som andre ikke har tænkt på, fordi man er vant til at skulle løse opgaver på en anderledes måde.

En ting, jeg gerne ville have gjort tidligere, var at snakke med en psykolog. Det er vigtigt at få talt ud om problemerne. Det er vigtigt at kunne hvile i sig selv og at have en, man kan lave stresshåndtering sammen med. En, der kan hjælpe med at få prioriteret det vigtige i livet. Jeg har levet med stress og eksamensangst det meste af min studietid. Jeg havde desuden en frygt for, at jeg en dag modtog et brev fra universitetet, hvor der stod: "Du er for dum til at være her, farvel!" Jeg ved ikke hvorfor, jeg havde det sådan. Verden går ikke under, fordi man dumper til eksamen. Det værste, der kan ske, er, at man må tage eksamen igen. Jeg har aldrig dumpet en eksamen på universitetet, men jeg kunne alligevel ikke sove fire dage før en eksamen af frygt for det.

Det er væsentligt at få psykologisk opbakning. Det er også vigtigt at have et overskud. Jeg kan mærke, når jeg taler med andre ordblinde, om de har taget opgøret med sig selv om, om de er gode nok. Det smitter af på personligheden. Hvis man kan få sig selv overbevidst om, at man er god nok, er min fornemmelse, at tingene går meget lettere, også som ordblind på universitetet.

Jeg har selv haft svært ved åbent at fortælle, at jeg er ordblind, men jeg har gjort det over for min arbejdsplads, fordi jeg havde behov for hjælpemidlerne. Jeg mener dog, at man, hvis man vælger at springe ud af skabet som ordblind, skal passe på, at det ikke bliver ens identitet. Man er så meget andet end ordblind. Det kommer hurtigt til at tage over, og pludselig kan man føle, at grunden til, at det går skidt i ens liv er, fordi man er ordblind. Jeg har i perioder selv haft det sådan. Pludselig føler man sig mindre værd, fordi man ikke kan stave eller læse lige så godt som de andre. Man føler sig anderledes, og det går ud over selvværdet og selvtilliden. Det er ikke, fordi man er ordblind, at det går skidt. Det er ofte, fordi man selv lægger for meget i ordblindheden – ting, som andre måske ikke lægger mærke til, men som man selv er meget fokuseret på.

Min mor fokuserede meget på, at jeg var ordblind. Det er min overbevisning i dag, at hun tørrede flere problemer end nødvendigt af

på min ordblindhed. Det skal man passe på med. Der er nogle reelle problemer forbundet med ordblindhed. Man kan ikke læse og skrive, og man kan have problemer med at skelne højre fra venstre. Det er sådan nogle ting, man siger, der er typiske ordblindedræk. Men ser man på den almene befolkning, er der mange ting, som folk har problemer med, som skyldes andet end ordblindhed. Man må ikke falde i den fælde, hvor alt skyldes ordblindhed.

Jeg vil ikke stikke nogen blå i øjnene og sige, at man sagtens kan klare universitetet, fordi man har samme intelligens som alle de andre. Men du kan, fordi du har samme intelligensniveau som de andre, hvis du er villig til at arbejde dobbelt så meget som alle de andre. Jeg synes, at jeg har læst et af de mest spændende og interessante studier på universitetet. Alligevel har jeg haft svært ved at synes, at det var spændende, fordi der har været overvældende meget at læse. Jeg er gået på kompromis mellem at komme igennem fagene og få det fulde udbytte af faget. Men det er også en problematik, mange andre studerende af den ene eller anden årsag er ude for.

Det mest frustrerende er den fasttømrede fordom, nogle forelæsere og studerende har, at når man går på universitetet, kan man sætte komma og stave rigtigt. Hvis man ikke kan det, har man ikke noget at gøre der. Det burde være indholdet, man dømte ud fra, og ikke kommasætningsevnerne. Jeg har derfor altid benyttet mig af at få en anden til at gennemlæse alt, hvad jeg skriver, før jeg afleverer noget.

Jeg var med til at starte en netværksgruppe for ordblinde sammen med en medarbejder fra Rådgivnings- og støttecenteret. Netværket har givet mig større sikkerhed i, hvad jeg kan. Fokus for gruppen blev efterhånden mere fremadrettet, men der var hele tiden plads til at få læst frustrationerne af. Det er en god ide, at man som ordblind får snakket med nogle, der har de samme problemer som en selv.

Vi ordblinde er ofte gode til at gå foran, men hvis vi bliver i mængden, falder vi bagud. Vi har svært ved at klare os i mængden, fordi vi ikke har de samme grundlæggende kompetencer som de

andre. Til gengæld synes jeg ofte, at ordblinde er særdeles dygtige på de områder, de specialiserer sig i – måske fordi en så stor del af vores identitet og stolthed kommer til at ligge i netop det område. Vi er nødt til at gå forrest en gang i mellem. Men i de tilfælde, skal man også arbejde psykisk med, at der er ting, man går glip af, fordi ens fokus er mere specialiseret.

Man skal også arbejde med, hvordan man takler, at der er ting, man ikke kan. 90 % af det at komme godt igennem universitetet ligger i den mentale del og ikke i intellektet. Man skal have begge dele med. Man skal tænke strategisk fremad og have sin mentale bagage i orden. Og så skal man have en drøm og arbejde hen imod den – så skal man nok klare det!

Michaels beretning

Nogle gange må jeg indse, at det er hårdt at gå på universitetet, og at det ikke kun skyldes min ordblindhed. Det er hårdt at gå på universitetet! Alle har det hårdt til eksamenerne, og det er ikke kun ordblinde, der dumper eksamenerne (Michael, studerende, psykologi, 2007).

Der var engang en dreng, der var træt af at gå i folkeskolen. Drengen var mig. Jeg begyndte i folkeskolen tilbage i 1973. Folkeskolen var dengang et sted, hvor man skulle være social – alle skulle være ens, og det var den laveste fællesnævner, der var målet. Jeg var på ingen måde glad for at skrive i folkeskolen. Hvis jeg kunne undgå at skrive, gjorde jeg det. Jeg blev sendt til en skolepsykolog, og jeg vidste ikke hvorfor. Jeg kan huske, at jeg blev sat til at tage nogle tests. Psykologens konklusion blev på baggrund af disse tests, at der ikke var noget galt med mig, og at jeg skulle tage mig sammen. Jeg købte dette budskab, fordi jeg sammenholdt min afsky for at skrive med, at jeg var doven. Jeg var ikke glad for skolen. Jeg kunne vist betegnes som skoletræt allerede fra 4. klasse.

Jeg troede på autoriteterne

Min mor lavede lektier med mig hver dag. Jeg ville ønske, at der havde været nogle klokker, der havde ringet angående dette. Jeg lavede lektier, fra jeg kom hjem fra skole til klokken 4-5 om eftermiddagen. Det tog mig lang tid, fordi jeg ikke kunne koncentrere mig om lektierne. Jeg var et intelligent barn, og derfor var det svært for de voksne at forstå, hvorfor jeg ikke tog mig sammen. Jeg snakkede meget i timerne, hvor jeg diskuterede mange ting. I 4. klasse blev det besluttet på et lærermøde, at min mor skulle holde op med at lave lektier sammen med mig. Det skulle motivere mig til at tage mig sammen.

I 3. klasse kæmpede min matematiklærer med at få mig til at lave opgaverne færdige i timerne, fordi jeg aldrig blev færdig. Det må have

været mærkeligt for lærerne at have en elev, der tydeligt forstod, hvad tingene handlede om, men ikke lavede noget. Er det fordi han ikke gider?

Jeg stolede på autoriteterne og begyndte derfor at tro på, at jeg var doven. Jeg holdt således op med at lytte efter i timerne, og jeg lavede kun de lektier, jeg skulle.

I 7. klasse fandt jeg ud af, at jeg ville være automatikmekaniker. Min far er håndværker, og vi talte om, hvad jeg skulle lave efter folkeskolen. Jeg var overbevist om, at jeg ikke ville gå i skole. For at komme i den rigtige retning, skulle jeg på EFG, som teknisk skole hed dengang. Jeg skulle derfor bare bestå folkeskoleeksamen. I folkeskolen havde jeg kun problemer med at skrive, og ingen problemer med at læse. Derfor har jeg altid læst meget. Men jeg syntes ikke, at det var sjovt at gå i skole, og jeg var overhovedet ikke glad for gruppearbejde.

Jeg havde heller ikke mange venner, og jeg følte mig alene. Jeg følte ikke, at jeg var på bølgelængde med de andre elever. De ville ikke tage stilling til samfundsrelevante emner og diskutere dem, og det fandt jeg meget irriterende. Jeg kommer fra et hjem, hvor vi kunne diskutere alt.

Jeg fandt endelig den rette hylde

Jeg gik ud af folkeskolen efter 9. klasse, og herefter tog jeg som tidligere nævnt en erhvervsfaglig grunduddannelse på teknisk skole. Her skulle jeg igen lave skriftligt arbejde, som jeg igen ikke var begejstret for, men der var mange andre, der havde det på samme måde, så her skejede jeg ikke ud med denne adfærd. Men på andre områder var jeg også her lidt ved siden af de andre elever ligesom i folkeskolen, men jeg var glad for det faglige indhold. Jeg var meget interesseret i tingene, især når de blev komplekse og vanskelige. Vi havde nogle øvelser, hvor vi skulle bygge en lille konstruktion. Når den virkede, skulle vi forlade lokalet, hvorefter læreren foretog nogle små ændringer og fejl, som vi skulle finde, når vi kom tilbage. Det var

meget spændende og passende for det, jeg gerne ville.

Uddannelsesmæssigt følte jeg virkelig, at jeg havde fundet mig selv.

Men selvom det gik godt på EFG, fik jeg dog at vide, at jeg bad for lidt om hjælp. Jeg var ikke fremme i skoene som før. Det var lidt af en omvæltning fra folkeskolen, hvor jeg diskuterede alt.

Efter EFG kom jeg i lære, og det var åbenlyst, at jeg var dygtig til det, jeg lavede. I denne læretid var jeg også på håndværkerskole, hvor jeg var helt vild med alt det faglige, og hvor det også gik meget bedre socialt.

Det tager tre år at blive udlært. I løbet af de år skulle man fire gange på skolebænken, og det sidste ophold var med svendeprøve, der bestod af en teoretisk og en praktisk prøve. Den teoretiske del foregik på den måde, at man trak et spørgsmål, og derefter skulle man forklare en problemstilling ud fra noget teori. Det var første gang, jeg var nervøs til en eksamen. Det var selvfølgelig, fordi den betød noget for mig. Det var kun den teoretiske prøve, jeg var nervøs for, den praktiske prøve var ikke noget problem for mig.

På det sidste skoleophold havde vi en slags udviklingssamtale, hvor læreren foreslog, at jeg skulle læse til ingeniør. Jeg sagde, at det gad jeg ikke, fordi man skulle lave lektier. Han foreslog derefter teknikeruddannelsen, der er en meget komprimeret uddannelse. Men det gad jeg heller ikke, fordi man også her skulle lave lektier. Jeg ved i dag, at det var, fordi man skulle skrive, for det var det lektier handlede om for mig, og det var jeg ikke glad for.

Da jeg fik mit svendebrev fik jeg efterfølgende et arbejde i Sønderjylland, og jeg flyttede derfor fra Falster, hvor jeg er født og opvokset. Jeg havde gået på håndværkerskole i Sønderjylland, og det virkede derfor ikke mærkeligt at flytte dertil.

Mit liv tog en ny drejning

Jeg var rigtig glad for mit arbejde. Det var lige mig. Jeg arbejdede det samme sted fra 1988 til jeg begyndte på VUC i 1997. Årsagen til, at jeg i

1997 skiftede spor, var, at der i løbet af halvfemserne skete noget med industrien og med mig. I industrien begyndte man at fyre servicefolk, og de, der blev tilbage, skulle arbejde om natten. Faget ændrede sig fra, at der var anerkendelse for det, man lavede, til at det blev et nødvendigt onde. I samme periode ændrede jeg også mit syn på mig selv. Jeg ville ikke finde mig i den slags ting. Jeg begyndte derfor at søge andre jobs, men det gav ikke rigtigt noget. Jeg kom på en del efteruddannelseskurser, og det havde jeg det godt med, fordi det var praksisorienterede kurser. Jeg fandt efterhånden ud af, at det, jeg oplevede, foregik i hele branchen. Jeg kom derfor til den konklusion, at det var på tide for mig at finde på noget nyt at lave, og jeg lånte bl.a. en bog over studier ved Københavns Universitet.

I denne søgeproces blev jeg klar over, at jeg havde en gammel drøm om at læse. Jeg kom frem til tre studier, der interesserede mig: filosofi, historie og psykologi. Jeg fravalgte filosofi, fordi der ikke var noget arbejde i dette studiums kølvand. Historie blev fravalgt, fordi man skulle skrive meget, og jeg vidste, at jeg ikke kunne motivere mig selv til at skrive så meget.

Jeg talte med min arbejdsplads, og de gav mig et års uddannelsesorlov, så kunne jeg vende tilbage, hvis jeg fortrød min beslutning. På den måde fik jeg også højeste dagpengesats. Jeg gik derefter i gang med at finde ud af, hvordan jeg kunne komme ind på universitetet. Jeg ringede derfor til Odense Universitet, og jeg fandt på den måde ud af, at jeg skulle have et karaktergennemsnit fra en adgangsgivende eksamen for at blive optaget. Det vidste jeg ikke i forvejen.

HF blev taget som enkeltfag og samlet til en adgangsgivende eksamen, for jeg kunne ikke se mig selv på hverken HF eller gymnasiet sammen med en flok teenagere. Det var jeg blevet for gammel til. Egentlig kunne jeg ikke blive optaget, fordi jeg var gået ud af folkeskolen efter 9. klasse, og man skulle have en 10. klasse eksamen. Men jeg fik heldigvis en dispensation, fordi jeg havde læst Kierkegaard

i min fritid. De fag jeg valgte var psykologi og filosofi, og jeg fandt hurtigt ud af, at det var psykologi, jeg skulle arbejde videre med.

På det skriftlige plan var jeg tilbage i folkeskolen. Jeg var ikke glad for at skrive noget som helst. Der var dog en fundamental forskel fra folkeskolen: Jeg ville noget med det her. Jeg var blevet ældre, og jeg vidste, at der er visse ting, man bare skal have overstået for at nå sine mål.

Min tid på VUC

På mange måder var VUC fremme i skoene. De havde blandt andet en lærer tilknyttet læsesalen, og her kunne man få hjælp. Der var et skriveværksted, hvor der var computere og andet udstyr. Det benyttede jeg mig meget af. Dette skriveværksted hjalp min skriveproces meget, selvom jeg stadig ikke var glad for at skrive stile, men jeg fik dem afleveret. Det var en revolution for mig at få fat på en computer, for den gav muligheden for at flytte rundt i teksten og den gav mig overblik, over det jeg skrev. så det kom til at virke, uden at jeg behøvede at skrive det hele om. Jeg har desuden finmotoriske problemer, og min håndskrift har aldrig været køn. Jeg holder blyanten for hårdt, og derfor bliver skriften for knudret. Så også af denne grund var det fantastisk med en computer.

Generelt set synes jeg, det var en succes at gå på VUC, både fagligt og socialt. Socialt fordi dem, jeg gik på VUC med, ligesom jeg ikke var helt unge. Mange havde været ude at arbejde et par år, før de gik i gang. Det var en broget flok, der havde fundet ud af, hvad de gerne ville, og at de skulle igennem VUC for at blive det.

I begyndelsen var der dog en af de andre elever, der fandt mig ret irriterende, fordi jeg hele tiden sad med hånden oppe, men hun fandt efterhånden ud af, at jeg ikke spillede smart, men at jeg tilførte noget til undervisningen. Desuden fandt jeg efterhånden ud af, at de andre i klassen ikke havde så nemt ved tingene, som jeg havde. Det var underligt for mig, fordi jeg altid havde været den dårlige i skolen. Men

nu hjalp jeg mine kammerater med at forstå de tekster, vi læste. Jeg var egentlig glad for denne rolle, for jeg kunne godt lide at undervise.

Fagligt var min succes mangeartet. I Filosofi fik jeg et udbytte, der spredte sig til de andre fag. De filosofiske værktøjer, såsom: hvad er godt og hvad er skidt, samt tanker og argumentationer, blev finpudset. Jeg klarede mig rigtig godt på den måde. Min store almene viden kom også til sin ret i dette fag. Det var nemlig en kompensationsstrategi for mig at vide en masse. Det fjernede fokus fra de ting, jeg var dårlig til. Jeg er god til at huske, og jeg er god til at tænke ting igennem. På den måde er jeg stærk i diskussioner.

I forbindelse med den danskopgave, vi skulle skrive det første år, valgte jeg at skrive om Immanuel Kants moralfilosofi. Det fik jeg lov til, fordi emnet ikke var det vigtigste, men det var vigtigt, at jeg brugte det danske sprog, men det var ikke let for mig, at få det gjort. På andet år skulle vi skrive en historieopgave. Den fik jeg ikke afleveret til tiden. Den sidste nat inden opgaven skulle afleveres var vi nogle stykker, der fik lov til at sidde på skolen. Jeg sad hele eftermiddagen og hele natten, men jeg blev ikke færdig. Min historielærer sagde, at han ville rette opgaverne i løbet af juleferien, og når bunken var tom, ville han ikke rette flere opgaver, og dermed ikke være flere elever, der bestod. Men hvis man nåede at sende opgaven til ham inden bunken var tom, ville opgaven komme med i puljen. Jeg endte med at få opgaven afleveret inden bunken var tom.

Et af mine problemer med skriftlige opgaver er, at jeg ikke er god til at udvikle teksten, mens jeg skriver. Andre mennesker udvikler teksten, mens de skriver, men den metode mestrer jeg ikke. Jeg skal derimod helst have tænkt hele opgaven igennem, før jeg skriver, således at teksten næsten er færdig, før jeg går i gang. Men dette problem fik min dansklærer gjort noget ved. Han benyttede sig af en øvelse, hvor man skulle skrive det, han kaldte en "orange" tekst. Det betød, at man skulle skrive i 15 minutter, og man måtte ikke holde op med at skrive. Hvis man ikke vidste, hvad man skulle skrive, skulle

man blive ved med at skrive det samme flere gange, indtil man fandt på noget nyt. Han ville lære os at få et flow i vores tekster. Det gav mig noget, fordi jeg fandt ud af, at jeg kunne skrive, uden jeg skulle have det hele gennemtænkt først.

Jeg valgte engelsk i stedet for matematik, fordi jeg blev rådet til det, da man mente, at engelsk nok ville være mest relevant for mig på universitetet. Jeg havde det fint med at læse engelske tekster, og mundtlig engelsk gik også fint, men da jeg kom på andet år, skulle jeg til at lave skriftlige afleveringer i engelsk, og jeg skulle op til en skriftlig eksamen. Min engelsklærer var normalt gymnasielærer, men hun underviste også os på HF-aftenholdet. Hun lærte mig noget om grammatik, og på den måde kunne jeg også forstå den danske grammatik. Måske stillede jeg flere spørgsmål i engelsk end i dansk, fordi jeg måske var mere ydmyg over for et fremmedsprog. Så jeg stillede de spørgsmål, jeg skulle have stillet, mens jeg gik i folkeskolen. I disse timer blev jeg udsat for en pædagogisk indsats, som jeg ikke før havde været udsat for. Det medførte, at jeg nu forstod grammatikken på engelsk og derefter kunne overføre den til dansk. Jeg kom på den måde ind i en positiv udvikling. Jeg fik en succesoplevelse i forhold til det skriftlige i engelsk.

Dansk begyndte på den måde også at gå bedre. Jeg var stadig ikke glad for det, men jeg oplevede en fremgang. Jeg valgte at skrive om skizofreni i min 2.-årsopgave. Jeg valgte emnet, fordi det interesserede mig, selvom det var et tungt emne. Da jeg fik feedback på opgaven, fik jeg at vide, at læreren havde forventet en hel del mere af mig. Opgaven havde været for tynd. Hun havde det indtryk via vores samtaler, at jeg forstod emnet meget bedre end det, opgaven gav udtryk for. Jeg fik ikke vist, hvad jeg kunne.

Men alt i alt gik det fint på VUC. Jeg skulle bruge et højt gennemsnit for at komme ind på psykologi, og det fik jeg. Jeg fik karakteren 13 ved de første fire eksamener. Det var nemt for mig at gå til eksamen. Jeg kunne huske alt, hvad jeg havde læst samt lærerens

vinkel på stoffet. Jeg kunne på den måde fortælle læreren, det han selv havde sagt. Alle mennesker elsker at høre det, de selv har sagt. Jeg fik på den måde et afslappet forhold til det at gå til eksamen. Det skyldtes også, at de fleste eksamener var mundtlige, og der kun var nogle få skriftlige eksamener.

Psykologistudiet – og min ordblindhed

Efter VUC begyndte jeg at læse Psykologi i Århus. Faget fandt jeg meget spændende, men jeg kom lige fra HF, hvor jeg følte, at jeg kunne gå på vandet, og det kunne jeg ikke på universitetet. Det var derfor lidt af et chok for mig at komme på universitetet; på nogle måder ligesom at være tilbage i folkeskolen. Samtidig følte jeg, at jeg godt kunne følge med og også havde noget at tilføre. Men alting foregik desværre skriftligt – både opgaver og eksamen.

På grunduddannelsen var der tre grundfag, og et af disse fag skulle bestås skriftligt. En skriftlig eksamen betød, at man sad med en kuglepen og skrev på gennemslagspapir i seks timer. I denne eksamen fik jeg karakteren 5.

Jeg fandt frem til, at årsagen var, at jeg havde skrevet for lidt i løbet af de seks timer. Jeg havde kun skrevet 9 sider. De andre havde i gennemsnit skrevet 20 sider. Jeg gik derfor til studievejlederen, og hun fik mig til at tage kontakt til Taleinstituttet.

Der er umiddelbart ingen i min familie, hvor nogen er påvist dyslektikere. Jeg tror dog, at min far er dyslektiker. Han har selv sagt, at han først lærte at skrive ordentligt, da han kom på teknisk skole. Min far er klejnsmed, og viden bliver først vedkommende for ham, når han skal bruge det til noget. Sådan var det også for mig. I folkeskolen kunne jeg ikke se formålet med det, vi lærte, men det ændrede sig på VUC.

At jeg var ordblind fandt jeg først ud af, da jeg nu henvendte mig til Taleinstituttet. Jeg vidste ikke, at jeg var ordblind før det. Jeg vidste bare, at jeg ikke kunne lide at skrive. Hvis man havde fundet ud af, at

jeg var ordblind på et meget tidligere tidspunkt, og jeg havde fået de hjælpemidler, jeg har nu, kunne jeg have oparbejdet et mildere syn på at skrive, og jeg havde måske været ingeniør i dag? Jeg er i hvert fald sikker på, at det ville have været livsændrende.

På Taleinstituttet fik jeg en aftale med en læsepædagog. Jeg blev testet, og de fandt frem til, at jeg er ordblind. Jeg blev faktisk forundret over at få diagnosen ordblind, men efter overraskelsen havde lagt sig, blev jeg lettet, fordi det betød, at jeg ikke bare var doven.

Læsepædagogen kunne allerede høre på mig inden, jeg tog testen, at jeg er ordblind. Det kunne han gætte, fordi min udtale af ordene var utydelig. Det er typisk for ordblinde, fordi man ikke kan høre bogstaverne i ordene, og det skjuler man ved at tale utydeligt.

Der var imidlertid gået noget galt i den første test, så jeg blev testet en gang mere, denne gang af en psykolog. Men den nye test viste det samme, at jeg var ordblind. Jeg blev efterfølgende tilknyttet en talepædagog, men jeg blev desværre undervist på så lavt et niveau, at det ikke virkede for mig. På Taleinstituttet underviste de normalt børn, og de var ikke vant til at undervise folk som mig. De arbejdede f.eks. ikke med mine egne tekster. Hvad angik elektroniske hjælpemidler, var jeg selv afvisende. Jeg blev introduceret til bl.a. syntetisk tale, som kan bruges til oplæsning af elektroniske tekster, men jeg sagde nej tak til at få disse hjælpemidler, fordi jeg ikke troede, at jeg havde behov for dem.

Da min gamle computer brød sammen, fik jeg at vide, at jeg kunne søge SU om at få en pc, men fordi jeg gik på universitetet, skulle ansøgningen gå derigennem. Jeg gik til studievejlederne, men de vidste ikke noget om dette. Ad forskellige omveje fandt jeg frem til Rådgivnings- og støttecentret, og herigennem fik jeg ansøgt om en pc. Desuden anbefalede Rådgivnings- og støttecentret, at jeg fik studiestøttetimer hos en af deres læsepædagoger.

Efter et års tid med centrets læsepædagog var jeg blevet meget afslappet omkring min ordblindhed, som jeg dog aldrig har haft et rigtig negativt syn på.

En af mine kompetencer er min gode hukommelse, men i forbindelse med skrivning er det også et problem, fordi jeg kan huske, hvad jeg havde tænkt, når jeg læser det, jeg har skrevet. Derfor finder jeg ved gennemlæsning ikke det, der direkte står i min tekst, men det jeg havde tænkt, at jeg ville skrive. Programmet Vital, som er et syntetisk taleprogram, og som jeg sammen med min læsepædagog på Rådgivnings- og støttecentret fandt ud af, at jeg alligevel godt kunne bruge, hjælper mig med at høre, hvad der direkte står i teksten. Bruger jeg dette program kan jeg høre, hvis jeg f.eks. har glemt at skrive et ord.

Et andet problem, jeg har, når jeg skriver, er min dårlige stavning. Når jeg læser et ord, jeg har skrevet, kan jeg genkende ordbilledet, men jeg kan ikke bruge det som reference, før jeg skriver det, fordi jeg ikke på forhånd ved, hvordan ordet staves. Det er først, når jeg har skrevet ordet, at jeg kan se, om der er noget galt. Dette problem forstyrrer meget, når jeg skriver, fordi jeg taber tråden, når stavningen tager opmærksomheden.

Men mit noteapparat har reddet mig i forbindelse med mange eksamensopgaver. Jeg har lært, at noterne skal opbygges igennem hele semesteret. Sammen med en læsepædagog på Rådgivnings- og støttecentret har jeg lært og udviklet en notatteknik, som er fleksibel, og som passer til mine egne behov. Det har hjulpet ved skriftlige opgaver, da jeg i forbindelse med skrivning af opgaverne har kunnet tage noterne og omformulere dem, så de passede til teksten. På den måde er det ikke svært at skrive, fordi jeg stort set har skrevet det i forvejen. Det har taget noget af presset, men jeg kæmper stadig med, at jeg går i stå og blokerer for mig selv, samt med følelsen af selvmedlidenhed under skrivningen. Reaktionerne er meget psykisk forankret. Skrivning vækker alle mulige gamle mønstre. Hver gang jeg

skal skrive, skal jeg igennem alle forsvarsmekanismerne, og det er meget hårdt psykisk.

Men jeg har personligt udviklet mig meget igennem studietiden. Jeg er blevet bedre til at bruge de redskaber, jeg har lært. Før i tiden gik jeg helt i sort og vidste ikke, hvad jeg skulle gøre, men jeg har fået et stort udbytte af at have en læsepædagog. Det er et stort arbejde, men det er det værd. Vi arbejder med mine tekster, og vi er ikke tilbage på "Mads og Mette"-niveau. Jeg kæmper nogle gange med bare at få skrevet noget. Selvom jeg har fået en PC, og jeg øver mig på bare at få skrevet noget ned, kan jeg stadig have den følelse, at jeg helst vil kunne skrive det færdige produkt første gang. Det er stadig mit største problem.

Men det kan være anderledes. Jeg har været i praktik i en psykologisk rådgivning, og i praktikken var der også skriftligt arbejde, men det var ikke nær så svært som at skrive speciale. Jeg kunne her forholde mig til de personer, jeg skulle skrive om, og det gjorde det meget nemmere. Det var mere konkret, og det hjalp mig. Det var vigtigt, at det kunne bruges til noget. Det giver på den måde mening til det, der skal skrives.

Find det positive i tingene

Mine råd til andre studerende, der har problemer med at læse eller skrive vil i første omgang være, at de skal finde ud af, om det er ordblindhed, der er problemet. Derefter skal de arbejde med at opnå en selvaccept i forhold til deres problemer. Derefter skal de begynde at arbejde med problemerne, hvor de skal finde det positive. Det positive skal være en modreaktion til det negative, de har fået at vide igennem folkeskolen, eller hvor de ellers har fået deres nederlag.

Jeg husker f.eks. en positiv oplevelse fra faget Pædagogisk psykologi, hvor læreren faktisk havde dumpet mig i første omgang, men hun læste opgaven igen og så, at jeg rent faktisk havde argumenterne i orden, og at jeg havde løst opgaven. Jeg bestod således

i anden omgang, men der var skrevet for lidt, og det virker overfladisk, fordi jeg kun skriver resultatet og ikke kommer med mellemregningerne. Men jeg kunne altså mit stof. Ordblindhed betyder ikke, at man slet ikke kan læse eller stave. Det betyder bare, at man har nogle vanskeligheder.

Man skal huske, at det ikke er andre, der skal bestemme, hvorledes man skal have det med sig selv. Det er dig, der sidder i cockpittet. Det er dig, der bestemmer. Det positive ved at være ordblind er den rummelige intelligens, man er i besiddelse af. Man kan tænke på kryds og tværs og sætte ting sammen på nye måder. Man ser det holistiske i tingene. Mange har også en stor viljestyrke. At nå på universitetet som ordblind betyder, at man har en stor viljestyrke, fordi man har trænet sig selv og derved lært at kompensere for vanskelighederne. Jeg skal for eksempel kun læse en artikel én gang, så kan jeg huske, hvad der står i den. Det synes jeg er en kompetence, og jeg synes også, at der er noget positivt i, at man kan se tingene på nye måder.

Karaktersammenligningsmodel

Sammenligning mellem 7-trinsskalaen og 13-skalaen:

Fra "UddannelsesGuiden", Undervisningsministeriet.